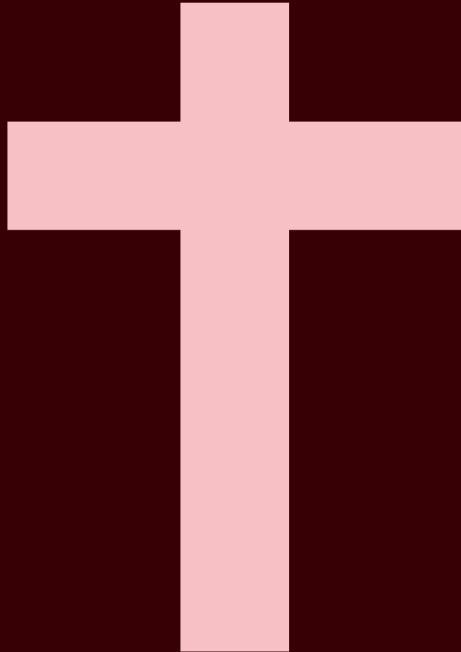

Tsikimba OT

The Old Testament in the Tsikimba language of Nigeria:

Tsikimba OT (Bible)

Tsikimba OT

The Old Testament in the Tsikimba language of Nigeria: Tsikimba OT (Bible)

copyright © 2025 Language Development and Translation Initiative (LDTI) and The Seed Company

Language: Auna (Tsikimba)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

f67ec42c-5bd8-5a06-a6a0-98e6c3898c18

Contents

Adarakpi	1
Rutu	41
Mika	46
Nahum	54
Habaku	58

Tagarāda u Adarākpi Ukukpa u kadyanshi

Tagarāda u adarākpi u bidya tā mele a kaci ka ulya kayala n udarākpusa u da Kashila ka nakaj aza a Isara'ila n adarākpi a le. Tagarāda vi uyan tā kadyanshi a kaci ka Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi n abiki a atoni a da a'ari n kalen. Tagarāda u adarākpi u yan tā dem kadyanshi a kaci ka uwulukpe, wata, u takpana ili i'ya a wulukpei n i'ya i'ari na nshinda, nala dem mele ma wenike tā tyoku da ama a ka rongo mai n atoku a le, kpam a wenike aza a unambi uciga. Uwenishike u pige u tagarāda u na vi u da uwulukpi u Kashila n tyoku da ama a ne a ka lyaka yi kayala, kpam n tyoku da a ka shamkpa kazuwamgbani n <<Kashila ka uwulukpi ka Sama'ila.>> Idani i'ya a lakai ureve pini a tagarāda vi i'a tā a masala ma 19:18, i'ya Yesu isai mele ma pige ma ire, <<Ciga utoku u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.>>

Ili i'ya i'ari pini a tagarāda u na vi

Mele a kaci ka udarākpusa u pige 1:1--7:38

Uneke u Haruna n alobo a ne a manyan ma tsudarākpi 8:1--10:20

Mele a kaci ka uwulukpe na nshinda 11:1--15:33

Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi 16:1-34

Mele a kaci ka utakuma u mpasa 17:1-16

Mele a kaci ka uwulukpi 18:1--22:33

Mele a kaci ka a'ayin a uwulukpi 23:1--25:55

Unā u shinga n unā u cingi 26:1-46

Utsupuka kune a asu u Magono ma Zuba 27:1-34

Udarākpa u urunukpa

¹ Magono ma Zuba ma isai Musa a asuvu u Katani ka Ugawunsa, u danai,

² <<Tonuko aza a Isara'ila kadyanshi ka na: A'ayin a da baci uza roku a asuvu a de wa yanka Magono ma Zuba kune, u tuko a asuvu a ushiga u anaka ko u nlala.

³ <<Kune ku vuma ki udarākpa u urunukpa u da baci a asuvu a ushiga u anaka, u tuko kagono ka ka lyopoi wa. U kana tā u tuko ka a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, tsara udarākpa vi u woko ili i uwusha a asu u Magono ma Zuba.

⁴ U kana tā uza da u tukoi udarākpa vi u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama mi tsara ma woko ili i uwusha i utakpa u unyushi u cingi u ne.

⁵ Vuma vi u kiḍa kagono ka madyondyom ki a kapala ka Magono ma Zuba, aku alobo a Haruna aza da a'ari adarākpi a tuko mpasa mi, aku a vishanaṣa n da gba a apashi a nishi a asudarākpa u da wari a utsutsu u Katani ka Ugawunsa ki.

⁶ Vuma vi u minyi manama ma udarākpa u urunukpa vi, aku u kiḍaṣa ma agbidi-agbidi.

⁷ Alobo a Haruna kaḍarākpi a da a dari ndanga a asudarākpa vi aku a tasuku akina.

⁸ Alobo yi a dari agbidi a inyama yi kabolo n kaci n manivi ma ne a zuba u ndanga n da ma tasa a asudarākpa vi.

⁹ Vuma vi u zai ucanga u katsuma n akpete, aku kaḍarākpi ki ka runukpa i'ya gba a asudarākpa. U tuko udarākpa u urunukpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁰ <<Kune ku vuma ki udarākpa u urunukpa u da baci asuvu ushiga u a'ondom ko tani u nryadiga, u kana tā u tuko kagono ka ka lyopoi wa.

¹¹ U kiḍa ma a upashi u gadi u asudarākpa a kapala ka Magono ma Zuba, kpam alobo a Haruna kaḍarākpi a vishanaṣa mpasa mi a apashi a nishi a asudarākpa vi gba.

¹² U kiḍaṣa i'ya agbidi-agbidi kabolo n kaci n manivi, aku kaḍarākpi ka dari i'ya a zuba u ndanga n da mari n akina a asudarākpa vi.

¹³ U zai ucanga u katsuma vi n akpete yi dem, pini nala, kaḍarākpi ka tuko u da aku u runukpa u da a zuba u asudarākpa vi. Wa woko tā udarākpa u urunukpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a

yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁴ <<Kune ku vuma ki ubana a asu u Magono ma Zuba udarākpa u urunukpa u nnu u da baci, she u tuko a'adya ko tani ntambara.

¹⁵ Kadarākpi ka tuko manu mi a asudarākpa, u piyanla udyoku vi u takpa u da aku u runukpa u da a zuba u asudarākpa vi. U kana ma tyoku da mpasa ma dorō a kapashi ka asudarākpa vi.

¹⁶ U takpa katsantsan ka udyoku u manu n ilya i'ya i'ari pini asuvu, aku u vutala a upashi u kasana u asudarākpa a asu u da a tsu tsungusu kakomo.

¹⁷ Aku u bana ashan a ne u kari ma, shegai wa pece ma wa. Kadarākpi ki ka runukpa ma a asudarākpa a zuba u ndanga n da mari a akina a asudarākpa vi. Wa woko ta udarākpa u urunukpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.>>

2

Udarākpa u ilya

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<A'ayin a da baci vuma wa tuko kune ku udarākpa u ilya a kapala ka Magono ma Zuba, udarākpa vi u woko u kira ku lewu kpam u tsungu manivi n ili i magulani i urunukpa pini a zuba.

² U tuko u da asu u alobo a Haruna aza da a'ari adarākpi. Kadarākpi ka ka yan manyan pini vi ka kene kira ku lewu a kukere ku ne tipi ka vuma vi u tukoi vi, n manivi n ili i magulani yi gba. Kadarākpi ki ka runukpa i'ya ka woko kunzu ku ucibusa n asudarākpa vi. Wa woko ta kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

³ Ili i'ya ya buwa a asuvu a udarākpa u ilya vi, i Haruna n alobo a ne i'ya. Ili i uwulukpi i'ya cika i kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

⁴ <<Ili i'ya a zungi a kalele i'ya baci vuma vi u tukoi kune ku udarākpa u ilya, she a yain i'ya n kira ku lewu. A yain burodi u apeteli u da u nambai yisti u da a judugi

n manivi ko amasa a katali a da a nambai yisti a da a gbarakai manivi.

⁵ Udarākpa u ilya u vunu a zungu baci u da a mabaluwa ma udatsunku, she a yain u da n kira ku lewu ka ka nambai yisti ka vu judugi n manivi.

⁶ Vu jibusa u da kenu-kenu, vu doku vu tsunku u da manivi; udarākpa u ilya u da.

⁷ Udarākpa u ilya u vunu a kangala baci u da a mabaluwa, she a yain u da n kira ku lewu n manivi.

⁸ Vu tuko Magono ma Zuba udarākpa u ilya u da a yain n ili i na yi. Vu naka u da kadarākpi, eyi kpam u banka u da a asudarākpa.

⁹ U dangasa kunzu ku ucibusa ku kune ku udarākpa u ilya, aku u runukpa u da a zuba u asudarākpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.

¹⁰ Ili i'ya ya buwa a asuvu a udarākpa u ilya vi, i Haruna n alobo a ne i'ya. Ili i uwulukpi i'ya cika i kune ku ilikulya ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹¹ <<Udarākpa u ilya wa la u da ya naka Magono ma Zuba u da a ka tsungu yisti wa, kpaci a ka runukpa yisti ko ishigi a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba wa.

¹² Ya fuda ta i tuko u da kune a ilimaci i kagita ubana a asu u Magono ma Zuba, shegai a ka yan udarākpa n u da a asudarākpa u woko kune ku magulani ma shinga wa.

¹³ I tsungu mkpadi a kune ku udarākpa u ilya u da baci dem ya yan. Kotsu i kpada utsungu mkpadi a udarākpa u ilya u de wa, kpaci mkpadi ma cibuga da ta kazuwamgbani ka de n Kashila. U kana ta i naka kune ku udarākpa u ilya u de gba na mkpadi.

¹⁴ <<Ya tuko baci udarākpa u ilya u ilimaci i kagita asu u Magono ma Zuba, she i naka udarākpa u ilya i savu i'ya a datsuki kpam a kparai.

¹⁵ I tsunku u da manivi i tsungu ili i magulani; udarākpa u ilya u da.

¹⁶ Aku kadarākpi ka runukpa kunzu ka ucibusa u kira ka ilya i'ya a wiryai vi n manivi, n ili i magulani i urunukpa yi gba;

kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.>>

3

Udarakpa u ndishi n shinga (Adkp 7:11-21)

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<A'ayin a da baci vuma wa tuko kune ku udarakpa u ndishi n shinga a asuvu a ushiga u anaka u ne, u tuko Magono ma Zuba kagono ko tani kanuku ka ka lyopoi wa.

² U kana ta u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama ma udarakpa mi, u kida ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa. Aku aloba a Haruna adaraki a vishanasa mpasa mi a apashi a asudarakpa vi gba.

³ Asuvu udarakpa u ndishi n shinga vi, ili i'ya wa yanka kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba i'ya na: manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba u ucanga u katsuma vi gba.

⁴ U takpa dem nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

⁵ Aku aloba a Haruna adaraki a runukpa i'ya a zuba u asudarakpa, kabolo n udarakpa u urunukpa u da wari a ndanga ma akina; kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.

⁶ <<U kana baci kune ku udarakpa u ndishi n shinga vi ubana a asu u Magono ma Zuba asuvu a ushiga u nlala u da baci, she u tuko kagono ko tani kanuku ka ka lyopoi wa.

⁷ Maku ma macon ma baci u tukoi adama a udarakpa vi, she u tuko ma a kapala ka Magono ma Zuba.

⁸ U kana ta u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama ma udarakpa mi, u kida ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa. Aku aloba a Haruna a vishanasa mpasa mi a apashi a asudarakpa vi gba.

⁹ Asuvu udarakpa u ndishi n shinga, ili i'ya i kanai u tuko adama a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba i'ya na: uwunja vi gba n manivi ma ne a kida u da a asu u da a gawunsai n katele ka kucina n manivi ma ma palai ucanga

u katsuma n ma mari a zuba u ucanga u katsuma vi gba.

¹⁰ Na nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

¹¹ Kadaraki ki ka runukpa i'ya a zuba u asudarakpa; kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.

¹² <<Vuma vi u tuko baci maryadiga adama a udarakpa, she u tuko ma a kapala ka Magono ma Zuba.

¹³ U kana ta u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama ma udarakpa mi, u kida ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa. Aku aloba a Haruna a vishanasa mpasa mi a apashi a asudarakpa vi gba.

¹⁴ Asuvu udarakpa vi, ili i'ya u kanai u tuko adama kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba i'ya na: manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba ucanga u katsuma vi gba.

¹⁵ Na nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

¹⁶ Kadaraki ki ka runukpa i'ya a zuba u asudarakpa; kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi. Gba manivi mi ma Magono ma Zuba ma.

¹⁷ U kana ta ya lya manivi ma nnama ko mpasa wa. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana, a asu u da baci dem ya dusuku.>>

4

Udarakpa u uwulukpe

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

² <<Tonuko aza a Isara'ila ili i'ya a ka yan i'ya na a'ayin a da baci uza u yain unyushi u da u revei n u da wa, kpam u kodoi mele ma te asuvu a mele ma Magono ma Zuba.

³ Magono ma Adaraki ma yan baci unyushi, hal unyushi vi u zuwai ama a wokoi aza a unyushi, she u tuko kagono ka kanaka ka ka lyopoi wa, ka woko udarakpa u uwulukpe ubana a asu u Magono ma Zuba adama a unyushi u da u yain vi.

⁴ U kana tā u tuko kagono ka kanaka ki a utsutsu u Katani ka Ugawunsa a kapala ka Magono ma Zuba, u taḍangu kukere ku ne a kaci ka kanaka ki, u kiḍa ka a kapala ka Magono ma Zuba.

⁵ U kene mpasa n kanaka mi u uka n ḍa a Katani ki.

⁶ U ḍobongu majubu ma ne a asuvu a mpasa mi u vishanaṣa n ḍa kushindere a kapala ka Magono ma Zuba, a kapala ka kunya ku ubarākpa ka kari a asuvu a Asu u Uwulukpi.

⁷ Wa kene tā kpam asuvu a mpasa mi u tsungu n ḍa a avana u asuḍarākpa u urunukpa u ili i magulaṇi u ḍa wari asuvu a Katani ka Ugawunsa a kapala ka Magono ma Zuba. Pini nala, mpasa n ḍa n buwai vi, u tsungu n ḍa a kami ka asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa u ḍa wari a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

⁸ U takpa gba manivi ma kanaka ka a ka yanka uḍarākpa u uwulukpe vi, n manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba u ucanga u katsuma vi gba.

⁹ U takpa dem nluba n re n manivi ma ma paḍara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u ḍa a ka takpa kaḅolo na nluba n re n nala mi.

¹⁰ U takpa i'ya dere tyoku ḍa a tsu takpa u kanaka ka a tsu yanka uḍarākpa u ndishi n shinga, aku kaḍarākpi ka runukpa i'ya a zuba u asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa.

¹¹ Shegai u bidya ukpan u kanaka vi n inyama yi gba n kaci n akpete n ucanga u katsuma n awuyen yi dem,

¹² wata, u bidya gba apashi a ikyamba i kanaka a ḍa a buwai vi u wutukpa a ḍa a uroto u agali a asu u ḍa a wulukpei u ḍa a tsu wotsongusu kakomo, nte wa runukpa a pini ḍe.

¹³ <<Gba kakuma ka aza a Isara'ila a yan baci unyushi u ḍa ama ushani a revei n u ḍa wa, kpam a koḍoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba, ko a reve baci n unyushi vi wa, nala u zuwa le tā gba a woko aza a unyushi.

¹⁴ A tuwa baci a revei n unyushi vi, gba le she a tuko kagono ka kanaka ka a ka yan uḍarākpa u uwulukpe a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

¹⁵ Nkoshi n kakuma ka ama n taḍangu akere a le a kanaka ki a kapala ka Magono ma Zuba, aku uza u te u le u kiḍa ka a kapala ka Magono ma Zuba.

¹⁶ Magono ma Aḍarākpi ma kene mpasa n kanaka mi u uka a asuvu a Katani ka Ugawunsa.

¹⁷ U ḍobongu majubu ma ne asuvu mpasa mi u vishanaṣa n ḍa hal kushindere a kapala ka Magono ma Zuba, a kapala ka kunya ku ubarākpa ka kari a Asu u Uwulukpi.

¹⁸ U kene kpam n ḍa u gbara n ḍa a avana a asuḍarākpa u ḍa wari asu u Katani ka Ugawunsa. N ḍa n buwai vi, u tsungu n ḍa a kami ka asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa u ḍa wari a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

¹⁹ U takpa gba manivi ma kanaka ki aku u runukpa ma a zuba u asuḍarākpa.

²⁰ U yanka kagono ka kanaka ka na ki dere tyoku ḍa u yankai ka a yankai uḍarākpa u uwulukpe. Nala kaḍarākpi ki ka takpa unyushi u cingi u ama, kpam Kashila ka cimbusuka le tā.

²¹ Aku u wutukpa kanaka ki a uroto u agali u runukpa ka tyoku ḍa u yankai ka kagita ki, kpaci uḍarākpa u uwulukpe u ḍa adama a kakuma ka ama ki.

²² <<Uzapige yan baci unyushi u ḍa u revei n u ḍa wa, hal u koḍoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba Kashila ka ne, nala zuwa yi tā u woko uza u unyushi.

²³ A'ayin a ḍa baci a tonuko yi unyushi u ḍa u yain vi, she u tuko magaji ma ma lyopoi wa, u yain uḍarākpa.

²⁴ U taḍangu kukere ku ne a kaci ka magaji mi, aku u kiḍa ma asu u ḍa a ka kiḍaṣa nnama adama a uḍarākpa u urunukpa a kapala ka Magono ma Zuba. Uḍarākpa u uwulukpe u ḍa.

²⁵ Kaḍarākpi ka ḍobongu majubu ma ne a mpasa mi, aku u gbara n ḍa a avana a asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa vi. N ḍa n buwai vi, u tsungu n ḍa a kami ka asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa vi.

²⁶ Kaḍarākpi ki ka runukpa tā manivi ma magaji mi gba a zuba u asuḍarākpa tyoku ḍa a tsu yan n manivi ma uḍarākpa u ndishi n shinga, nala kaḍarākpi ka takpa

unyushi u cingi u uzapige vi adama a unyushi u ne, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

²⁷ <<Uza roku a asuvu a kakuma ka aza a Isara'ila u yan baci unyushi u da u revei n u da wa, hal u kodoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba, nala zuwa yi ta u woko uza u unyushi.

²⁸ A'ayin a da baci a tonuko yi unyushi u da u yain vi, u tuko kanuku ka malala ka ka lyopoi wa, u yain uḍarākpa adama a unyushi u da u yain vi.

²⁹ U tadangu kukere ku ne a kaci ka malala ma uḍarākpa u uwulukpe, aku u kiḍa ma asu u da a ka kiḍaṣa nnama adama a uḍarākpa u urunukpa.

³⁰ Kaḍarākpi ka doḅongu majubu ma ne a mpasa mi aku u gbara n da a avana a asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa. N da n buwai vi, u tsungu n da a kami ka asuḍarākpa vi.

³¹ U wutukpa manivi mi gba tyoku da a tsu yan n manivi ma uḍarākpa u ndishi n shinga, aku u runukpa ma a asuḍarākpa. U woko ta uḍarākpa u magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba. Nala kaḍarākpi ki ka yan uḍarākpa u utakpa unyushi u cingi adama a unyushi u cingi u vuma vi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

³² <<Shegai u tuko baci maku ma macon adama a uḍarākpa u uwulukpe vi, u kana ta u tuko kanuku ka ka lyopoi wa.

³³ U tadangu kukere ku ne a kaci ka macon ma uḍarākpa u uwulukpe vi, aku u kiḍa ma asu u da a ka kiḍaṣa nnama adama a uḍarākpa u urunukpa.

³⁴ Kaḍarākpi ka doḅongu majubu ma ne a mpasa mi, aku u gbara n da a avana a asuḍarākpa u uḍarākpa u urunukpa. N da n buwai vi, u tsungu n da a kami ka asuḍarākpa vi.

³⁵ U wutukpa manivi mi gba tyoku da a tsu yan n manivi ma macon ma uḍarākpa u ndishi n shinga, aku u runukpa ma a asuḍarākpa a zuba u kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. Nala kaḍarākpi ki ka yan uḍarākpa u utakpa unyushi u cingi adama a unyushi u cingi u vuma vi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.>>

5

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<A isa vu baci vu yain kadyanshi a kaci ka ili i'ya vu wenei ko tani vu revei, aku vu 'yuwain uyan kadyanshi, vu yan ta unyushi kpam wa ta a kaci ka vunu.

² Ko tani vuma sawa baci ili i'ya i'ari na nshinda n ureve u ne wa, ko kakushe ka manama ma mete ma nshinda ko kpam ka ma kuwa, ko kakushe ka manama ma nshinda ma ma kabura a iyamba, wa woko ta na nshinda kpam uza u unyushi, ko an u wokoi u reve wa.

³ Vuma sawa baci dem nshinda n da n wutai a ikyamba i vuma bawu u revei n da ma zuwa vuma u woko na nshinda, u tuwa u reve baci, wa woko ta uza u unyushi.

⁴ Vuma yan baci kpam maloko ma utsina bawu u yawunsai, u da wa yan ili i roku i shinga ko i cingi n ureve u ne wa, u tuwa u reve baci, wa woko ta uza u unyushi.

⁵ Vuma reve baci u yain unyushi u te a asuvu a nala yi, she u dana ucun u unyushi u da u yain vi.

⁶ U kana ta u tuko Magono ma Zuba ili i na i woko mavura ma unyushi u da u yain vi: U tuko kanuku ka macon ko kpam kanuku ka malala u woko uḍarākpa u uwulukpe, aku kaḍarākpi ki ka yain uḍarākpa u utakpa u unyushi u cingi adama unyushi u cingi u vuma vi.

⁷ <<Vuma vi wa baci n ucira u macon ko maryadiga wa, wa fuda ta wa tuko a'adya a re ko kpam mmuku ma ntambara n re ubana a asu u Magono ma Zuba u woko yi katsupi ka unyushi u da u yain vi. U yanka ma te uḍarākpa adama unyushi u cingi u da u yain vi, ma te kpam adama a uḍarākpa u urunukpa.

⁸ Wa tuko ta n da a asu u kaḍarākpi. Kaḍarākpi ka gita uyan uḍarākpa uwulukpe, u piyanla udyoku vi shegai wa takpamgbana u da wa.

⁹ Pini nala, u vishanasa mpasa n roku ma uḍarākpa u uwulukpe u da u yain vi a apashi a asuḍarākpa, u dori mpasa n da n buwai vi a kami ka a asuḍarākpa vi, kpaci uḍarākpa u uwulukpe u da.

10 Manu ma ire mi kaɗaraƙpi ka yanka ma uɗaraƙpa u urunukpa derere tyoku ɗa mele ma ɗanai. Nala kaɗaraƙpi ki ka yan uɗaraƙpa u utakpa unyushi u cingi adama unyushi u cingi u vuma vi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

11 <<U kana baci a'adɗa yi ko kpam mmuku ma ntambara n re mi n la baci ucira u ne adama u yanka uɗaraƙpa u uwulukpe u ne vi, she u tuko kakundatsu ka kuden ka te a asuvu a kupa ku kira ku lewu tsara a yanka yi uɗaraƙpa adama unyushi u cingi u ne. Wa tsungu manivi ko kpam ili i magulaɗi asu u kira ki wa, kpaci uɗaraƙpa u uwulukpe u ɗa.

12 Wa tuko ta kaɗaraƙpi kira ki, eyi kpam wa kene ta kira ki a kukere ku ne tipi ku woko kunzu ku ucibusa. Wa runukpa ta ka a zuba u asuɗaraƙpa tyoku u kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, kpaci uɗaraƙpa u uwulukpe u ɗa.

13 Nala kaɗaraƙpi ki ka yan uɗaraƙpa u utakpa unyushi u cingi a asuvu a unyushi u cingi u ɗa baci dem vuma vi u yain, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta. Kira ka ku buwai vi ka woko ta ku kaɗaraƙpi, tyoku ɗa ku tsu woko ku ne a ka yan baci uɗaraƙpa u ilya.>>

Uɗaraƙpa u utsupa unyushi u cingi

14 Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

15 <<Vuma yan baci ukuna u cingi, kpam u yain unyushi u ɗa u revei n u ɗa wa, a kaci ka ili i uwulukpi i Magono ma Zuba, she u tuko kondom ka ka lyopoi wa, a asuvu a ushiga ubana a asu u Magono ma Zuba a una katsupi ka ne u woko yi uɗaraƙpa u utsupa unyushi u cingi. A ka yanka ta kondom ki ikebe dere n ikebe i azurufa i'ya a tsu yanka manyan a kuwa ku uwulukpi.

16 Wa yan ta kpam katsupi adama ili i uwulukpi i'ya u yain unyushi a kaci ka ne. U naka kpam kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun a zuba, u naka kaɗaraƙpi uza ɗa wa takpa unyushi u cingi u ɗa u yain a asu u uɗaraƙpa kondom adama a utsupa unyushi u cingi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

17 <<Uza u yan baci unyushi kpam u kodoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba ko u kpaɗa baci tani ureve, wa woko ta uza u unyushi kpam unyushi vi wa ta a kaci ka ne.

18 U kana ta u banka kaɗaraƙpi ki kondom ka ka lyopoi wa, a asuvu u ushiga, u yanka ka ikebe dere n tyoku ɗa kondom ka a tukoi adama a uɗaraƙpa u utsupa unyushi u cingi vi; kaɗaraƙpi kpam ka takpa ta unyushi u cingi u vuma vi adama u unyushi u ɗa u yain u revei n u ɗa wa, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

19 Uɗaraƙpa u utsupa unyushi u cingi u ɗa; mayun, u yanka ta Magono ma Zuba unyushi u cingi.>>

6

1 Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

2 <<Vuma yan baci unyushi a ukuna u cingi ara Magono ma Zuba, wata, u yinsai utoku u ne asu u ili i'ya u naka yi kuzuwa ko u wusa yi ili, ko tani u yanka yi uboku, ko u ryafa yi.

3 Ko kpam a dana vuma tsara ili i'ya i puwain aku u yain kaban a kaci ka ili i'ya u tsarai, ko u tsinai utsina u kaban a kaci ka ili i'ya baci dem i tsu zuwa uza u yain unyushi u cingi.

4 Vuma yan baci asuvu a unyushi u nala vi hal a revei n unyushi u ne, she u gonuko ili i'ya u bokoi vi, ko ili i'ya u wusai ko ili i'ya a naka yi kuzuwa ko kpam ili i'ya i puwain aku u tsarai vi.

5 Ko tani ili i'ya u yankai utsina u kaban a kaci ka ne, wa gonuko ta uza u ili tyoku ɗa i'ari yi hal gbam u doku yi kunzu ku te asuvu a kunzu ku tawun, kain ka nala ki ka wa yan uɗaraƙpa u utsupa unyushi u cingi u ne, kain ka dem wa gonuko uza vi ili i ne.

6 U kana ta u banka kaɗaraƙpi kondom ka ka lyopoi wa, a asuvu a ushiga u ncon, tsara u woko yi katsupi ka unyushi u cingi u ɗa u yain. Kaɗaraƙpi ki ka yanka yi uɗaraƙpa u utsupa unyushi u cingi ubana a asu u Magono ma Zuba. A ka kidumkpa ta ka ikebe dere n tyoku kondom ka a tukoi adama u uɗaraƙpa u uwulukpe vi.

7 Kaɗaraƙpi kpam ka takpa ta unyushi u cingi u ɗa u yan vi a kapala ka Magono

ma Zuba, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta ucin u unyushi u da baci dem u yain.>>

Udarḱpa u urunukpa

⁸ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

⁹ <<Naḱa Haruna n alobo a ne mele a kaci ka udarḱpa u urunukpa, udarḱpa u urunukpa vi wa wansa ta a zuba u asudarḱpa vi, akina a da a'ari pini vi a ka wansa ta n a tasi.

¹⁰ Aku kain ka wansa baci, kaḱarḱpi ka uka matogo ma kunya ku linin n magbidi ma ucaku u asuvu u aminya a linin aku u pura kakomo ka udarḱpa u urunukpa u da a yain a zuba u asudarḱpa vi, u tsungu ka a ikengi asudarḱpa vi.

¹¹ Aku u mondo aminya yi u uka a roku, pini nala, u pura kakomo ki u banka a uroto u agali yi, u wotsongu ka a asu u da a wulukpei.

¹² Akina a da a'ari a zuba u asudarḱpa vi a ka rongo ta utasa, a ka cimbusa a da wa. Usana dem kaḱarḱpi ka rongo ta ugbatyangusu akina yi, u dari kpam udarḱpa u urunukpa vi a zuba u akina yi, u runukpa dem manivi ma udarḱpusa u ndishi n shinga a zuba u ne.

¹³ U kana ta akina yi a rongo u tasa a zuba u asudarḱpa vi maco kotsu a cimba wa.

Udarḱpa u ilya

¹⁴ <<Mele ma udarḱpa u ilya ma na: alobo a Haruna a ka tuko ta u da ubana a asu u Magono ma Zuba a kapala ka asudarḱpa.

¹⁵ Kaḱarḱpi ka te a asuvu a le ka shadangu kukere ku ne tipi n kira ku lewu ka udarḱpa u ilya usatari n manivi, n ili magulani i'ya i'ari a zuba u udarḱpa u ilya vi gba, aku u runukpa ka ka woko kunzu ku ucibusa ku magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba a zuba u asudarḱpa vi.

¹⁶ Haruna n alobo a ne a lyai kabuwi ka ili i'ya i buwai a udarḱpa u ilya vi. A lyai ka bawu yisti a asu u uwulukpi, wata, ulanga u Katani ka Ugawunsa.

¹⁷ A yain u da bawu a tsungi yisti, mpa Magono ma Zuba n neke ta ka a una u kunzu ku kune ku ilikulya ka a naka mu. Tyoku u udarḱpa u uwulukpe n

udarḱpa u utsupa unyushi u cingi, u kana ta u woko uwulukpi cika.

¹⁸ Gba mmuku n tsikaya n Haruna a'ali a ka fuda ta a lyai. U woko de kunzu ku kune ku ilikulya ubana ara Magono ma Zuba. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana. Gba uza da baci u sawai udarḱpusa vi u kana ta u pana ikyamba i uwoko uwulukpi.>>

¹⁹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²⁰ <<Kune ka Haruna n alobo a ne a ka tuko Magono ma Zuba ka na, a kain ka a ka tsunku uza u te a asuvu a le manivi ma uneke u woko kaḱarḱpi: Kunzu ku te asuvu a kunzu kupa ku kakundatsu ka kuden ku kira ku lewu ku kune ku udarḱpa u ilya ku kain dem, a tuko kagbidi n usana kagbidi kpam n kuvuli.

²¹ A vura u da aku a kangala u da n manivi a mabaluwa ma udatsunku, pini nala, vu koduso u da vu yain udarḱpa u ilya u magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

²² Asuvu a kagali ka Haruna a'ali, uza da baci dem a tsunki manivi ma uneke a kaci aya wa woko Magono ma Adarḱpi, aya wa yan udarḱpa u nala vi ubana a asu u Magono ma Zuba, a runukpa u da gba. U gan ta a toni mele ma nala mi ubana.

²³ Udarḱpa u ilya u kaḱarḱpi dem a ka runukpa ta u da gba, u kana ta a ka lya u da wa.>>

Udarḱpa u uwulukpe

²⁴ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²⁵ <<Tonuko Haruna n alobo a ne mele ma udarḱpa u uwulukpe ma na mi: A asu u da a tsu kida manama ma udarḱpa u urunukpa nte dem a ka kida pini manama ma udarḱpa u uwulukpe a kapala ka Magono ma Zuba. Udarḱpa u nala vi wa ta n uwulukpi cika.

²⁶ Kaḱarḱpi ka ka yain udarḱpa u uwulukpe vi, aya u kanai u lyai u da a asu u uwulukpi, wata, ulanga u Katani ka Ugawunsa.

²⁷ Uza da baci dem ko ili i'ya baci i sawai inyama yi ya pana ta ikyamba i uwoko uwulukpi, mpasa n ne kpam n pada baci a matogo u kana ta a zai matogo mi a asu u uwulukpi.

²⁸ A suwan baci inyama yi a magbodo ma cin, u kana ta a tasha ma, shegai a magbodo ma urim ma baci a suwain i'ya, u kana ta a sadara ma aku a zai ma n mini.

²⁹ Kalobo ka baci dem kari a kuwa ku adarapki ka fuda ta ka takuma inyama yi; kpaci ili i uwulukpi i'ya cika.

³⁰ Shegai a ka takuma inyama i manama ma udarakpa u uwulukpe ma a kenei mpasa n ne a ukai asuvu a Katani ka Ugawunsa adama utakpa unyushi u cingi a asu u uwulukpi wa, u kana ta a runukpa i'ya gbende.>>

7

Udarakpa u utsupa unyushi u cingi

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<Mele ma udarakpusa u utsupa unyushi u cingi ma na, ma ta n uwulukpi cika.

² A asu u da a tsu kida manama ma udarakpa u urunukpa nte dem a ka kida pini manama ma udarakpa u utsupa unyushi u cingi, aku kadarakpi ka vishanasa mpasa mi a apashi a asudarakpa vi gba.

³ Kadarakpi ki ka yain udarakpa n manivi mi gba a zuba u asudarakpa, wata, uwunja vi gba n manivi ma ne n manivi ma ma palai ucanga u katsuma,

⁴ na nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

⁵ Kadarakpi ka runukpa i'ya a asudarakpa, kune ku ilikulya ka ubana a asu u Magono ma Zuba. Nala udarakpa u utsupa unyushi u cingi u da.

⁶ Kalobo ka dem kari a kuwa ku adarakpi ka fuda ta ka takuma inyama yi, shegai u kana ta a takuma i'ya a asu u uwulukpi, kpaci ili i uwulukpi i'ya cika.

⁷ <<Mele ma udarakpa u utsupa unyushi u cingi n udarakpa u uwulukpe ma te ma. Kadarakpi ka baci dem ka yain manyan ma utakpa unyushi u cingi vi aya wa bidya inyama i udarakpa i'ya i buwai vi.

⁸ Kadarakpi ka baci kpam ka yain udarakpa u urunukpa adama a uza roku, u bidya ukpan u manama ma a yankai udarakpa vi.

⁹ Udarakpa u ilya u da baci dem a zungi a kalele ko a kangalai a mabaluwa ko a mabaluwa ma udatsunku, wa woko ta u kadarakpi uza da u yain udarakpa vi.

¹⁰ Shegai gba udarakpa u ilya u da u buwai, u da a judugi n manivi ko kpam a kpadai ujudugu, wa woko ta u alobo a Haruna gba n kagali ka ne, kpam a pecike le dere-dere.>>

Udarakpa u ndishi n shinga

¹¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa: <<Mele ma udarakpa u ndishi n shinga ma na, u da a ka yanka Magono ma Zuba.

¹² Adama a ucikpa u da baci vuma vi u yain udarakpa vi, she u yain u da kabolo n burodi u apeteli u da u nambai yisti u da a judugi n manivi, n amasa a katali a da a nambai yisti a da a gbarakai manivi, n burodi u apeteli u da a yain n kira ku lewu ka a judugi n manivi.

¹³ Kabolo n udarakpusa u ndishi n shinga u ucikpa, aku a tuko burodi u apeteli u da a yain n yisti.

¹⁴ U kana ta u tuko burodi u te u te a asuvu udarakpusa u da u yansai na vi, adama u kune ubana a asu u Magono ma Zuba, nala vi wa woko ta u kadarakpi uza da u vishanasai mpasa adama a udarakpa u ndishi n shinga vi.

¹⁵ U kana ta a takuma inyama i udarakpa u da u yain adama udarakpa u ndishi n shinga u ucikpa a kain ka a yanka yi vi, kotsu a asaka inyama yi i wansa wa.

¹⁶ Shegai kune ku ne adama a ushadangu u utsina ka baci, ko kpam kune ku uciga u kaci u ne, she a takuma i'ya a kain ki, i'ya baci kpam i buwai, a takuma i'ya kain ka wansa baci.

¹⁷ Inyama yi i kotso baci wa ubana a kain ka tatsu, u kana ta a runukpa i'ya.

¹⁸ A takuma baci inyama i udarakpa u da a yain adama u udarakpa u ndishi n shinga asuvu a kain ka tatsu, a ka wushuku n uza da u yain udarakpa vi wa, kpam a ka naka u da karinga wa. Inyama yi ya woko ta ili i icadi, kpam uza da baci dem u takumai i'ya, mpasa ma unyushi mi ma ta a kaci ka ne.

¹⁹ <<Inyama yi i sawa baci ili i'ya i'ari na nshinda, a ka takuma i'ya wa, a runukpa

i'ya. Inyama i uɗarākpa i'ya baci a wu-lukpei, uza ɗa baci dem a wulukpei wa fuda ta u takuma i'ya.

²⁰ Shegai uza u nshinda ɗa baci dem u takumai inyama i uɗarākpa u ndishi n shinga u ɗa a yain ubana a asu u Magono ma Zuba, a ka pece yi ta n ama a ne.

²¹ Uza roku u sawu baci ili i nshinda ko uza ɗa baci ko asuvu a nnama n kuwa ko tani gba ili i'ya i'ari n icadi, kpam u takumai inyama i uɗarākpa u ndishi n shinga u ɗa a yankai Magono ma Zuba. Ucu u vuma u nala vi, a ka pece yi ta n ama a ne.>>

A bishinkai utakuma manivi na mpasa

²² Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²³ <<Tonuko aza a Isara'ila vu dana: Kotsu i takuma manivi ma anaka ko ma ncon ko tani ma nryadiga wa.

²⁴ Manivi ma manama ma ma kuwai agifa* n manivi ma manama ma nnama n mete n wunai, a ka fuda ta a yanka ma manyan ma roku, shegai kotsu a takuma ma wa ko kenu.

²⁵ Gba uza ɗa baci u takumai manivi ma manama ma kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, a peci yi n ama a ne.

²⁶ Asu u ɗa baci dem i dusuki ya takuma mpasa n manu ko tani ma nnama wa.

²⁷ Gba uza ɗa baci u takumai mpasa, a peci yi n ama a ne.>>

Kunzu ku adarākpi

²⁸ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²⁹ <<Tonuko aza a Isara'ila: Gba uza ɗa baci dem wa tuko uɗarākpa u ndishi n shinga asu u Magono ma Zuba, u naka pini Magono ma Zuba kapashi ka roku kune.

³⁰ U tuko Magono ma Zuba kune ku ilikulya n kaci ka ne. U tuko kpam manivi ma nnama n akamba a manama yi, aku u yain uɗarākpa u uradugba a kapala ka Magono ma Zuba.

³¹ Kaɗarākpi ka runukpa manivi mi a zuba u asuɗarākpa, shegai akamba yi a ka woko ta kunzu ku Haruna n alobo a ne.

³² Maguta ma ulyaki ma manama ma a yankai uɗarākpa u ndishi n shinga vi,

a naka ma kaɗarākpi ma woko kune ka vuma vi u tuko yi.

³³ Maku ma Haruna ma ma yain uɗarākpa u mpasa n manivi ma nnama adama a uɗarākpa u ndishi n shinga, maguta ma ulyaki ma woko kunzu ku ne.

³⁴ A asuvu a uɗarākpa u ndishi n shinga u aza a Isara'ila, mpa Magono ma Zuba n bidya ta akamba a ɗa a radugba n maguta ma a tukoi vi n naka Haruna kaɗarākpi n alobo a ne u woko kunzu ku le a asuvu a uɗarākpa u aza a Isara'ila ubana.

³⁵ <<Nala wa woko ta kunzu ka a zuwukai Haruna n alobo a kagali ka ne a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, ili i'ya i kana kain ka a neke le a woko adarākpi a ɗa ka gbashika Magono ma Zuba.

³⁶ Magono ma Zuba ma tonukoi aza a Isara'ila a naka adarākpi ili i nala yi, ili i'ya i kana kain ka u tsunku le manivi ma uneke a woko adarākpi; nala wa woko ta kunzu ku le a uyan u le ushani ubana.>>

³⁷ Nala mele ma uɗarākpa u urunukpa ma n uɗarākpa u ilya n uɗarākpa u uwu-lukpe n uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi n uɗarākpa u uwoko kaɗarākpi n uɗarākpa u ndishi n shinga.

³⁸ Ili i na i'ya Magono ma Zuba ma tonukoi Musa a Masasa ma Sinai a kakamba, a kain ka u tonukoi aza a Isara'ila a tukuso kune a asu u ne.

8

Uneke u Haruna n alobo a ne (Uwt 29:1-37)

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,*

² <<Bidya Haruna n alobo a ne n aminya a tsuɗarākpi a le n manivi ma uneke n kagano ka kanaka ka uyanka uɗarākpa u uwulukpe n a'ondom a re n mabana ma burodi ma bawu a tsungi yisti.

³ Vu bolomgbono gba kakuma ka aza a Isara'ila a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.>>

⁴ Musa tani u yain tyoku ɗa Magono ma Zuba ma tonuko yi u yain, aku ama yi a bolomgbonoi a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

* **7:24 7:24** agifa Manama ma kuwa baci n kaci ka ne u ɗa Akimba a tsu dana ma kuwa de agifa. * **8:1 8:1** Kondo: Uwt 29:1-37.

⁵ Musa tonukoi gba kakuma ka aza a Isara'ila ki, <<Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a yain i'ya na.>>

⁶ Aku u wutukpai Haruna n alobo a ne u sumba le.

⁷ U ukunkai Haruna matogo ma asuvu aku u siraka yi kagbawatsu, u ukunka yi matogo ma bululu, n matogo ma ifo ma a sirakai kagbawatsu ka shinga ka a cai n akere tsara u kana mai.

⁸ Aku Musa zuwuka yi kasolo ka uwulukpi ka makamba, asuvu a kasolo yi u zuwuka yi ta ili i'ya a tsu isa Yurim n Tumim†.

⁹ Aku u cacika yi funi u kadarakpi; a kapala ka funi ki a padara ta pini maku ma urim ma zinariya ukyawan, wata, funi u uwulukpi, tyoku da Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

¹⁰ Aku Musa bidyai manivi ma uneke u vishanasai Katani ki n ili i'ya i'ari pini gba a asu vi. Nala u nekei i'ya i wokoi uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹¹ U tsarai u vishanasai manivi ma roku a asudarakpa hal kushindere, u nekei a asudarakpa vi n ucanga u manyan u ne, n mabara ma pige n kacan ka ne dem.

¹² Aku Musa tsunki Haruna manivi ma uneke a kaci tsara u neke yi.

¹³ Pini nala, u tukoi alobo a Haruna, u ukusa le ntogo ma asuvu n ifuni, u siraka le agbawatsu, tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi.

¹⁴ Aku Musa tukoi kagono ka kanaka ka udarakpa u uwulukpe. Haruna n alobo a ne a tadangi akere a le a kaci ka kagono kanaka ki.

¹⁵ Aku Musa kidai ka. Pini nala, u doboi mpasa mi n majubu u gbarai n da a avana a asudarakpa vi tsara u wulukpe u da, aku u tsungi mpasa n da n buwai vi a kami ka asudarakpa vi. Nala u nekei asudarakpa vi u gonukoi u da uwulukpi adama a utakpa u unyushi u cingi.

¹⁶ Musa kpm takpai gba manivi ma mari a zuba u ucanga u katsuma, n kapashi ka ka lai tsulobo ka asu u akada, na nluba n re kabolo n manivi ma le, u runukpa i'ya a zuba u asudarakpa.

¹⁷ Shegai kabuwi ka inyama i kanaka yi n ukpan u ne n inyama i ne n awunyen a ne gba Musa runukpa ta i'ya a uroto u agali, tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi.

¹⁸ Aku Musa tukoi kondom ka udarakpa u urunukpa. Haruna n alobo a ne a tadangi akere a le a kaci ka kondom ki,

¹⁹ pini nala u kidai ka u vishanasai mpasa mi a apashi a nishi a asudarakpa vi gba.

²⁰ U kidasai kondom ki agbidi-agbidi, aku u runukpai kaci ki n akidi a inyama yi kabolo n manivi mi.

²¹ U zai ucanga u katsuma n akpete, aku u runukpai inyama i kondom yi gba a zuba u asudarakpa. Udarakpa u urunukpa u da la vi u magulani ma shinga, kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, tyoku da Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

²² Aku Musa zuwai a tuko kondom ka ire ki, wata, kondom adama a uneke kadarakpi. Haruna n alobo a ne a tadangi akere a le a zuba u kaci ka kondom ki,

²³ aku u kidai ka, pini nala, u kenei mpasa mi u gbarai n da a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku Haruna, n majubu ma pige ma ulyaki ma kukere ku ne, n majubu ma pige ma ulyaki ma kune ku ne.

²⁴ Aku Musa tukoi alobo a Haruna, u kenei mpasa mi u gbarai n da a ucoli u atsuvu a ulyaki a le, na njubu n pige ma akere a ulyaki, na njubu n pige ma a'ene a ulyaki a le. Aku u vishanasai mpasa mi a apashi a nishi a asudarakpa vi gba.

²⁵ Aku Musa takpai manivi ma kondom, n uwunja vi gba n manivi ma ne, n manivi ma mari a zuba u ucanga u katsuma gba, n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, na nluba n re kabolo n manivi ma le, n maguta ma ulyaki.

²⁶ Asuvu a mabana ma burodi u da u nambai yisti ma mari a kapala ka Magono ma Zuba, u bidyai burodi u apeteli u te u da u nambai yisti, n burodi u apeteli u te u da a judugi n manivi, n kamasa ka katali ka te u tadangi a zuba u manivi ma kondom mi n maguta ma ulyaki.

† 8:8 8:8 Yurim n Tumim uruta u Magono ma Zuba u da a tsu yanka manyan kotsu a reve ili i'ya i gitai ko ya tuwa i gita, kpm dem kotsu a reve ili i'ya Kashila ka ciga a ukuna u ili i roku.

²⁷ Gba ili i nala yi u zuwai i'ya a akere a Haruna n alobo a ne. Aku a yankai u da udarakpa u uradugba a kapala ka Magono ma Zuba.

²⁸ Aku Musa wushai i'ya a akere a le u runukpai i'ya a zuba u asudarakpa kabolo n udarakpa u urunukpa a una u udarakpa u uneke u kadarakpi. Kune ku ilikulya ka ku magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁹ Musa kpam u bidyai akamba a kondom yi, a da a'ari kunzu ku ne u yankai u da udarakpa u uradugba ubana a asu u Magono ma Zuba, tyoku da Magono ma Zuba ma tuko yi.

³⁰ Musa kpam kenei manivi ma uneke na mpasa n da mari a asudarakpa vi u vishanashakai Haruna n aminya a ne. U vishanashakai kpam alobo a Haruna n aminya a le. Nala u nekei Haruna n aminya a ne n alobo a ne n aminya a le n uwulukpi.

³¹ Aku Musa tonukoi Haruna n alobo a ne, <<Suwain inyama yi a utsutsu u Katani ka Ugawunsa kpam i takuma i'ya pini, kabolo n iburodi i'ya i'ari asuvu a mabana ma ucanga u uneke u kadarakpi, tyoku da mpa Magono ma Zuba ma danai, <Haruna n alobo a ne a da a ka takuma i'ya.>

³² Gba ili i'ya i buwai asuvu a inyama yi ko tani burodi vi, i runukpa i'ya.

³³ Kotsu i wuta a utsutsu u Katani ka Ugawunsa ki wa hal a'ayin a shindere, wata, she a'ayin a uneke u kadarakpi a shadangu, kpaci uneke u de wa bidya ta a'ayin a shindere.

³⁴ Ili i'ya a yain ara, a yan ta i'ya tyoku da Magono ma Zuba ma danai a yain a kaci ka udarakpa u upala ukuna adama a de.

³⁵ Ya dusuku ta a utsutsu u Katani ka Ugawunsa kaara n kayin hal a'ayin a shindere n i kirani n udani u Magono ma Zuba, tsara i kuwa wa, kpaci nala a tonuko mu.>>

³⁶ Aku Haruna n alobo a ne a yain gba ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a una u Musa.

¹ An a'ayin a shindere a abiki a uneke yi a wurai, a kain ka kulla, aku Musa isai Haruna n alobo a ne na nkoshi ma aza a Isara'ila.

² U tonukoi Haruna, <<Bidya kagono ka madyondyom ma ma lyopoi wa, adama a udarakpa u uwulukpe, n kondom ka ka lyopoi wa, adama a udarakpa u urunukpa, vu tuko le a asu u Magono ma Zuba.

³ Aku vu tonuko aza a Isara'ila a bidya magaji adama a udarakpa u uwulukpe, n madyondyom n macon n kayen ka te ka te n da lyopoi wa, adama a udarakpa u urunukpa.

⁴ A tuko dem kanaka n kondom adama a udarakpa u ndishi n shinga ubana a asu u Magono ma Zuba, n udarakpa u ilya a judugu n manivi, kpaci ara Magono ma Zuba ma wenike ta kaci ka ne ara de.>>

⁵ Aku a tukoi ili i'ya Musa tonuko le a tuko vi a kapala ka Katani ka Ugawunsa, gba kakuma ka ama a rabai evu a shamgbusai a kapala ka Magono ma Zuba.

⁶ Musa kpam u danai, <<Ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko da i yain i'ya na, tsara tsupige tsu Magono ma Zuba tsu wenike kaci ka ne ara de.>>

⁷ Aku Musa tonukoi Haruna, <<Bana evu n asudarakpa vu yain udarakpa u uwulukpe u vunu n udarakpa u urunukpa, vu takpa unyushi u cingi u vunu n u ama a vunu. Aku vu yain udarakpa u da ama yi a tukoi adama a utakpa unyushi u cingi u le, tyoku da Magono ma Zuba ma danai.>>

⁸ Aku Haruna banai evu n asudarakpa vi u kidai kagono ka madyondyom ki, u yain udarakpa u uwulukpe u kaci u ne.

⁹ Aku alobo a ne a tuko yi mpasa mi, u dobongi majubu ma ne asuvu mpasa mi u gbarai n da asu u avana a asudarakpa vi. Pini nala, u tsungi n da n buwai vi a kami ka asudarakpa.

¹⁰ Shegai u runukpai manivi mi, na nluba mi n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada adama a udarakpa u uwulukpe vi a zuba u asudarakpa, tyoku da Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

¹¹ Shegai inyama n ikpan yi u runukpai i'ya a uroto u agali.

9

Adarapki a gitai manyan ma le

12 Aku Haruna kidai manama ma uḍarākpa u urunukpa vi, aloba a ne kpam a naḱa yi mpasa mi aku u vishanaṣai n ḁa a apashi a nishi a asuḍarākpa vi gba.

13 A naḱa yi kpam kaci n agbidi-agbidi a inyama yi, aku u runukpai i'ya a zuba u asuḍarākpa.

14 U zai ucanga u katsuma n akpete yi, aku u runukpai i'ya kabolo n uḍarākpa u urunukpa u ḁa wari a zuba u asuḍarākpa vi.

15 Pini nala, Haruna tukoi kune ku ama ki. U bidyai magaji ma a ka yanka uḍarākpa u uwulukpe u ama, u kidai ma u yain uḍarākpa u uwulukpe tyoku ḁa u gitai u yain n uḍarākpa u uwulukpe u ne.

16 Aku u tukoi uḍarākpa u urunukpa, u yain u ḁa dere tyoku ḁa mele ma danai.

17 U tukoi kpam uḍarākpa u ilya, u shadangi kukere ku ne n kira, aku u runukpai ka a zuba u asuḍarākpa kabolo n uḍarākpa u urunukpa u usana vi.

18 Aku Haruna kidai kpam kanaka n kondom adama uḍarākpa u ndishi n shinga u ama. Aku aloba a ne a naḱa yi mpasa mi, u vishanaṣai n ḁa a apashi a nishi a asuḍarākpa vi gba.

19 Aku a takpai manivi ma kanaka n ma kondom mi, n uwunja vi gba n manivi ma ne n manivi ma palai ucanga u katsuma, na nluba n ma kapashi ka ka lai tsuloba a asu u akada.

20 Aku a tadangi manivi mi a zuba u akamba a nnama mi, aku u runukpai manivi mi a asuḍarākpa.

21 Shegai u yan ta uḍarākpa u uraḁugba n akamba n maguta ma ulyaki ubana a asu u Magono ma Zuba, tyoku ḁa Musa tonuko yi u yain.

22 An Haruna yansai uḍarākpa u uwulukpe n uḍarākpa u urunukpa n uḍarākpa u ndishi n shinga, aku u barakpai akere a ne ubana a asu u ama yi u zuwuka le una u shinga. Pini nala, u cipai a zuba u asuḍarākpa vi.

23 Aku Musa n Haruna a uwai a Katani ka Ugawunsa. An a wutai aku a zuwukai ama yi una u shinga, aku tsupige tsu Magono ma Zuba tsu wenikei kaci ka ne a asu u ama yi gba.

24 Kute-kute akina a wutai a asu u Magono ma Zuba, a runukpai uḍarākpa u urunukpa n manivi ma mari a zuba u asuḍarākpa vi. An ama gba a wenei nala, aku a salai n mazanga a kuḁangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyai kayala.

10

Ukpa u Nadabu n Abihu

1 Aloba a Haruna, Nadabu n Abihu ya dem u bidyai ipurukatsu i tsikina a tsungi pini akina n ili i magulani. Pini nala, a nekei Magono ma Zuba akina a ḁa a nam-bai uwulukpi ucun u ḁa bawu u tonuko le a yain.

2 Kute-kute akina a wutai a asu u Magono ma Zuba a lya le, a kuwai pini a kapala ka Magono ma Zuba.*

3 Musa tonukoi Haruna, <<Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai i'ya la vi an u danai,

<U kana ta gba aza ḁa a ka gbashika mu a naḱa uwulukpi u va karinga.

Kpam ma wenike ta tsupige tsu va a asu u ama gba.>>

Kpam ko i te Haruna dana wa.

4 Aku Musa isai Mishayel n Iluzafan aloba a Uziyel tatakenu u Haruna. U tonuko le, <<Tuwai na i canga ikyamba i amaci a ḁe a asu u Katani vi ubana a uroto u agali.>>

5 Aku a tuwai a kanaṣai akushe yi a ntogo n le, a canga le a wutukpa le a uroto u agali, tyoku ḁa Musa danai.

6 Aku Musa tonukoi Haruna n aloba a ne a ḁa a buwai vi, wata, Iliyazara n Itama, u danai, <<Kotsu i asaka kenji ka ḁe kayakali wa, kpam kotsu i kara aminya a ḁe wa, kawa ya kuwa ta kpam Magono ma Zuba ma yan ta upan n gba kakuma ka ama. Shegai atoku a ḁe, wata, gba kuwa ku aza a Isara'ila a ka fuda ta a sai adama aza ḁa akina a Magono ma Zuba a lyai vi.

7 Kotsu i asaka utsutsu u Katani ka Ugawunsa ki wa, kawa ya kuwa ta, kpaci a gbaraḱa ḁa ta manivi ma uneke ma Magono ma Zuba.>> Aku a yain tyoku ḁa Musa tonuko le a yain.

8 Magono ma Zuba ma tonukoi Haruna,

* 10:2 10:2 Kondo: Adkp 16:1; Mkc 26:61

⁹ <<Avu n alobo a vunu ya so mini ma cinwi ko tani ili i'ya ya zuwa ugutukpa wa, ya uwa baci a Katani ka Ugawunsa ki, kawa ya kuwa ta. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana.

¹⁰ U kana ta i takpana ili i'ya i'ari uwulukpi n i'ya i nambai uwulukpi, i reve kpam dem ili i nshinda n i'ya a wulukpei.

¹¹ U kana ta i wenishike aza a Isara'ila gba mele ma Magono ma Zuba ma naka le a una u Musa.>>

¹² Musa yain kadyanshi n Haruna n alobo a ne a da a buwai, Iliyazara n Itama, u danai, <<Bidyai uḍarākpa u ilya u da u buwai vi a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, i fobuso u da bawu i tsungi yisti, i takuma u da a ikengi i asuḍarākpa, kpaci uḍarākpa u nala vi wa ta n uwulukpi cika.

¹³ I takuma u da a asu u da wari uwulukpi, kpaci kunzu ku vunu ka n alobo a vunu a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba; kpaci nala Magono ma Zuba ma tonuko mu.

¹⁴ Shegai akamba a da a yankai uḍarākpa u uraḍugba n maguta ma a yankai kune da ya takuma, avu n alobo a vunu na nkere n vunu a asu u da a wulukpei. Kpaci a naka da ta i'ya avu n mmuku n vunu, i woko kunzu ku de asuvu a uḍarākpa u ndishi n shinga u aza a Isara'ila.

¹⁵ Maguta ma a tukoi kune n akamba a da yankai uḍarākpa u uraḍugba ubana a asu u Magono ma Zuba, kabolo n manivi ma nnama ma kune ku ilikulya, tsara a yain uḍarākpa u uraḍugba ubana a asu u Magono ma Zuba. Apashi a na yi a ka woko ta kunzu ku de, avu na mmuku n vunu a ubana, tyoku da Magono ma Zuba ma danai.>>

¹⁶ An Musa vecei tsara u reve tyoku da a yain n magaji ma uḍarākpa u uwulukpe vi, u cinai a runukpa ma de gba! Aku u yain upan n Iliyazara n Itama alobo a Haruna a da a buwai. U danai,

¹⁷ <<Ndya i bishinka da utakuma inyama i uḍarākpa u uwulukpe a asu u da wari uwulukpi? Uḍarākpa u nala vi wa ta n uwulukpi cika; a naka da ta u da tsara i takpa unyushi u cingi u kakuma ka ama

kpam i takpa unyushi u cingi a una u le a kapala ka Magono ma Zuba.

¹⁸ An u wokoi bawu a uwai na mpasa n manama mi a asuvu a Asu u Uwulukpi, wari u gan ta i takuma i'ya a asu u da wari uwulukpi tyoku da n tonuko da.>>

¹⁹ Haruna wushunki Musa, <<Ara na da alobo a va a yain uḍarākpa u uwulukpe u le n uḍarākpa u urunukpa ubana a asu u Magono ma Zuba, kpam ili i'ya i gitai na mpa da na! Wari wa yankpa wa Magono ma Zuba mari n takuma baci uḍarākpa u uwulukpe vi?>>

²⁰ An Musa panai nala, aku u wushuki n kadyanshi ki.

11

Nnama n da a wulukpei n ma nshinda (U.Ml 14:3-21)

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

² <<Tonukoi aza a Isara'ila i dana: Iacun i nnama n da ya takuma n da na a asuvu a nnama n da mari a iyamba:

³ Gba manama ma baci adeshikpetsu a ne a'ari ubatsi, kpam ma tsu takuma ijani n u tenuki, ya fuda ta i takuma ma.

⁴ Shegai a asuvu a nnama n da n tsu takuma ijani n a tenuki ko n da mari n ubatsi u adeshikpetsu, n roku n da pini n da u kanai bawu ya takuma: Karakuma ili i nshinda i'ya ara de, ko an u wokoi ka tsu takuma ta ijani n ka tenuki, shegai ka n ubatsi u adeshikpetsu wa.

⁵ Kacari ili i nshinda i'ya ara de, ko an wokoi ka tsu takuma ijani n u tenuki, shegai ka n ubatsi u adeshikpetsu wa.

⁶ Nata ili i nshinda i'ya ara de, ko an u wokoi u tsu takuma ijani n u tenuki, shegai wa n ubatsi u adeshikpetsu wa.

⁷ Maburusunu ili i nshinda i'ya ara de, ko an u wokoi wa ta n ubatsi u adeshikpetsu, shegai u tsu takuma ijani u tenuku wa.

⁸ Kotsu i takuma inyama i le ko i sawa akushe a le wa, kpaci ili i nshinda i'ya ara de.

⁹ <<A asuvu a ili i uma i'ya i'ari a mini, i'ya ya fuda ya takuma i'ya na: Gba ili i'ya baci i'ari n ili yavu ashan n apici a

ikyamba, ko i'a baci a kushiva ko a agata, ya fuda ta takuma.

¹⁰ Shegai kotsu i takuma nnama n da mari a kushiva n agata n da nambai ili yavu ashan n apici wa, ko gba nnama n kenu n da mari a agata ko kpam gba ili i uma i'ya i'ari a mini, kpaci ili i nshinda i'ya ara de.

¹¹ A ka woko ta ili i nshinda ara de. Ya takuma inyama i le ko kpam i sawa akushe a le wa.

¹² Gba ili i uma i'ya i'ari a mini i'ya bawu i'ari n ili yavu ashan n apici, ili i nshinda i'ya ara de.

¹³ <<Icun i nnu n da ya bidya ili i icadi kpam bawu ya takuma n da na: Kakuri n kakarikili n kasakali ka mashuwan,

¹⁴ n maguri n akarikili icun kau-kau,

¹⁵ n agawun icun kau-kau,

¹⁶ n kameme n kaviwin n makubi na nwurabede icun kau-kau.

¹⁷ Kotsu dem i takuma makpatuwa wa, n kuan n makubi ma pige,

¹⁸ n makubi ma eri, n kumbadoki, n kasakali,

¹⁹ n makatakau n aboro a mini icun kau-kau, n tsurukpate n agan.

²⁰ <<Gba ili i ka'imkpa i'ya i'ari n ashan kpam n a'ene, ya woko ta ili i nshinda ara de.

²¹ Shegai a asuvu a ili i ka'imkpa i'ya i'ari n ashan yi kpam n a'ene, i roku i'ya pini i'ya ya fuda ya takuma, i'ya i'ari na nguta n da ma fuda ma zuwa le a imkpa.

²² A asuvu a le i'ya ya takuma i'ya na: Abaruma icun kau-kau, n ijaun icun kau-kau, n acu icun kau-kau.

²³ Shegai gba ili i ka'imkpa i'ya i buwai i'ya i'ari n a'ene a nishi, i woko da ili i nshinda.

²⁴ <<Nnama n naha mi ma zuwa da ta i woko na nshinda. Uza da baci dem u sawai akushe a le wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁵ Uza da baci dem u cangai akushe a le u kana ta u zai aminya a ne, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁶ Gba nnama n da bawu mari n ubatsi u adeshikpetsu, kpam bawu n tsu gonuko ijani i'ya a takumai a tenuku, ili i nshinda i'ya ara de; uza da baci dem u sawai akushe a le wa woko ta n icadi.

²⁷ A asuvu a nnama n da mari n a'ene a nishi kpam a'ari n adeshikpetsu icun i mazoli, ili i nshinda i'ya ara de. Uza da baci dem u sawai akushe a le wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁸ Uza da baci dem u cangai akushe a le u kana ta u zai aminya a ne, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli; kpaci ili i nshinda i'ya ara de.

²⁹ <<Naha kpam a asuvu a ili i'ya ya kabura a iyamba na vi, ya woko da ili i nshinda: Kashan n kareun n agaji a pige icun kau-kau,

³⁰ n mapalyaun n makuna n kabede n kakenwen n kakala.

³¹ Gba ili i na yi ili i nshinda i'ya ara de. Uza da baci dem u sawai akushe a le wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

³² Gba ili i'ya baci dem kakushe ka le ka rukpai a zuba u ne, ya rongo ta na nshinda. Ili yi ko n madanga ma baci tani a yain i'ya, ko n kunya, ko n ukpan, ko n kampakpa. Ko ndya baci tani a tsu yanka i'ya manyan, u kana ta a uka i'ya a mini; ya woko ta na nshinda ubana kuvuli, aku a wulukpe i'ya.

³³ Kakushe ki ka rukpa baci a asuvu a magbodo ma cin, ili i'ya i'ari pini vi ya woko ta na nshinda, kpam u kana ta a tasa magbodo mi.

³⁴ Ilukulya i'ya baci dem mini ma magbodo ma nala mi ma sawai, ya woko ta na nshinda. Ili i uso i'ya baci dem i'ari pini a icun i magbodo ma nala mi, ya woko ta na nshinda.

³⁵ Gba ili i'ya baci dem kakushe ka le ka sawai, ya woko ta na nshinda, ko kalele ka baci ko kpam asu u uzungusu burodi, u kana ta a tasasa le, kpaci a woko ta na nshinda. U kana ta u woko da ili i nshinda.

³⁶ Shegai kakushe ki ka rukpa baci a karara ka mini ko a madaka ma mini, mini mi ma kana nshinda wa, shegai uza da baci dem u sawai ka, wa woko ta na nshinda.

³⁷ Kakushe ki ka rukpa baci a icun, icun yi ya kana nshinda wa.

³⁸ Shegai a vishanasa baci mini a icun yi, aku kakushe ki ka rukpai pini, icun yi ya woko ta na nshinda.

³⁹ <<Manama ma a wushunku da i

takuma ma kuwa baci, uza ɗa baci dem u sawai kakushe ki wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

⁴⁰ Uza ɗa baci dem u takumai kakushe ki, u kana ta u zai aminya a ne kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli. Uza ɗa kpam dem u cangai kakushe ki u kana ta u zai aminya a ne, kpam wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

⁴¹ <<Gba nnama n ɗa n tsu kabura a iyamba, ili i nshinda i'ya ara ɗe; kotsu i takuma le wa.

⁴² Kotsu i takuma ili i'ya baci dem ya rono katsuma a iyamba, ko ili i'ya i tsu wala n a'ene a nishi ko kpam ili i'ya i'ari n a'ene ushani wa, kpaci ili i nshinda i'ya ara ɗe.

⁴³ Kotsu i nangasa kaci ka ɗe n icadi a asu u utakuma ili i na yi wa, kpam kotsu i woko na nshinda adama a le wa.

⁴⁴ Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ɗe, u kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa uza u uwulukpi ɗa. Kotsu i woko na nshinda adama a ili i'ya ya kabura a iyamba wa.

⁴⁵ Kpaci mpa Magono ma Zuba uza ɗa u wutukpa ɗa a uyamba u Masar tsara n woko Kashila ka ɗe; adama a nala u kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa uza u uwulukpi ɗa.*

⁴⁶ <<Mele ma na mi a kaci ka nnama n ɗa mari a iyamba, na nnu, n ili i uma i'ya i'ari a mini gba, n ili i uma i'ya ya kabura a iyamba gba.

⁴⁷ U kana ta i takpana n ɗa mari na nshinda na n ɗa n nambai nshinda, n ili i uma i'ya a ka takuma n i'ya bawu a ka takuma.>>

12

Uwulukpe u uka u ɗa u matsai

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: Uka yan baci katsuma u matsai maku ma vali, wa woko ta na nshinda hal a'ayin a shindere, tyoku ɗa u tsu yan a'ayin a ɗa wari asuvu a nshinda ma uwoto.

³ Kain ka kulla aku a kiɗa maku mi kacombi.

⁴ Aku uka vi u doku u yain a'ayin kamankupa n u tatsu n u takpi nshinda

adama a mpasa ma ilimaci mi. A asuvu a a'ayin a nala yi wa sawa ili i roku i'ya i'ari uwulukpi wa, kpam wa uwa a kuwa ku uwulukpi wa, hal she a'ayin a ɗa u shadangi a'ayin a uwulukpe a ne.

⁵ Shegai makere ma baci u matsai, wa woko ta na nshinda hal a'ayin kupa n u nishi, tyoku ɗa u tsu yan a'ayin a nshinda ma uwoto. Pini nala, wa doku ta u yain a'ayin amangatatsu n a teli n u takpi nshinda adama a mpasa ma ilimaci mi.

⁶ * <<A'ayin a uwulukpe a ilimaci i maku ma vali ko maku ma uka a shadangi baci, u tuko kaɗarākpi macon ma ma yain kayen ka te a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, adama a uɗarākpa u urunukpa. U tuko dem matambara ko kaɗya adama a uɗarākpa u uwulukpe.

⁷ Kaɗarākpi ki ka yan ta uɗarākpa vi ubana a asu u Magono ma Zuba adama a upala ukuna u uka vi. Uka vi wa woko ta bawu nshinda a mpasa n ɗa n wotsongi yi vi. Mele ma na mi ma ta a kaci ka uka ɗa u matsai maku ma vali ko maku ma uka.

⁸ Uka vi wa baci n ucira u maku ma macon mi wa, wa fuda ta u tuko mmuku ma ntambara n re ko a'adya a re, ka te adama a uɗarākpa u urunukpa ka te kpam adama a uɗarākpa u uwulukpe. Kaɗarākpi ki ka yan ta uɗarākpa adama a upala ukuna vi tsara u wulukpe yi kpam wa yan na nshinda wa.>>

13

Mele a kaci ka mbaɓa ma ukpan ma cingi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

² <<Ikyamba i uza i shita baci ko i'ari n abudu ko kpam i'ari n itafulishi hal u woko yi mabaɓa ma ukpan ma cingi, a banka yi a asu u Haruna kaɗarākpi ko kpam a asu u uza u te a asuvu a alobo a kagali ka ne uza ɗa wari kaɗarākpi.

³ Kaɗarākpi ki ka takpa ta vuma vi utyoku, u wene baci tsileme tsa tsari a asu u kutsu ki tsu waramaj kpam kutsu ki ku uwai hal a asuvu a ukpan, mabaɓa ma ukpan ma cingi ma yi. Pini nala,

* 11:45 11:45 Kondo: 1Bit 1:16; Aɗkp 19:2; 20:7. * 12:6 12:6 Kondo: Luk 2:24.

kadarakpi ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda.

⁴ Shegai asu u da u tafula yi a ikyamba yi pun da baci wari, kpam kutsu ki ku uwa baci a asuvu a ukpan wa, kpam tsileme tsu ikyamba tsi tsu warama baci wa, kadarakpi ka wutukpa uza mabala mi kau hal a'ayin a shindere.

⁵ Kain ka shindere ki kadarakpi ki ka doku ka takpa yi utyoku, asu u da u tafula yi vi wa baci pini tyoku da wari kpam u lya kapala n utambura a ikyamba wa, kadarakpi ki ka asaka yi pini kau ne hal a'ayin a shindere a roku.

⁶ Kain ka shindere ki kadarakpi ka doku ka takpa yi utyoku u wene, utafula vi u gita baci utana kpam u lya kapala n utambura a ikyamba wa, aku kadarakpi ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa, itafulishi i'ya yi koshi. Pini nala, uza vi u zai aminya a ne u woko uza da bawu wari n icadi.

⁷ Shegai itafulishi yi i tuwa i doku baci i tamburai cina u wenike de kaci ka ne a asu u kadarakpi, kpam u tonuko yi wa na nshinda wa, u kana ta u doku u gono a asu u kadarakpi ki.

⁸ Kadarakpi ki ka doku ta ka takpa yi utyoku, itafulishi yi i tambura baci a ukpan vi, aku kadarakpi ki ka tonuko ama an wari na nshinda; mabala ma ukpan ma cingi ma yi.

⁹ <<Mabala ma ukpan ma cingi ma kana baci uza, a banka yi a asu u kadarakpi.

¹⁰ Kadarakpi ki ka takpa yi ta utyoku, abudu yi a shita baci cika aku a waramai a zuwai kpam tsileme tsu asu vi tsu waramai, kpam asu vi u wokoi kutsu,

¹¹ mabala ma ukpan ma cingi ma pige ma yi la vi. Kadarakpi ki ka tonuko ta ama an vuma vi wari na nshinda. Wa wutukpa yi kau wa, kpaci wa ta na nshinda.

¹² <<Shegai mabala mi ma kimba baci ukpan u ikyamba vi gba, ili i'ya i kana i kaci ubana a a'ene tyoku da kadarakpi ki ka fuda ka wene,

¹³ aku kadarakpi ki ka doku ka takpa yi utyoku mai. Mabala mi ma kimba baci ikyamba gba, kadarakpi ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa. An u wokoi

ikyamba yi gba i waramai, vuma vi wa na nshinda wa.

¹⁴ Shegai kain ka baci dem kutsu ku wuta yi a ikyamba, u woko de la vi uza u nshinda.

¹⁵ Kadarakpi ki ka takpa kutsu ki utyoku mai, aku u tonuko ama an vuma vi wari na nshinda. Kutsu ki ili i nshinda i'ya, kpaci mabala ma ukpan ma cingi ma.

¹⁶ Shegai kutsu ki ku gono baci ka waramai kpam, she vuma vi u bana a asu u kadarakpi.

¹⁷ Kadarakpi ki ka takpa yi ta kpam utyoku, mayun da baci mabala mi ma waramai, aku kadarakpi ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa, kpaci a wulukpe yi de.

¹⁸ <<Vuma wari baci n kamici a ikyamba ka ka tana,

¹⁹ aku a asu u da kamici ki kari caupa vi u shita pun, ko kpam asu vi u savadai u wokoi san n pun, she u ba u wenike kadarakpi.

²⁰ Aku kadarakpi ka takpa asu vi utyoku, mabala mi ma uwa baci a asuvu a ukpan, kpam tsileme tsu asu vi tsu waramai, kadarakpi ki ka tonuko ta ama an vuma vi wari na nshinda. Mabala ma ukpan ma cingi ma ma wuta a asu u kamici ki.

²¹ Shegai kadarakpi ki ka takpa yi baci utyoku, u wene baci tsileme tsu asu u kamici ki tsu warama wa, kpam kutsu ki ku uwa a asuvu a ukpan wa, aku ku gitai utana, kadarakpi ki ka wutukpa uza u mabala mi kau n ama hal a'ayin a shindere.

²² Kamici ki ka tambura baci ko nte wa a ukpan vi, aku kadarakpi ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda. Mabala ma ukpan ma cingi ma.

²³ Shegai kamici ki ka savada baci wa, kpam ka lya kapala n utambura wa, kalani ka kamici ka. Kadarakpi ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa.

²⁴ <<Uza u rana baci, aku kutsu ki ku wokoi san n pun ko kpam pun,

²⁵ she kadarakpi ka takpa yi utyoku mai. Tsileme tsu asu u urana vi tsu warama baci, kpam kutsu ki ku uwai hal a asuvu a ukpan, mabala ma ukpan ma cingi ma ma wuta pini a asu u da u ranai vi. Kadarakpi

ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda; kpaci maken ma la wa, mabala ma ukpan ma cingi ma yi.

²⁶ Shegai kadarapki ki ka takpa baci ka utyoku, u wene baci tsileme tsu asu tsi tsu waramai wa, kpam kutsu ki ku uwa hal a asuvu a ukpan wa, kpam ku gitai utana, kadarapki ki ka wutukpa yi kau n ama hal a'ayin a shindere.

²⁷ A kain ka shindere, kadarapki ki ka doku ka takpa yi utyoku, mabala mi ma tambura baci a ukpan vi, aku kadarapki ki ka tonuko ama an wari na nshinda; mabala ma ukpan ma cingi ma yi.

²⁸ Shegai kutsu ki ku lya baci kapala n utambura a ukpan vi wa, aku ku gitai utana, ushita u da koshi a asu u da wari u ranai vi. Kadarapki ki ka tonuko ama uza mabala mi wa na nshinda wa, kpaci kalani ka urana ka yi koshi.

²⁹ <<Vali ko uka wa baci n kutsu a kaci ko a matsaga,

³⁰ kadarapki ki ka takpa yi utyoku, u wene baci kutsu ki ku uwai hal a asuvu a ukpan, kpam tsileme tsa tsari a asu u kutsu ki tsu woloi tsu wokoi woli-woli n mini ma tsulon; kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda. Kpaci kalyatsuwa ka yi, mabala ma ukpan ma cingi ma ma kaci ko matsaga.

³¹ Shegai kadarapki ki ka takpa baci kalyatsuwa ki utyoku mai, u wene baci ka uwa baci a asuvu a ukpan wa, kpam tsileme tsu dan tsa pini a asu u mabala mi wa, aku kadarapki ki ka wutukpa vuma vi kau n ama hal a'ayin a shindere.

³² A kain ka shindere, aku kadarapki ki ka doku ka takpa kalyatsuwa ki utyoku. Mabala mi ma tambura baci wa, kpam tsileme tsu mini ma tsulon tsa baci pini wa, kpam dem mabala mi ma uwa baci a asuvu a ukpan wa,

³³ she u puni kaci ka ne, shegai n a asu u mabala mi wa. Kadarapki ka doku ta ka wutukpa vuma vi kau n ama hal a'ayin a shindere a roku.

³⁴ A kain ka shindere ki kadarapki ka doku ka takpa kalyatsuwa ki utyoku, ka tambura baci a ukpan wa, kpam ka uwa baci a asuvu a ukpan wa, aku kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi bawu wari

na nshinda. Pini nala, uza mabala vi u zai aminya a ne u woko bawu icadi.

³⁵ Shegai kalyatsuwa ki ka tuwa ka tambura baci a ikyamba, cina tani kadarapki ka dana de wa na nshinda wa,

³⁶ kadarapki ki ka doku ka takpa ka utyoku. Ka tambura baci a ukpan vi, kotsu kadarapki ki ka zami uwene tsileme tsu mini ma tsulon wa, kpaci vuma vi wa ta na nshinda.

³⁷ Shegai kadarapki ki ka wene baci kalyatsuwa ki ka tana, kpam tsileme tsu dan tsari a uwuta pini, mabala mi ma tana de la vi, uza mabala vi wa na nshinda wa. Kadarapki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa.

³⁸ <<Vali ko uka wa baci n ikyamba padipadi pun,

³⁹ kadarapki ka takpa yi utyoku. Apani yi a'a baci kapusuwali, apani a da yi koshi, wa na nshinda wa.

⁴⁰ <<Kenji ka vuma ka wolo baci hal kaci ka wokoi n kukpani, vuma vi wa na nshinda wa.

⁴¹ Kenji ka kapala ka kaci ka baci ka woloi hal kucen ku ne ku wokoi n kukpani, wa na nshinda wa.

⁴² Shegai kutsu ka baci pini san n pun a kukpani ki ko kukpani ku kucen ki, mabala ma ukpan ma cingi ma ma wutai pini a kaci ko kucen ka kari n kukpani ki.

⁴³ Kadarapki ki ka takpa yi utyoku. Ushiti wa baci pini a asu u kutsu ka kari a kaci ko kucen ku ne ki san n pun, tyoku da mabala ma ukpan ma cingi ma tsu wuta a ukpan,

⁴⁴ mabala ma ukpan ma cingi ma yi. Wa ta na nshinda. U kana ta kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda adama a kutsu ka kari a kaci ka ne ki.

⁴⁵ <<Uza mabala vi wa uka ta akashi, u asaka kpam kenji ka ne bawu u zadai. U pala ajiri a ne n u salasi, <Mpa uza u nshinda da! Mpa uza u nshinda da!>

⁴⁶ Wa woko ta uza u nshinda gba a'ayin a mabala yi, kpam wa rongo ta utyoku u ne a uroto u agali.

Mele a kaci ka upama

⁴⁷ <<A cina baci aminya a tsileme ko a aminya a linin a pamai,

⁴⁸ ko upama vi wa baci a ili i'ya a cai n tsugbere tsu linin ko n tsileme tsu ncon, ko a ukpan, ko kpam a ili i'ya a yain n ukpan, mabala ma cingi ma.

⁴⁹ Upama vi wa baci tyoku u mini ma mete ko kpam san-san a aminya yi ko a ukpan vi ko a ili i'ya a cai, ko kpam a ili i'ya a yain n ukpan, mabala ma cingi ma, kpam u kana ta a wenike kaḍarakpi.

⁵⁰ Kaḍarakpi ka takpa upama vi utyoku mai, pini nala, u wutukpa ili i'ya i'ari n upama vi kau ubana a'ayin a shindere.

⁵¹ Kain ka shindere ka rawa baci, wa doku ta u takpa upama vi utyoku. Upama vi u tambura baci a aminya yi ko a ili i'ya a cai ko a ukpan, ko kpam gba ili i'ya baci dem a yain n ukpan, mabala ma cingi ma; ili yi i woko ta i nshinda.

⁵² U kana ta kaḍarakpi ki ka runukpa aminya yi, ko ili i'ya a cai n tsileme tsu ncon ko tsugbere tsu linin, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan i'ya mabala mi ma kanai. An u woko ili i na yi mabala ma cingi ma, u kana ta a runukpa i'ya.

⁵³ Shegai kaḍarakpi ki ka takpa baci utyoku mai, u wenei upama vi u tambura a aminya yi ko a ili i'ya a cai, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan wa,

⁵⁴ aku kaḍarakpi ki ka zuwa a zai ili yi. Pini nala, u doku u wutukpa ili yi kau ubana a'ayin a shindere a roku.

⁵⁵ Aku u doku u takpa ili i'ya a zai vi utyoku. Upama vi u savaḍa baci mini wa, ko an u woko u kpaḍai utambura, ili yi i'a ta na nshinda. A runukpa i'ya, ko upama vi wa baci a asuvu ko a kateshe ka ili yi.

⁵⁶ Shegai kaḍarakpi ki ka takpa baci ili yi utyoku, aku u wenei upama vi u kporo de an a zai i'ya, u kara asu u da upama vi wari a aminya yi, ko a ili i'ya a cai vi, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan.

⁵⁷ Upama vi u doku baci u wutai a aminya yi ko a ili i'ya a cai vi, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan, mabala ma utambura ma, u kana ta a runukpa ili yi.

⁵⁸ Shegai upama vi u puwan baci gba an a zai aminya yi, ko ili i'ya a cai vi, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan, a doku a zai i'ya ya woko ta ili i'ya i'ari na nshinda wa.>>

⁵⁹ Mele ma na mi a kaci ka upama u da wari a aminya a tsileme tsu ncon ko aminya a linin, ko a da a cai ko kpam a da a yain n ukpan, tsara a reve ko ili yi i'a na nshinda ko i'a na nshinda wa.

14

Uwulukpe u uza mabala ma ukpan ma cingi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Mele ma na mi ma ta a kaci ka aza da a ka ciga uwulukpe a mabala ma ukpan ma cingi: *Aza da baci a tana u kana ta a tuko le a asu u kaḍarakpi.

³ Kaḍarakpi ki ka bana a uroto u agali yi u takpa uza u mabala mi utyoku. Uza u mabala vi u tana baci,

⁴ kaḍarakpi ki ka zuwa a tuko nnu n re ma uma n da bawu mari na nshinda, n katyangi ka madanga ma sida, n tsugbere tsu shili, n avuku a kacilumani adama a uza da a ka wulukpe vi.

⁵ Kaḍarakpi ki ka zuwa a kida manu ma te a magbodo ma cin ma a shadangi n mini ma agata ma shinga.

⁶ Pini nala, u bidya manu ma ma mari n uma vi, n macaka ma sida mi n tsugbere tsu shili n avuku a kacilumani yi, u lyubugu pini a asuvu mpasa n manu ma a kidai a mini ma agata ma shinga mi.

⁷ Aku u vishanasaka vuma da a ka wulukpe adama a mabala ma ukpan ma cingi mi mpasa mi hal kushindere. Pini nala, u tonuko ama yi a wulukpe yi de, aku u asaka manu ma mari n uma vi ma imkpa.

⁸ <<Uza da a ka wulukpe vi u kana ta u zai aminya a ne u kuruwa kenji ka ne gba kpam u sumba. Wa woko ta uza da u nambai nshinda. Pini nala, wa gono ta pini a agali yi, shegai wa dusuku pini a katani ka ne wa hal she a'ayin a shindere.

⁹ Kain ka shindere ki ka rawa baci, wa kuruwa ta gba kenji ka ne, n matsaga ma ne, n agala a'eshi a ne, n kenji ka ikyamba i ne gba. Wa za ta aminya a ne kpam u sumba. Aku u woko uza da u nambai nshinda.

¹⁰ <<Kain ka kulla, wa tuko ta mmuku ma a'ondom n re n da lyopoi wa, n maku

* 14:2 14:2 Kondo: Mak 1:40,44; Luk 5:12,14

ma macon ma kayen ka te ma ma lyopoi wa, n akundatsu a kuden a teli a kira ku lewu ka a juɗugi n manivi adama a uɗarākpa u ilya, na ndele n manivi n tatsu.

¹¹ Kaɗarākpi ki ka tuko vuma vi n icanga i nala yi a kapala ka Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

¹² Kaɗarākpi ki ka bidya maku ma kondom ma te n madele ma manivi mi u yain uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi, u raɗugba kpam u ɗa u woko uɗarākpa u uraɗugba ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹³ U kiɗa macon mi a asu u ɗa a ka kiɗasa nnama ma uɗarākpa u uwulukpe n uɗarākpa u urunukpa. Tyoku ɗa uɗarākpa u uwulukpe wari u kaɗarākpi, nala dem uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi wa woko u kaɗarākpi. Uɗarākpa u na vi wa ta uwulukpi cika.

¹⁴ Kaɗarākpi ki ka kene mpasa ma uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi vi, u gbara n ɗa a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku uza ɗa a ka wulukpe vi, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne.

¹⁵ Pini nala, kaɗarākpi ki ka kene manivi mi a katau ka kukere ku ugula ku ne,

¹⁶ u do bongusu majubu ma ne ma kukere ku ulyaki pini a manivi ma mari a katau ka kukere ku ugula ki, u vishanasa ma hal kushindere a kapala ka Magono ma Zuba.

¹⁷ Manivi ma ma buwa a katau ka kukere ku ne ki, u do bongu majubu ma kukere ku ulyaki ku ne, aku u gbara n ɗa a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku uza ɗa a ka wulukpe vi, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne, a asu u ɗa a'ari a gbara sai mpasa ma uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi.

¹⁸ Manivi ma ma buwai a katau ka kukere ku kaɗarākpi ki, u tsunku vuma vi a kaci. Nala kaɗarākpi ka pala ukuna u vuma vi a asu u Magono ma Zuba.

¹⁹ << Aku kaɗarākpi ki ka yain uɗarākpa u uwulukpe tyoku u uɗarākpa u upala ukuna adama a vuma ɗa a wulukpei vi an wari na nshinda. Pini nala, kaɗarākpi ka kiɗa manama ma uɗarākpa u urunukpa.

²⁰ Kaɗarākpi ki ka yain uɗarākpa u

urunukpa n uɗarākpa u ilya a zuba u asuɗarākpa vi. Tyoku ɗa wa palasa ukuna u vuma u ɗa a wulukpei u ɗa la vi. Vuma vi wa woko nshinda wa.

²¹ << Shegai vuma vi wa baci n ucira u ɗa wa fuda wa tuko icanga i na yi wa, u tuko kondom ka te adama a uɗarākpa u upala ukuna, a yain uɗarākpa u uraɗugba adama a uwulukpe u ne. U tuko dem kakundatsu ka kuden ku te ku kira ku lewu, ka a juɗugi n kunzu ku te asuvu a kunzu ku tatsu ku ma manivi adama a uɗarākpa u ilya, n madele ma manivi.

²² U tuko dem a'adya a re ko kpam mmuku ma ntambara n re, i'ya baci dem wa fuda wa tuko. Ma te adama a uɗarākpa u uwulukpe, ma te kpam adama a uɗarākpa u urunukpa.

²³ Kain ka kulla vuma vi u tuko le a kapala ka kaɗarākpi adama a uwulukpe vi. U tuko le a utsutsu u Katani ka Ugawunsa a asu u Magono ma Zuba.

²⁴ Kaɗarākpi ki ka bidya maku ma kondom ma uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi kabolo n madele ma manivi mi, u raɗugba i'ya ubana a asu u Magono ma Zuba u woko uɗarākpa u uraɗugba.

²⁵ U kiɗa macon ma uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi vi, aku u kene mpasa mi u gbara n ɗa a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku uza ɗa a ka wulukpe vi, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne.

²⁶ Pini nala, kaɗarākpi ki ka tsungu manivi mi a katau ka kukere ku ugula ku ne,

²⁷ u do bongusu majubu ma ne ma kukere ku ulyaki pini a manivi ma mari a katau ka kukere ku ugula ki, u vishanasa ma kushindere a kapala ka Magono ma Zuba.

²⁸ Kaɗarākpi ki ka gbara sa ka uza ɗa a ka wulukpe vi manivi ma mari a katau ka kukere ku ugula ku ne ki, a asu u ɗa a gbara sai mpasa ma uɗarākpa u utsupa unyushi u cingi, wata, a majubu ma kukere ku ulyaki ku ne, n ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne.

²⁹ Manivi ma ma buwai a katau ka kukere ku kaɗarākpi ki, u tsunku vuma vi

a kaci. Nala kaɗaraki ka pala unyushi u vuma vi a asu u Magono ma Zuba.

³⁰ Pini nala, kaɗaraki ka ɗaraka a'adya ko ntambara, i'ya baci gai dem vuma vi wa fuda wa tuko.

³¹ Ma te adama a uɗaraka u uwuluke, ma te kpam adama a uɗaraka u urunuka kabolo n uɗaraka u ilya. Tyoku ɗa kaɗaraki ki ka yan uɗaraka u upala ukuna a asu u Magono ma Zuba adama a vuma ɗa a wulukpei vi ɗa la vi.

³² Nala vi mele ma a kaci ka uza ɗa wari n mabala ma ukpan ma cingi, uza ɗa wari n ucira u ɗa wa tuko ucanga u uɗaraka adama a uwuluke u ne tyoku ɗa a ka ciga wa.>>

Utakpa u nshinda n kuwa ka kari n upama

³³ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

³⁴ <<A'ayin a ɗa baci i uwai a uyamba u Ka'ana u ɗa ma naka ɗa u woko uyamba u ɗe, mele ma ya tono ma na n zuwa baci upama u wutai a kuwa ku roku a uyamba vi.

³⁵ Gba uza ɗa baci dem wari n kuwa ki u kana ta u tuwa u tonuko kaɗaraki, u dana, <N wene ta ili i roku yavu upama a kuwa ku va.>

³⁶ Pini nala, kaɗaraki ki ka zuwa ta a wutukpasa ucanga u kuwa vi gba a ulanga kahu u uwa a kuwa ki u takpa upama vi utyoku, tsara gba ili i kuwa yi i woko na nshinda wa.

³⁷ Aku kaɗaraki ka uwa pini u takpa utyoku u upama u ɗa wari a kasaga ki, wa baci tyoku u mini ma mete ko kpam san-san n padi-padi, kpam upama vi u uwa baci a asuvu a kasaga ki,

³⁸ aku u wuta pini u gbagirya kuwa ki hal a'ayin a shindere.

³⁹ U kana ta kaɗaraki ki ka gono kain ka shindere u takpa kuwa ki utyoku. Upama vi u tambura baci a asaga yi,

⁴⁰ aku kaɗaraki ki ka zuwa a takpusa atali a ɗa a'ari n upama vi a vutalasa a ɗa a asu u nshinda a uroto u ilyuci.

⁴¹ Pini nala, u zuwa kpam a sadara gba asaga a asuvu a kuwa ki, aku cin tsa a sadarai vi a pura tsa a ba a wotsongu a uroto u ilyuci a asu u ɗa wari na nshinda.

⁴² Pini nala, u zami atali a roku a ukusa a ɗa a asu u ɗa a takpusai a nide yi, aku kpam a reku cin tsu savu a gunuwan asaga a kuwa yi.

⁴³ <<Upama vi u doki baci u wutai pini a kuwa ki kpam, cina u takpusa ɗe atali yi kpam a sadarasai kuwa ki a lapulai a gunuwain ka,

⁴⁴ kaɗaraki ki ka tuwa ka takpa u ɗa utyoku. Upama vi u tambura baci a kuwa ki, mabala ma cingi ma. Kuwa ki ka ta na nshinda.

⁴⁵ She a wasa kuwa ki, n atali yi na ndanga mi gba n ili i'ya a gunuwunkai kuwa ki, aku a wutukpa i'ya a uroto u ilyuci ubana a asu u nshinda.

⁴⁶ Uza ɗa baci dem u uwai a kuwa ki a asuvu a a'ayin a ɗa kaɗaraki ki ka zuwai a gbagirya ka, wa woko ta uza u nshinda ubana kuvuli.

⁴⁷ Uza ɗa baci dem u lavutai ko u lyai ilikulya pini a kuwa ki u kana ta u zai aminya a ne.

⁴⁸ <<Shegai kaɗaraki ki ka tuwa baci ka takpai kuwa ki utyoku, kpam upama vi u doku u wuta u tambura pini a kuwa ki wa, a'ayin a ɗa a gunuwain ka vi, u tonuko ama, kuwa ki ka na nshinda wa, kpaci upama vi u buwa kpam wa.

⁴⁹ Kaɗaraki ki ka bidya ta nnu n re, n macaka ma madanga ma sida, n tsugbere tsu shili, n avuku a kacilumani tsara u utakpa nshinda n kuwa ki.

⁵⁰ Wa kida ta manu ma te a asuvu a n re mi a zuba u magbodo ma cin ma a shadangi n mini ma agata ma shinga.

⁵¹ Pini nala, u bidya macaka ma sida mi, n avuku a kacilumani yi, n tsugbere tsu shili tsi, n manu ma te ma mari n uma vi u lyubugu pini a mpasa n manu ma a kidai a zuba u mini mi, aku u vishanasa a kuwa ki hal kushindere.

⁵² Nala wa takpa nshinda n kuwa ki na mpasa n manu mi, n mini ma agata ma shinga mi, n manu ma uma, n madanga ma sida, n avuku a kacilumani, n tsugbere tsu shili.

⁵³ Aku u asaka manu ma uma mi ma laza ubana a mete a uroto u ilyuci. Tyoku ɗa wa shadangu mele ma utakpa u unyushi u cingi u ɗa la vi, kpam a takpa ɗe la vi nshinda n kuwa mi.

⁵⁴ <<Mele ma na mi a kaci ka mabala ma cingi ma ukpan u ikyamba icun kau-kau ma n mabala ma kalyatsuwa,

⁵⁵ n upama a matogo n a'uwa,

⁵⁶ n ushita n abudu n itafulishi,

⁵⁷ tsara a reve ko ili i'a na nshinda ko i'a n i'ya wa.>>

15

Mele a kaci ka ikyamba i'ya i'ari na nshinda

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

² <<Tonuko aza a Isara'ila vu dana: Vali da baci dem wari na ncana, ncana mi ma zuwa yi ta u woko na nshinda.

³ Mele ma nshinda ma ne ma na adama a ncana n ne: Ko tsalali tsi tsu buwa baci ulala ko kpam tsu asakai ulala, vuma vi wa ta na nshinda.

⁴ <<Ivamkpatsu i'ya baci dem vuma vi u vakunki ya woko ta na nshinda. Kpam dem gba ili i'ya u dusunki ya woko ta dem na nshinda.

⁵ Uza da baci dem u sawai ivamkpatsu i ne u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁶ Nala dem uza da baci u dusuki a ili i ndishi i'ya vuma vi u dusunki, u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁷ <<Uza da baci dem u sawai vuma vi u kana ta u zai aminya a ne aku kpam u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁸ <<Vuma vi cikpunka baci uza da bawu wari na nshinda atatsa, u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁹ <<Ugalu u da baci dem vuma u yuwai u dusunki, wa woko ta na nshinda.

¹⁰ Uza da baci dem u sawai ili i'ya vuma vi u dusunki, wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli. Uza da kpam dem u cangai ili i'ya vuma vi u sawai ko u dusunki, u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹¹ <<Uza da baci dem uza u ncana mi u sawai kahu u zai akere a ne, u kana ta u

zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹² <<Magbodo ma cin ma baci uza u ncana vi u sawai a ka tasa ta ma, shegai gba icanga i manyan i'ya a shei a madanga i'ya baci vuma vi u sawai, a zai i'ya.

¹³ <<A'ayin a da baci uza u ncana vi u tanai, u keci a'ayin a shindere adama a utakpa u nshinda n ne. U kana ta u zai aminya a ne aku u sumba n mini ma agata ma shinga, pini nala, wa woko ta uza da a wulukpei.

¹⁴ Kain ka kulla, u tuko a'adya a re ko mmuku ma ntambara n re a asu u Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, aku u naka kadaraki.

¹⁵ Kadaraki ki ka yain udaraka n ma te adama a udaraka u uwulukpe, ma te kpam adama a udaraka u urunukpa. Kadaraki ki ka yan ta udaraka u upala ukuna u ne a kapala ka Magono ma Zuba adama a ncana n ne.

¹⁶ <<Mini ma tsalali ma lala baci uza a ikyamba, u kana ta u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹⁷ Gba kunya ko kpam ukpan u da baci dem mini ma tsalali tsi ma sawai, u kana ta a zai ka, kpam ka rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹⁸ <<Vali vaku baci n uka hal mini ma tsalali ma wutai, u kana ta gba le a sumba, kpam a ka rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹⁹ <<Uka wene baci nshinda ma uwoto, wa rongo ta na nshinda hal a'ayin a shindere, kpam gba uza da baci dem u sawa yi wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁰ <<Ili i'ya baci dem uka vi u vakunki ko kpam u dusunki a'ayin a da wari a nshinda ma uwoto mi, ya rongo ta na nshinda.

²¹ Uza da dem u sawai ivamkpatsu i ne, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²² Uza da baci dem u sawai ili i'ya u dusunki, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²³ Ili i'a baci pini a zuba u ivamkpatsu yi ko kpam ili i'ya u dusunki vi, a'ayin a da

baci uza roku u sawai i'ya wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁴ Vali vaku baci n eyi a'ayin a da wari na nshinda ma uwoto mi hal mpasa mi n sawa yi, wa rongo ta na nshinda hal a'ayin a shindere. Gba ivamkpatsu i'ya baci u vakunki ya woko ta dem na nshinda.

²⁵ <<Uka wa lala baci mpasa a'ayin ushani, bamu n a'ayin a uwene nshinda ma uwoto n ne, ko kpmam uwene u nshinda mi n wura baci a'ayin, wa rongo ta na nshinda a'ayin a da wa lala vi dere tyoku da u tsu yan wa baci a asuvu a nshinda ma uwoto n ne.

²⁶ Ivamkpatsu i'ya baci dem u vakunki ko kpmam ili i'ya baci dem u dusunki a a'ayin yi, ya rongo ta na nshinda dere tyoku u a'ayin a uwene nshinda ma uwoto n ne.

²⁷ Uza da baci dem u sawai ili i nala yi wa woko ta na nshinda. U kana ta u zai aminya a ne kpmam u sumba, kpmam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁸ <<A'ayin a da baci ulala vi u kotsoi, u keci a'ayin a shindere, nala wura baci, wa woko ta uza da a wulukpei.

²⁹ Kain ka kulla, u tuko kaɗarākpi a'adya a re ko kpmam mmuku ma ntambara n re a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

³⁰ Aku kaɗarākpi ki ka yain uɗarākpa n ma te adama a uɗarākpa u uwulukpe, ma te kpmam adama a uɗarākpa u urunukpa. Kaɗarākpi ki ka yan ta upala ukuna u ne a kapala ka Magono ma Zuba adama a nshinda ma ulala u ne.

³¹ <<Tyoku da ya takpa mu aza a Isara'ila kau da la vi a asuvu a nshinda n le, tsara a kuwa adama a nshinda n le a asu u unangasa mu Katani ka Kavasus ka kari a mere ma le wa.

³² Nala vi mele ma a kaci ka uza da tsalali tsu ne tsa lala n uza da wari na nshinda adama a ulala u mini ma tsalali.

³³ Nala dem uka u da wa wene nshinda ma uwoto, n vali ko uka da wa lala, kpmam dem n vali da vaki n uka da wari na nshinda ma uwoto.>>

16

Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi

¹ Magono ma Zuba ma dansai n Musa cina alobo a Haruna a re a kuwa de, aza da a tuwai a kapala ka Magono ma Zuba a nekei akina a da bawu a'ari uwulukpi ucun u da bawu u tonuko le a yain.*

² U danai, <<Tonuko utoku u vunu Haruna kotsu u uwa Asu u da u Lakai Uwulukpi a kucina ku kunya ku ubarākpa kavama wa, kpaci nte n tsu wenike pini kaci ka va a asuvu a kalishi a zuba u kakimbatsu ka utakpa unyushi u cingi, wata, a asu u utakpa u unyushi u cingi. U 'yuwan baci upana urono u atsuvu u na vi, wa kuwa ta.

³ <<Shegai tyoku da Haruna wa uwa a Asu u da u Lakai Uwulukpi vi u da na: u tuko ve kagono ka kanaka adama a uɗarākpa u uwulukpe n kondom adama a uɗarākpa u urunukpa.

⁴ Kahu u uwa pini, u kana ta u sumba ve aku u uka ntogo ma uwulukpi n ne n aminya a linin,† wata, matogo ma kenu n magbidi ma ucaku n kagbawatsu n funi.

⁵ Gba kabolo ka aza a Isara'ila a ka naka ta Haruna vi ngaji n re adama a uɗarākpa u uwulukpe n kondom adama a uɗarākpa u urunukpa.

⁶ <<Haruna vi wa ɗarākpa ta kagono ka kanaka ki adama a uɗarākpa u uwulukpe u kaci u ne, aku kpmam u takpa unyushi u cingi u ne n u aza a kuwa a ne.

⁷ U bidya kpmam ngaji n re n nala mi u tuko n da a kapala ka Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

⁸ U varanku ngaji n re mi uruta, ma te adama a Magono ma Zuba, ma te kpmam adama a Azazel‡.

⁹ Ma baci uruta u rukpai a kaci ka ne adama a Magono ma Zuba, she u tuko ma a kapala ka Magono ma Zuba u yain uɗarākpa u uwulukpe n ma.

¹⁰ Shegai ma uruta u rukpai a kaci ka ne adama a Azazel vi, a ka tuko ta ma n uma a

* **16:1 16:1** Kondo: Aɗkp 10:1-3 † **16:4 16:4** Linin icun i aminya a da a tsu yan n a'agu a mete a da. A tsu yan ta n ugbami cika kpmam a tsu asaka uza u lemgbe cika wa. ‡ **16:8 16:8** Akorongi ushani a wushuku ta an kala ka Azazel ka na ki kala ka kashila ka ityoni u cingi ka roku ka, kpmam a kakamba ka wari. A yanka magaji mi uɗarākpa adama a ne wa, shegai a zuwa ta ma a kapala ka Magono ma Zuba aku a tutsuki ma ubana a kakamba. An a tutsuki ma vi, u wenike ta a bidya ta unyushi u cingi u aza a Isara'ila a lazai n u da.

kapala ka Magono ma Zuba, tsara a yanka ma manyan adama a utakpa u unyushi u cingi a tutsuku ma ubana a Azazel a kakamba.

11 <<Haruna kpam wa tuko ta kagono ka kanaka a kapala ka va ka woko yi udarakpa u uwulukpe u ne n utakpa u unyushi u cingi u ne n u aza a kuwa a ne; pini nala, u kida kanaka ki adama a udarakpa u uwulukpe u ne.

12 Wa bidya ta ipurukatsu i akina i urunukpa ili i magulani ushadangi n tsikina a asudarakpa u da wari a kapala ka Magono ma Zuba. U shadangu kpam akere a re a ne n maluba ma ili i magulani, aku u banka i'ya a kucina ku kunya ku ubarakpa ki.

13 Aku u tsungu ili i magulani yi pini a akina a kapala ka Magono ma Zuba, tsara kanga ka ili i magulani yi ka kimba kakimbatsu ka utakpa u unyushi u cingi ka Akpati u Kazuwamgbani ki, tsara u kuwa wa.

14 Aku u kene mpasa n kagono ka kanaka ki u vishanasa n da n majubu ma ne a kapala ka kakimbatsu ka utakpa unyushi u cingi vi a kapashi ka kasana. Wa vishanasa ta mpasa mi a kapala ka kakimbatsu ki n majubu ma ne hal kushindere.

15 <<Pini nala, u kida malala ma udarakpa u uwulukpe adama a ama yi, u tuko mpasa mi a kucina ku kunya ku ubarakpa ki. Wa yanka ta dem n da tyoku da u yankai mpasa n kagono ka kanaka mi, wata, wa vishanasa ta n da a zuba u kakimbatsu ka utakpa unyushi u cingi ki n a kapala ka kakimbatsu ki dem.

16 Tyoku da wa yan da la vi u takpa unyushi u cingi u Asu u da u Lakai Uwulukpi vi adama a nshinda n u'yangasaka n unyushi u cingi u aza a Isara'ila gba. Nala dem wa yanka Katani ka Ugawunsa ka kari pini a mere ma ili i nshinda i le.

17 Uza wa la wa uwa a Katani ka Ugawunsa ki a'ayin a da Haruna vi wa uwa pini a Asu u da u Lakai Uwulukpi adama a utakpa u unyushi u cingi u kaci ka ne n aza a kuwa a ne gba n kakuma ka aza a Isara'ila vi gba wa, ubana a'ayin a da wa wuta.

18 Pini nala, Haruna vi wa wuta ta u bana a asudarakpa u da wari a kapala ka Magono ma Zuba vi u yanka u da udarakpa u utakpa u unyushi u cingi. Aku u dobo mpasa n kanaka ki na mpasa n magaji mi u gbara n da a avana a asudarakpa vi.

19 U vishanasa mpasa mi n majubu ma ne hal kushindere a zuba u asudarakpa vi. Tyoku da wa takpa nshinda n asudarakpa u da gai la vi adama a ili i nshinda i aza a Isara'ila, kpam u neke i'ya n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

20 <<A'ayin a da baci u kotsoi utakpa u unyushi u cingi u Asu u da u Lakai Uwulukpi n Katani ka Ugawunsa n asudarakpa vi, aku u tuko magaji ma mari n uma vi a kapala ka Magono ma Zuba.

21 U tadangu akere a re a ne a kaci ka magaji mi, aku u dansa gba tsicingi tsu aza a Isara'ila, n u'yangasaka u le gba, n unyushi u cingi u le gba. Nala wa tsunku magaji mi unyushi u cingi u aza a Isara'ila. Pini nala, u naka uza u da a dangasai u loki magaji mi u tutsuku ma ubana a kakamba.

22 Magaji mi ma canga ta gba unyushi u cingi vi a kaci ka ne ubana a kakamba ka bawu uza wari; vuma vi wa asaka ta ma ma laza ubana a kakamba.

23 <<Aku Haruna vi u gono pini a Katani ki u mondo aminya a linin a da u ukai an u uwai a Asu u da u Lakai Uwulukpi vi, aku u asaka a da pini.

24 U sumba kaci ka ne pini a ulanga u asu u uwulukpi vi, aku u gono u uka aminya a roku a ne a tsudarakpi. Pini nala, u ba u yain udarakpa u urunukpa adama a kaci ka ne n udarakpa u urunukpa adama a ama, n utakpa u unyushi u cingi adama a kaci ka ne n ama.

25 U runukpa manivi ma nnama ma udarakpa u uwulukpe vi a asudarakpa.

26 <<Uza da asakai magaji ubana a kakamba ka Azazel ki, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba. Pini nala, wa fuda ta u gono u uwa a asu u da a shigbai agali yi.

27 Kagono ka kanaka ki n magaji ma udarakpusa u uwulukpe, ma a tukoi mpasa n le a Asu u da u Lakai Uwulukpi a yankai udarakpa u utakpa u unyushi u

cingi vi, a ka banka le ta a uroto u agali a runukpa ukpan u le n inyama i le n icanga i katsuma i le n awuyen yi dem.

²⁸ Uza da u runukpai i'ya vi, she u za ve aminya a ne aku kpam u sumba. Pini nala, wa fuda ta u gono a asu u da a shigbai agali yi.

²⁹ <<Mele ma na mi ma yan ta pini ara de ubana: Kain ka kupa dem ka uwoto u shindere, ya yan ta kakuli, ya yan manyan wa ko kenu, ko uza u iyamba u da baci tani ko kpam kamoci ka kari ndishi a asuvu a de.

³⁰ Kain ka nala ki, kadarapki ka yan ta udarapka u utakpa u unyushi u cingi u de gba, tsara a takpa nshinda n de a kapala ka Magono ma Zuba.

³¹ Kain ka nala ki ka woko da ta kain ka Ashibi * ka wunvugusa gba, u kana ta i yain kakuli. Mele ma na mi ma yan ta pini ara de ubana.

³² Kadarapki ka a tsunki manivi ma uneke adama a manyan tsara u lyai agadu a tata u ne u woko Magono ma Adarapki, aya wa yan udarapka u utakpa u unyushi u cingi. Aya wa uka aminya a linin, aminya a da a'ari uwulukpi,

³³ u yain kpam udarapka u utakpa u unyushi u cingi u Asu u da u Lakai Uwulukpi n Katani ka Ugawunsa n asudarapka. Wa yanka ta dem adarapki n gba kakuma ka aza a Isara'ila.

³⁴ <<Mele ma na mi ma yan ta pini ara de ubana. Udarapka u utakpa u unyushi u cingi a ka yansa ta u da kayen dem kuten adama a gba unyushi u cingi u aza a Isara'ila.>>

Musa yan ta ko ndya wa derere tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi.

17

Mele a kaci ka utakuma u mpasa

¹ Aku Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

§ 16:29 16:29 kakuli Kalen ka udani u <<kakuli>> pini na vi, ka wenike ta uza u bishinka kaci ka ne ilikulya n uso ili icun kau-kau n kushumba n u'uka akpata hal dem na nvain n uka. * 16:31 16:31 Ashibi Kain ka Ashibi, kalen

ka ne ka <<Kain ka uwunvuga>>. * 17:7 17:7 yansa tsishankala Kalen ka uyan tsishankala pini na ka ukpada uyan ili i'ya Kashila ka ciga, aku a kpatala a lyaka ameli kayala. Kondo dem Adkp. 19:29; 20:5, 6; 21:7, 9, 14.

² <<Tonuko Haruna n alobo a ne n aza a Isara'ila gba ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko le i'ya naha:

³ Uza da baci dem asuvu a kuwa ku aza a Isara'ila u kidai kanaka ko macon ko malala asuvu a asu u da a shigbai agali ko kpam a uroto u agali vi,

⁴ bawu u tukoi ma kune a utsutsu u Katani ka Ugawunsa a kapala ka Katani ka Kavasus ka Magono ma Zuba, vuma nala vi a ka kana yi ta n unyushi u uwotsongu mpasa. U kana ta a peci yi n ama a ne.

⁵ Kalen ka mele ma nala mi ma, kotsu aza a Isara'ila a asaka udarapka kabarikete a asu vi. U kana ta a tuko Magono ma Zuba kune ku le a asu u kadarapki a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, aku u yanka n da udarapka u ndishi n shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

⁶ Kadarapki ka vishanasa ta mpasa mi a asudarapka u Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, aku u runukpa manivi mi, ma woko ili i magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

⁷ A ka doku a ka banka udarapka u le a asu u ityonshi i'ya i'ari yavu nlala wa, n da a tsu yansa tsishankala*. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u le ushani ubana.

⁸ <<Vu tonuko le kpam: Gba uza da dem wari uza u kuwa ku aza a Isara'ila, ko kamoci ka kari ndishi a asuvu a le, uza da u yain udarapka u urunukpa ko udarapka u roku

⁹ aku u kpadai utuko ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa kotsu u yain udarapka u ne a asu u Magono ma Zuba, a ka pece yi ta n ama a ne.

¹⁰ <<Gba uza da dem wari uza u kuwa ku aza a Isara'ila, ko kamoci ka kari ndishi a asuvu a le, uza da u takumai inyama i'ya i'ari na mpasa, mpa Magono ma Zuba ma yan ta tsilala n vuma u nala vi n peci yi n ama a ne.

¹¹ Uma u ili i uma dem, wa ta a mpasa, da i zuwai mpa Magono ma Zuba n naka da mpasa n woko ili i utakpa u unyushi

u cingi a asudarapka adama a uma u de. Kpaci mpasa uma u da, adama nala mpasa n da ma takpa unyushi u cingi.

¹² Adama nala da n tonukoi aza a Isara'ila: <Ko uza a asuvu a de kotsu u takuma inyama i'ya i'ari na mpasa wa, nala dem amoci a da a'ari a de.>

¹³ <<Gba uza u Sama'ila ko kamoci ka kari a asuvu a le, uza da banai tsutofi aku u wunai manama, ko manu ma a tsu takuma, u kana ta u kida ili i'ya u wunai vi u wotsongu mpasa mi aku u pala n kayala.

¹⁴ Uma u ili i uma dem, wa ta a mpasa, da i zuwai n tonukoi aza a Isara'ila kotsu a takuma inyama i ili u uma na mpasa wa, kpaci uma u ili i uma dem wa ta asuvu a mpasa. Gba uza da takumai inyama i'ya i'ari na mpasa, a ka pece yi ta n ama a ne.

¹⁵ <<Gba uza u iyamba ko kamoci uza da baci takumai manama ma ma kuwai agifa, ko ma manama ma mete ma wunai, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba. Gba n nala wa rongo ta pini na nshinda ubana kuvuli kahu a wulukpe yi.

¹⁶ Shegai u za baci aminya ne wa, ko kpam bawu u sumbai, unyushi u ne wa ta a kaci ka ne.>>

18

Mele a kaci ka tsugbani

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

³ Kotsu i yansa tyoku da aza a uyamba u Masar a asu u da i dusuki a yansai wa, ko kpam tyoku u aza a uyamba u Ka'ana a asu u da ma ciga n banka da; kotsu i yansa ili i'ya a ka yansa wa.

⁴ Gorimukoi udani u va, i kirana kpam n mele ma va i wala n ma mai. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁵ U kana ta i kirana n mele ma va n udani u va. Gba uza da baci dem u gorimukoi ma, wa yan ta uma.* Mpa Magono ma Zuba.

⁶ <<Kotsu vu vaku n vali ko uka da wari kumaci ku vunu wa. Mpa Magono ma Zuba.

⁷ Kotsu vu nei tata u vunu uwono vu vaku na mma u vunu wa; eyi mma u vunu da, kotsu vu vaku n eyi wa.

⁸ Kotsu vu vaku n uka tata u vunu wa, eyi uka tata u vunu da.

⁹ Kotsu vu vaku n utaku u vunu wa, ko kpam maku ma tata u vunu ko maku ma mma u vunu, ko a kuwa ku te ka baci a matsa da ko kpam asu u roku kau.

¹⁰ Kotsu vu vaku n matsukaya ma vunu wa. Nala wa tuko ta kugori a asu u vunu.

¹¹ Kotsu vu vaku n maku ma uka u tata u vunu u matsakai uza u roku wa, kpaci eyi utaku u vunu u da.

¹² Kotsu vu vaku n utaku u tata vunu wa, kpaci eyi kumaci ku tata u vunu ka.

¹³ Kotsu vu vaku n umaku ko utaku u mma u vunu wa, kpaci eyi kumaci ku mma u vunu ka.

¹⁴ Kotsu vu nei tatapige ko tatakenu u vunu uwono vu vaku n uka u ne wa, wata, va raba yi adama da va vaku n eyi wa, kpaci eyi mmakenu u vunu u da.

¹⁵ Va vaku n kajene ka vunu wa, kpaci eyi uka u maku ma vunu u da. Adama a nala kotsu vu vaku n eyi wa.

¹⁶ Kotsu vu vaku n uka u makoshi ko vangu u vunu wa, nala wa tuko ta kugori a asu u makoshi ko vangu vunu.

¹⁷ Kotsu vu vaku n uka aku vu vaku n maku ma ne dem wa; kotsu dem vu vaku n matsukaya ma ne wa, wata, maku ma maku ma vali ko ma uka ma ne ma matsai. Gba kumaci ku ne ka. Nala manyan ma uwono ma cika.

¹⁸ Kotsu vu zuwa vangu ko umaku u uka u vunu vu vaku n eyi cina uka u vunu n uma wa.

¹⁹ <<Va vaku n uka a'ayin a da wari a nshinda ma uwoto wa, kpaci kotsu nshinda mi n kotso wa.

²⁰ Kotsu vu vaku n uka u utoku u vunu wa, kpaci nala wa zuwa vu ta vu woko na nshinda.

²¹ Kotsu vu neke mmuku n vunu a yain manyan n ele a asu u ulyaka Moleki kameli kayala wa, nala wa tuko ta unan-gasa u kala ka va. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka vunu.

²² Kotsu vu yain tsugbani n utuko vunu vali tyoku da a tsu yan n aka wa. Nala ili i

* 18:5 18:5 Izk 18:9; 20:11-13; Luk 10:20; Rom 10:5; Gal 3:12

icadi i'ya.

²³ Kotsu vu yain tsugbani n manama wa, kpaci va woko ta na nshinda. Uka kpam kotsu u naka kaci ka ne a asu u manama tsara ma vaku n eyi wa. Nala manyan ma uwono ma cika.

²⁴ <<Kotsu i woko na nshinda a asu u uyansa ukuna u gbani u nala vi wa. Kpaci a asu u uyansa ukuna u gbani u nala vi u da ma loko ama da a'ari nala a kapala ka de ki.

²⁵ Adama nala iyamba yi i wokoi na nshinda, kpam ma yan ta i'ya mavura adama a unyushi u cingi u ama da a'ari pini vi. Ya 'yuwan ta ama da a'ari pini ndishi a asuvu a ne.

²⁶ Shegai eda aza a uyamba n amoci a da a'ari a asuvu a de, i gorimuko mele ma va n udani u va. Kotsu i yain ko i te a asuvu a ili i icadi i nala yi wa.

²⁷ Kpaci ama a da a dusuki a uyamba vi kahu eda, a yansa ta gba ili i icadi i nala yi, da i zuwai uyamba vi u wokoi na nshinda.

²⁸ Eda dem i zuwa baci uyamba vi u wokoi na nshinda a asu u uyansa ili i gbani i nala yi, uyamba vi wa 'yuwan da ta, tyoku da u yankai kakuma ka ama ka ka dusuki a uyamba vi kahu eda.

²⁹ <<Gba uza da baci u yain icun i ili i icadi i nala yi, a ka pece yi ta n ama a ne.

³⁰ Adama a nala, gorimukoi udani u va kpam kotsu i woko na nshinda tyoku da ama a da a dusuki kahu eda a yansai wa. Kotsu i woko na nshinda a asu u uyansa ili i nala yi wa. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

19

Tyoku da va gbashika Kashila mai

¹ Magono ma Zuba ma doki ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko gba kakuma ka aza a Is-ara'ila.* U kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de ma ta uwulukpi.

³ <<Ya dem a asuvu a de u gorimuko mma u ne n tata u ne, i kirana kpam n a'ayin a Ashibi a va. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁴ Kotsu i kpatalaka mu kucina i gbashika ameli a roku wa. Kotsu i darakpa irim i yanka kaci ka de ameli wa. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁵ <<A'ayin da baci ya yanka mpa Magono ma Zuba udarakpa u ndishi n shinga, yanyi u da a ure u da a ka wusha u da adama a de.

⁶ I takuma inyama i udarakpa kain ka a yain udarakpa vi n kain ka ire. Shegai ili i'ya baci i rawai kain ka tatsu, i runukpa i'ya.

⁷ I takuma baci i'ya a kain ka tatsu ki, ya woko ta ili i icadi, kpam ma wusha udarakpa vi wa.

⁸ Uza da baci dem u takumai i'ya kain ka tatsu ki, unyushi u ne wa ta a kaci ka ne, kpaci u nangasa ta ili i'ya i'ari uwulukpi i Magono ma Zuba. Vuma u nala vi a ka pece yi ta n ama a ne.

⁹ <<A'ayin a da baci ya kapa ili i kashina i de, kotsu i kapi ubana a ikengi i kashina wa, kotsu kpam i gono i tonusuko i'ya i asakasai vi wa.

¹⁰ Nala kpam dem ya ta baci cinwi a kashina ka cinwi a de, ya ta ka aku i doku i tonusuko wa. Ya tasa tani i'ya i rukpusai a iyamba wa; nala vi aza a unambi n amoci a da a'ari ndishi kabolo n ada alya ya asanka. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

¹¹ <<Kotsu i boko wa. Kotsu i yinsa uza wa. Kpam kotsu i yamgbana kaban wa.

¹² Kotsu i tsina utsina u kaban n kala ka va wa,† nala wa tuko ta unangasa u kala ka va. Mpa Magono ma Zuba.

¹³ <<Kotsu i ryafa utoku u de wa, ko kpam i wusa yi ucanga wa. Kotsu i asaka katsupi ka zamalinga she kain ka wansa wa.

¹⁴ <<Kotsu i wisha kagulani wa, kpam kotsu i zuwuka karumba ili i'ya ya zuwa yi utadatsa wa. Shegai kotsu i pana uwonvo u Kashila ka de. Mpa Magono ma Zuba.

¹⁵ <<Kotsu i yain afada n kudyangi wa. Kotsu i wenike aza a unambi kudyangi aku i naka aza a utsari tsupige wa. Shegai i yanka aza a karen a de afada a maci.

¹⁶ Kotsu i tamburuka kadyanshi ka kaban a kaci ka ama a de wa. A'ayin a

* 19:2 19:2 Kondo: Adkp 11:44-45; 20:7; 1Bit 1:16 † 19:12 19:12 Kondo: Mkc 30:2; U.MI 23:21; Mat 5:33

ḍa baci uza u roku wari a asuvu a afada tsara u wauwa uma u ne, kotsu i yain kadyanshi, i reve baci gai kadyanshi ki ka banga yi. Mpa Magono ma Zuba.

¹⁷ <<Kotsu vu kovi utoku u vunu a katakasuvu ka vunu wa. Uza u yan baci ili i'ya bawu i gain, vu tonuko yi unyushi u ne, tsara avu dem vu ronuko kaci ka vunu unyushi wa.

¹⁸ Kotsu vu tsupa tsicingi ko kpam vu kana uza u vunu a katakasuvu ka vunu wa, shegai vu cigi uza u vunu tyoku ḍa va ciga kaci ka vunu.† Mpa Magono ma Zuba.

¹⁹ <<Kiranai n mele ma va. Kotsu i asaka kuzuwate ku kuwa icun kau-kau a yuwamgbanaṣa adama a ilimaci wa. Kotsu i cei icun i re kau-kau a kashina ka te wa. Kotsu i uka aminya a ḍa a cai n icun i tsugbere icun kure wa.

²⁰ <<Vuma vaku baci n makere ma mari kagbashi, uza ḍa a kanakai tsumana kpam kotsu a tsupai ikebe i uwusa tsugbashi ko a wutukpa yi wa, a veci ve ukuna vi. Shegai a ka wuna le wa, kpaci kotsu a wutukpa yi wa.

²¹ Vuma nala vi wa tuko ta kondom a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, ka woko ka uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi u ne ubana a asu u Magono ma Zuba.

²² Kaḍarākpi ka yanka yi ta uḍarākpa u utakpa u unyushi u cingi, n kondom ka uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi, a kapala ka Magono ma Zuba adama a unyushi u ḍa u yain. Aku a cimbusuka yi unyushi u cingi u ne.

²³ <<A'ayin ḍa baci i uwai a uyamba u Ka'ana i ceshei icun i ndanga n ḍa a tsu lya ilimaci i le, kotsu i tai i'ya wa ubana ayen a tatsu, i bidya i'ya i'a ta na nshinda. Kotsu i lyai i'ya wa.

²⁴ A kayen ka nishi, gba ilimaci yi ya woko ta ili i uwulukpi i'ya a nekei i icikpali ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁵ Shegai a kayen ka tawun, ya fuda ta ya lya icun i ndanga mi. I tono baci ili i na yi gba, ndanga mi ma doku ta n matsa cika. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ḍe.

²⁶ <<Kotsu i takuma inyama i'ya i'ari na mpasa wa. Kotsu i yansa tsuboci ko kapala ka a'eshi wa.

²⁷ Kotsu i puni tsileme tsu agbaguzu ko ntsaga n ḍe wa.

²⁸ Kotsu dem i kiḍaṣa ikyamba i ḍe adama a unamgbukatsuma u ḍa uza roku u kuwa ḍa wa, ko kpam i gyansa kudiyani ku a'ulu a ili roku a ikyamba i ḍe wa. Mpa Magono ma Zuba.

²⁹ <<Kotsu i nangasa mmuku ma aka n ḍe i zuwa le a woko ashankala wa, adama a ḍa uyamba vi wa shadangu n manyan ma uwono n tsicingi.

³⁰ U kana ta i kirana n a'ayin a Ashibi a va kpam i pana uwonvo u kuwa ku uwulukpi ku va. Mpa Magono ma Zuba.

³¹ <<Kotsu i bana a asu u uza ḍa wa yan manyan na nkabi ko aboci wa. Kotsu i toni le wa, kpaci ya woko ta na nshinda. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ḍe.

³² <<Nakai aza ḍa a la ḍa tsupige, i naka nkoshi karinga, kpaci ya pana ta uwonvo u va. Mpa Magono ma Zuba.

³³ <<Kamoci ka baci ndishi n aḍa a uyamba u ḍe, kotsu i sukuta yi wa.

³⁴ Shegai i bidya yi yavu uza u iyamba u ḍa dem. I cigi yi tyoku ḍa ya ciga kaci ka ḍe. Kpaci eḍa dem i yan ta tsumoci a uyamba u Masar. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ḍe.

³⁵ <<Kotsu i ryafa uza a asu u uratsanaka ugadi ko araji ko kpam kakuma ka ili wa.

³⁶ I yain manyan n ili i uratsanaka araji n kakundatsu ka kuden n madele ma maci. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ḍe uza ḍa wutukpa ḍa a uyamba u Masar.

³⁷ U kana ta i kirana n mele ma va n udani u va gba i yanka u ḍa manyan. Mpa Magono ma Zuba.>>

20

Mavura ma unyushi u cingi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: Uza ḍa baci dem a asuvu a ḍe ko kamoci ka kari a asuvu a ḍe u nekei uza u te a asuvu a mmuku n ne ubana a asu u Moleki kameli, u kana ta a wuna yi. Aza a uyamba yi a ka varaṣa yi ta n atali a wuna.

³ Mpa dem ma yan ta tsilala n eyi n peci yi n ama a va; kpaci ili i'ya u yain nala

† 19:18 19:18 Mat 5:43; 19:19; 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27; Rom 13:9; Gal 5:14; Yak 2:8

vi, i zuwa ta kuwa ku uwulukpi ku va ku wokoi na nshinda, kpam i zuwai kala ka va ka uwulukpi ka namgbai.

⁴ Kpam aza a uyamba yi a asaka baci vuma vi a 'yuwan yi uwuna,

⁵ mpa ma yan ta tsilala n kuwa ku ne. Ma pece yi ta n ama a ne n aza da a 'yuwan mu upanaka aku a gonoi a ka yan tsishankala n Moleki kameli.

⁶ <<Uza bana baci ubolo adooki a asu u aza da a ka yan manyan na nkabi ko aboci wa yansa tsishankala n ele, ma yan ta tsilala n vuma u nala vi n peci yi n ama a ne.

⁷ U kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.*

⁸ U kana ta i kirana n mele ma va, i yanka ma manyan. Mpa Magono ma Zuba uza da n zuwai i wokoi uwulukpi.

⁹ Gba uza da baci dem u wishai tata ko mma u ne, u kana ta a wuna yi. Mpasa n ne ma ta a kaci ka ne, kpaci tata u ne ko mma u ne u da u wishai.†

¹⁰ <<Uza yan baci tsugbani n uka u utoku u ne, gba ama a re a le uka n vali vi u kana ta a wuna le.

¹¹ Uza u vaku baci n uka u tata u ne, u ne ta tata u ne uwono. U kana ta a wuna le ama a re a le gba. Mpasa n le ma ta a kaci ka le.

¹² Uza da baci dem u vaki n kajene ka ne, u kana ta a wuna le ama a re a le gba. Kpaci a yan ta manyan ma uwono, mpasa n le kpam ma ta a kaci ka le.

¹³ Uza yan baci tsugbani n utoku u ne vali tyoku da a tsu yan n aka, ama a re a le a yan ta ili i icadi. U kana ta a wuna le. Mpasa n le ma ta a kaci ka le.

¹⁴ Uza u zuwa baci uka aku u doku u zuwai mma u ne, ili i uwono i'ya i pige. Gba ama a tatsu a le a ka runukpa le ta, kotsu ili i uwono yi i tambura a asuvu a de wa.

¹⁵ Uza yan baci tsugbani n manama, a wuna vuma vi kpam u kana ta dem a wuna manama mi.

¹⁶ Uka tono baci manama u vaki n eyi, mayun, u kana ta a wuna yi kpam dem a wuna manama mi. Mpasa n le ma ta a kaci ka le.

¹⁷ <<Vuma zuwa baci vangu u ne, ko maku ma tata u ne ko kpam ma mma u ne aku u vaki n eyi, nala ili i uwono i'ya. U kana ta a peci le n ama a le, ama n a wundi. Kpaci u vaku ta n utaku u ne, mpasa n ne ma ta a kaci ka ne.

¹⁸ Vuma vaku baci n uka a'ayin a da wari a nshinda ma uwoto n ne, gba ama a re a le a ka pece le ta n ama a le, kpaci gba le a kodo ta mele ma uwoko uwulukpi.

¹⁹ Kotsu vuma vaku n utaku u mma u ne ko utaku u tata u ne wa. Uyan nala wa tuko ta uwono a asu u kumaci ku vunu, kpam mpasa n le ma ta a kaci ka le.

²⁰ Uza u vaku baci n uka u tatapige ko tatakenu u ne, nala wa tuko ta uwono a asu u tata vi. Mpasa n le ma ta a kaci ka le, kpam a ka kuwa ta bawu ilimaci.

²¹ Uza u vaku baci n uka u makoshi ko vangu u ne eyi n uma, nala ili icadi i'ya. U tuko ta uwono a asu u utoku u vi, kpam a ka tsara ilimaci wa.

²² <<U kana ta i kirana n mele ma va n udani u va gba i yanka u da manyan, kotsu iyamba i'ya ma banka da i ba i dusuku i 'yuwan da wa.

²³ Kotsu i toni agadu a ama da ma loko a kapala ka de nala vi wa, ma pana ta icadi i le, kpaci a tono ta ukuna u nala vi.

²⁴ Shegai n tonuko da ta, uyamba u nala vi wa woko ta u de, ma naka da ta u da. Uyamba u da wari n tsishinda n ilikulya i shinga ushani. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de, uza da u takpana da asuvu a ama a da a buwai.

²⁵ Adama nala u kana ta i takpana nnama n da a wulukpei na n da mari na nshinda. I takpana kpam nnu n da mari na nshinda na n da a wulukpei. U gan i nangasa kaci ka de n icadi a asu u nnama ko nnu ko kpam ili i'ya ya kabura a iyamba wa, wata, n da n dangasai n woko ili i nshinda ara de.

²⁶ U kana ta i woko n uwulukpi utuwa ara va, kpaci mpa Magono ma Zuba ma ta uwulukpi, n wutukpa da ta a asuvu a ama da a buwai tsara i woko ama a va.

²⁷ <<Vali ko uka da baci u wokoi kaboci ko kpam uza da wa yan manyan na nkabi,

* 20:7 20:7 Kondo: Adkp 11:44-45; 1Bit 1:16 † 20:9 20:9 Kondo: Uwt 20:12; 21:17; U.Ml 5:16; Mat 15:4; Mak 7:10.

u kana ta a varasa yi a wuna. Mpasa n ne ma ta a kaci ka ne.>>

21

Udani a kaci ka adaraki

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa, <<Tonuko adaraki, wata, aloba a Haruna, vu dana: Kotsu uza u woko na nshinda a asu u usawa kakushe ka ama a ne wa.

² Shegai aza a kuwa a ne, wata, mma u ne ko tata u ne ko mmuku ne ko makoshi ma ne ko vangu u ne,

³ ko vangu u ne uza da kotsu u revei vali kpm wari a kere ku ne, uza da kotsu u yain iyolo wa. Wa fuda ta wa woko na nshinda adama a ne.

⁴ Shegai kotsu u woko na nshinda kpm u nangasa kaci ka ne adama a kumaci ka iyolo ka kari a mere ma ne n aza a kuwa ku uka u ne wa.

⁵ Kotsu adaraki a puni kaci a buwuka kapashi ka roku wa, kotsu a puni tsileme tsu agbaguzu ko kpm a gyain idyani ikyamba i le adama a unamgbukatsuma wa.

⁶ U kana ta a woko uwulukpi ubana a asu u Kashila ka le, a ka nangasa kala ka Kashila ka le wa. Kpaci alya a tsu yan kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, wata, ilikulya i Kashila ka le. Adama a nala, u kana ta a woko uwulukpi.

⁷ A ka zuwa aka a da a nangasai kaci ka le n icadi adama a tsishankala wa, ko kpm uza da vali u ne u asakai wa; kpaci adaraki a'a ta uwulukpi ubana a asu u Kashila ka le.

⁸ Adama a nala, u kana ta ama a bidya adaraki n uwulukpi, kpaci alya a tsu nakasa Kashila ka le ilikulya. U kana ta ama a bidya le n uwulukpi, kpaci mpa Magono ma Zuba, uza da n zuwai a woko uwulukpi vi ma ta uwulukpi.

⁹ Ukere u kadaraki u nangasa baci kaci ka ne n tsishankala, u ne ta tata u ne uwono, adama a nala, a ka runukpa yi ta she u kuwa.

¹⁰ <<Magono ma Adaraki uza da wari uzapige a asuvu a atoku a ne, wata, uza da a tsunki manivi ma uneke a kaci ka ne tsara a neke yi n uwulukpi u uka aminya a tsudaraki, wa asaka kenji ka kaci ka

ne zakaka ko kpm u karasa aminya a ne adama a unamgbukatsuma wa.

¹¹ Wa uwa a asu u da kakushe kari wa, adama a da wa woko na nshinda, ko tata u ne ko mma u ne da baci tani.

¹² Wa wuta u asaka kuwa ku uwulukpi u bana a asu u ukpa wa. U yan baci nala, eyi n kuwa ku uwulukpi ki a ka woko ta na nshinda, kpaci manivi ma uneke ma Kashila ka ne ma ta a kaci ka ne. Mpa Magono ma Zuba.

¹³ U kana ta u zuwa makere ma bawu ma revei vali.

¹⁴ Wa zuwa marana wa, ko uka u da vali u ne u asakai wa, ko tani uza da nangasai kaci ka ne n tsishankala wa. Shegai wa zuwa ta makere ma bawu ma revei vali ma mari a asuvu a ama a ne,

¹⁵ tsara u nangasa kagali ka ne aza da u gain a woko uwulukpi wa. Kpaci mpa Magono ma Zuba uza da zuwa yi u woko uwulukpi.>>

¹⁶ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁷ <<Tonuko Haruna, vu dana: Ili i'ya i kanai a uyan u na ubana a uyan u da wa tuwa, ko uza wa la asuvu a kagali ka vunu uza da lyopoi wa raba evu u naka Kashila ka ne kune ku ilikulya wa.

¹⁸ Kpaci uza wa la uza da lyopoi wa raba evu u yain udaraka wa, ko karumba ka baci ko kawunu. Uza da baci ili i nangasai upetiwa'eshi ko kpm uza da apashi a ikyamba a lamgbantai wa yan udaraka wa.

¹⁹ Nala dem uza da kune ku ne ko kukere ku kodoi.

²⁰ Uza da baci wari na nkondo, ko makpaturu ma vuma, ko uza da wari n usan a keshi, ko wari n kadokpolo, ko mabala ma ntsutsu, ko uza da asanda a ne a tasai, wa raba adama da u yain udaraka wa.

²¹ Uza wa la a kagali ka Haruna kadaraki, uza da lyopoi wa raba evu n asudaraka u naka kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba wa. An u wokoi u lyopoi, wa raba evu n asudaraka u naka ilikulya i Kashila ka ne wa.

²² Shegai wa fuda ta wa lya ilikulya i uwulukpi ko i'ya i lakai uwulukpi i Kashila ka ne.

²³ Gba n nala, an u wokoi u lyopoi, wa raba evu n kunya ku ubaraka ku Asu u

da u Lakai Uwulukpi ko a asudarakpa wa, tsara kotsu u nangasa kuwa ku uwulukpi ku va n ili i'ya dem i'ari pini wa. Kpaci mpa Magono ma Zuba, uza da zuwai i wokoi uwulukpi.>>

²⁴ Nala tani Musa tonukoi Haruna n alobo a ne n aza a Isara'ila gba.

22

Udarakpa u uwulukpi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa

² u tonuko Haruna n alobo a ne udani u na vi, <<Kiranai n kune ku uwulukpi ka aza a Isara'ila a nekei n uwulukpi utuwa ara va, tsara a nangasa kala ka uwulukpi ka va wa. Mpa Magono ma Zuba.

³ Tonuko le, <Ili i'ya i kanai a uyan u na ubana u da wa tuwa, vali da baci dem a asuvu a kagali ka de, u rabai evu n ili i uwulukpi i'ya aza a Isara'ila a nekei n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba kpam eyi na nshinda, vuma nala vi a ka pece yi ta a wutukpa yi a kapala ka va. Mpa Magono ma Zuba.

⁴ Vali da baci dem a asuvu a kagali ka Haruna wari n mabala ma ukpan ko wari na ncana, wa lya asuvu a kune ku uwulukpi ki wa, she a'ayin da a wulukpe yi. Uza da baci dem u sawai ili i'ya i wokoi na nshinda an i sawai kakushe, ko uza da mini ma tsalali ma lala,

⁵ ko kpam u sawai ili i'ya ya kabura i'ya ya zuwa yi u woko na nshinda, ko ucun u vuma da wa zuwa yi u woko na nshinda ko icun i nshinda n eni u da baci wari na n da, kadarakpi ki ka woko ta dem na nshinda.

⁶ Uza da baci dem u sawai ili i nshinda i nala yi, wa woko ta na nshinda ubana kuvuli, kpam wa lya ili i uwulukpi i'ya a nekei vi wa, she a'ayin a da u sumbai.

⁷ Shegai a'ayin da kaara ka rukpai, a ka wulukpe yi ta, pini nala, wa fuda ta wa lya ili i uwulukpi i'ya a nekei kpaci icun i ilikulya i ne i'ya.

⁸ Wa takuma manama ma ma kuwai agifa wa, ko manama ma nnama n mete n wunai wa. Nala wa zuwa yi ta u woko na nshinda. Mpa Magono ma Zuba.>

⁹ U kana ta adarakpi a kirana n udani u va, tsara unyushi u le u woko a kaci ka le hal u wuna le a asu u unangasa mele

ma uwulukpi ma va wa. Mpa Magono ma Zuba uza da zuwai a wokoi uwulukpi.

¹⁰ <<Uza da baci dem wari asuvu a kagali ka adarakpi wa, wa lya asuvu a kune ka uwulukpi ki wa. Kamoci ka baci dem ka tuwai tsumoci a asu u kadarakpi, ko zamalinga ka ne, wa lya asuvu a kune ka uwulukpi ki wa.

¹¹ Shegai kadarakpi ka tsila baci kagbashi n ikebe i ne, ko kpam agbashi a da a matsai a kuwa ku ne, a ka fuda ta a lyai ilikulya i ne.

¹² Ukere u kadarakpi u bana baci uza da bawu wari kadarakpi iyolo, wa lya a asuvu a kune ku uwulukpi ki wa.

¹³ Shegai maku ma kadarakpi ma woko baci marana ko kpam vali u ne u asaka yi, kpam bawu wari n maku, u gono baci a kuwa ku tata u ne tyoku da wari caupa kahu u bana iyolo, wa fuda ta wa lya ilikulya i tata u ne. Amaci a kadarakpi a da koshi a wushunki a lyai ilikulya i kadarakpi.

¹⁴ Uza u lya baci ilikulya i uwulukpi i'ya a nakai kadarakpi bawu u revei, u kana ta u tsupa i'ya, kpam u doku kunzu ku te a asuvu a ku tawun.

¹⁵ Kotsu adarakpi a nangasa kune ku uwulukpi ka aza a Isara'ila a tukoi Magono ma Zuba,

¹⁶ a asu u u'asaka aza da bawu a'ari adarakpi a lyai ilikulya yi wa. Nala wa tuko ta vuma u nala vi unyushi, kpam wa ronuko yi ta mavura. Mpa Magono ma Zuba mpa n zuwai i wokoi wulukpi.>>

Udarakpa u da bawu a wushuki n u da

¹⁷ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁸ <<Tonuko Haruna n alobo a ne n aza a Isara'ila gba mele ma na mi: Uza da baci dem a asuvu a kuwa ku aza a Isara'ila ko kamoci ka kari ndishi asuvu a le, uza da wa ciga u yain udarakpa u urunukpa adama a ushadangu u utsina ko kune ku uciga ubana a asu u Magono ma Zuba,

¹⁹ wa ciga baci udarakpa u nala vi a wushi u da, u kana ta u tuko kagono a asuvu a ushiga u anaka ko ncon ko nryadiga ka ka lyopoi wa.

²⁰ Gba manama ma baci ma lyopoi, a ka yanka ma uḍarākpa wa, kpaci Magono ma Zuba ma wusha u ḍa wa.

²¹ Gba uza ḍa baci dem u yain uḍarākpa u ndishi n shinga ubana a asu u Magono ma Zuba, tsara u shadangu u utsina u ḍa u tsinai ko kpam kune ku uciga, a asuvu a ushiga u anaka ko u ncon ko u nryadiga, u kana ta manama mi ma woko ma ma lyopoi wa, tsara a wushi uḍarākpa vi.

²² A ka naka Magono ma Zuba karumba ka manama wa, ko ma ma kodoi, ko kawunu, ko mari n kagalama, ko ma mari n mabala ma ukpan, ko ma mari n itafulishi. Kotsu i naka icun i nnama n na mi n woko kune ku ilikulya a asuḍarākpa u Magono ma Zuba wa.

²³ Kagono ka kanaka ko ka macon ka baci apashi a ikyamba a ne a lamgbana, ya fuda ta i yanka a ḍa uḍarākpa u uciga. Shegai uḍarākpa u ushadangu u utsina u ḍa baci, Magono ma Zuba ma wusha u ḍa wa.

²⁴ Manama ma baci dem asanda a ne a'ari dere wa, ko kpam a wutukpa yi a ḍa, kotsu i naka ma Magono ma Zuba wa. Kotsu gbam i yanka ma uḍarākpa a uyamba u ḍe wa.

²⁵ Kotsu i wushi icun i manama ma nala mi a asu u kamoci aku i dana ya naka Kashila u woko yi ilikulya wa. Kpaci ma gan a yanka ma uḍarākpa wa, an u lyopoi. Kpaci a ka wusha u ḍa adama a ḍe wa.>>

²⁶ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi,

²⁷ <<A'ayin ḍa baci kanaka ko macon ko maryadiga ma matsai, a ka asaka ta maku mi na mma u ne hal a'ayin a shindere. Shegai ili i'ya i bidyai kain ka kulla ubana, a ka fuda ta a naka ma ma woko kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁸ Ya kida kanaka n maku ma ne ko macon n maku ma ne kain ka te wa.

²⁹ Ya yan baci uḍarākpa u ucikpa ubana a asu u Magono ma Zuba, u kana ta i yain u ḍa a ure u ḍa a ka wusha u ḍa adama a ḍe.

³⁰ U kana ta i takuma inyama i uḍarākpa yi gba kain ka te, ko i te ya asaka i wansa wa. Mpa Magono ma Zuba.

³¹ <<Nala ya kirana n mele ma va, i yanka kpam ma manyan. Mpa Magono

ma Zuba.

³² Eḍa aza a Isara'ila, kotsu i nangasa kala ka uwulukpi ka va wa, u kana ta i kirana n ka n uwulukpi. Mpa Magono ma Zuba uza ḍa n zuwai i wokoi uwulukpi,

³³ n wutukpa ḍa ta a uyamba a Masar tsara n woko Kashila ka ḍe. Mpa Magono ma Zuba.>>

23

Abiki a Magono ma Zuba

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila, vu dana: Abiki a Magono ma Zuba a ḍa a dangasai a ḍa na. Ya dansa ta a ḍa a asu u kabolo ka uwulukpi.

Abiki a kain ka Ashibi

³ <<Asuvu a'ayin a teli a ḍa ya yan manyan, shegai kain ka shindere kain ka Ashibi ka uwunvugusa gba ka, kain ka kabolo ka uwulukpi. Ya yan manyan a asuvu a kain ka nala ki wa ko kenu ko nte baci i'ari; kpaci kain ka Ashibi ki ka Magono ma Zuba ka.

Abiki a Upasamgbana n Burodi ḍa Nambai Yisti (Mkc 28:16-25)

⁴ <<Abiki a roku a ḍa dem na a asuvu abiki a Magono ma Zuba a ḍa a dangasai, i yansa kabolo ka uwulukpi ka ya yansa kadyanshi ka le a asuvu a a'ayin a ḍa a dangasai vi.

⁵ N kuvuli kahu asu u likpamgbana a kain ka kupa n u nishi a uwoto u kagita, ḍa a ka gita Abiki a Upasamgbana a Magono ma Zuba.

⁶ N kain ka kupa n u tawun a uwoto u nala vi ka a ka yan Abiki a Burodi u ḍa u Nambai Yisti a Magono ma Zuba; ya yan ta a'ayin shindere n i lyayi u ḍa.

⁷ Kain ka kagita ka abiki ki ka ya yan kabolo ka uwulukpi. Ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa.

⁸ Ya yansa ta kune ku ilikulya hal a'ayin a shindere ubana a asu u Magono ma Zuba. Kain ka shindere ki ka kain ka kabolo ka uwulukpi; kotsu i yain manyan ma i cuwanakai uyansa wa.>>

Abiki a Ilimaci i Kagita

⁹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁰ <<Tonuko aza a Isara'ila, vu dana: A'ayin a ɗa baci i uwai a uyamba u ɗa ma naƙa ɗa vi, i kapa baci ilya i ɗe, i bidya madolu ma kagita ma i gitai ukapa vi i banka kaɗaraƙpi.

¹¹ Kaɗaraƙpi ki ka yan ta uɗaraƙpa u uraɗugba a kapala ka Magono ma Zuba tsara a wushi u ɗa adama a ɗe. Kain ka wansa baci Ashibi a wurai, ɗa wa yan nala.

¹² Kain ka i yain uɗaraƙpa u uraɗugba n madolu mi, ya yan ta dem uɗaraƙpa u urunukpa ubana a asu u Magono ma Zuba n kondom ka kayen ka te ka ka lyopoi wa.

¹³ Ya yan ta uɗaraƙpa n kondom ki kabolo n kira ku ilya ku lewu ku akundatsu a kuden a re a asuvu a kupa ka a juɗugi n manivi, u woko kune ku ilikulya i magulaɗi ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba; kabolo n uɗaraƙpa u ili i uso madele ma te ma mini ma cinwi.

¹⁴ Ya takuma burodi u ilya i savu wa, ya takuma tani ilya i uzungi ko i binci wa, she a'ayin ɗa i tukoi kune ku na ki a asu u Kashila ka ɗe. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u ɗe ushani ubana, a asu u ɗa baci dem i'ari.

Abiki a Ukapa Ili i Kashina (Mkc 28:26-31)

¹⁵ <<Ya kece ta a'ayin a shindere a shindere ubana kushindere, ili i'ya i bidyai kain ka ka tono kain ka Ashibi, wata, kain ka i tuko mu madolu ma uɗaraƙpa u uraɗugba.

¹⁶ Ya lya ta kapala n ukece ubana kain ka ka tono Ashibi a shindere yi, wata, a'ayin amangarenkupa a ɗa la vi, kain ka ya yan uɗaraƙpa u ilya i savu ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁷ Asu u ɗa baci dem i'ari na ndishi, i tuko iburodi i re, u woko uɗaraƙpa u uraɗugba ubana a asu u Magono ma Zuba. Burodi dem, a yain u ɗa n kira ku lewu ka ku rawai akundatsu a kuden a re ka a juɗugi n yisti. A zungu u ɗa a yanka uɗaraƙpa u ilimaci i kagita ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁸ Gba ɗe ya yan ta uɗaraƙpa u urunukpa na mmuku ma macon n shindere ma ayen a te a te, n kagono ka kanaka ka te, n a'ondom a re. Gba

le a woko aza ɗa a lyopoi wa, kabolo n iburodi yi ubana a asu u Magono ma Zuba. Uɗaraƙpa u urunukpa vi, kabolo n uɗaraƙpa u ilya, n uɗaraƙpa u ili i uso, ya woko ta kune ku ilikulya ku magulaɗi ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁹ U kana ta i yain uɗaraƙpa n magaji u woko uɗaraƙpa u uwulukpe. I yain kpam uɗaraƙpa na mmuku ma ncon n re ma ayen a te a te n woko uɗaraƙpa u ndishi n shinga.

²⁰ Kaɗaraƙpi ka yan ta uɗaraƙpa u uraɗugba na mmuku ma ncon mi kabolo n iburodi i ilimaci i kagita ubana a asu u Magono ma Zuba. A ka neke ta i'ya n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba, tsara a naƙa kaɗaraƙpi.

²¹ A tonuko ama kain ka nala ki ka woko kain ka kabolo ka uwulukpi. Ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u ɗe ushani ubana, a asu u ɗa baci dem i'ari.

²² <<A'ayin a ɗa baci ya kapa ili i kashina i ɗe, kotsu i kapi ubana a ikengi i kashina wa, kotsu kpam i gono i tonusuko i'ya i asakaɗi vi wa. Nala, aza a unambi n amoci a ɗa a'ari ndishi kabolo n aɗa alya ya asanka. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ɗe.>>

Abiki a Ufulusa Avana (Mkc 29:1-6)

²³ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

²⁴ <<Tonuko aza a Isara'ila udani u na vi: Kain ka kagita ka uwoto u shindere, ya kirana ta n ka ka woko kain ka uwunvugusa gba, kpam kain ka ya rongo ucibusa n Kashila ka ɗe ka. Ya yan ta kabolo ka uwulukpi, a'ayin a ɗa baci a fulai kavana.

²⁵ Ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa, shegai ya yan ta kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba.>>

Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi (Mkc 29:7-11)

²⁶ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

²⁷ <<Kain ka kupa ka uwoto u shindere, ka woko ta kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi. Ka woko ɗa ta kain ka kabolo ka

uwulukpi. Ya yan tạ kakuli* aku i yain kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁸ Ya yan manyan a asuvu a kain nala ki wa, ko kenu, kpaci Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi ka. A ka takpa tạ unyushi u cingi u de a kapala ka Magono ma Zuba Kashila ka de.

²⁹ Uza da baci dem u kpaɗai uyan kakuli kain ki, a ka pece yi tạ n ama a ne.†

³⁰ Uza da baci dem u yain manyan a kain ki, mpa Magono ma Zuba ma wacinsa yi tạ a asuvu a ama a ne.

³¹ Ya yan manyan ma roku wa, ko kenu. Mele ma na mi ma yan tạ pini a uyan u de ushani ubana, a asu u dạ baci dem i'ari.

³² Ili i'ya i kaɗai urukpa u kaara u kain ka kuci ka uwoto vi, ubana urukpa u kaara u kain ka kupa, dạ ya wunvugusa gbạ kpam i yain kakuli.>>

Abiki a Atani (Mkc 29:12-40)

³³ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

³⁴ <<Tonuko aza a Isara'ila udani u na vi: Kain ka kupa n u tawun a uwoto u shindere, ya gitạ tạ Abiki a Atani adama a Magono ma Zuba. I yain abiki yi a'ayin a shindere.

³⁵ Kain ka kagitạ ka abiki yi, ya yan tạ kabolo ka uwulukpi, kpam ya yan manyan ma i cuwanaɗai uyansa wa.

³⁶ Asuvu a a'ayin a shindere a nala yi, ya rongo tạ uyansa kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. Kain ka kullạ aku i yain kabolo ka uwulukpi ka roku, kpam i yain kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. Kain ki ka woko tạ ka ulya u kayala, adama a nala, ya yan manyan ma i cuwanaɗai uyansa wa.

³⁷ <<Abiki abiki a Magono ma Zuba a dạ dangasai a dạ la vi. I dansa a dạ a asu u kabolo ka uwulukpi, tsarạ i yain kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, wata, uɗarākpa u urunukpa, n u ilya n u ili i uso. Uɗarākpa dem a ka yan tạ u dạ a asuvu a kain ka a zuwuka yi.

³⁸ Abiki abiki a na yi, a ka woko tạ ili i'ya a doki a zuba u a'ayin a Ashibi ubana a asu u Magono ma Zuba. Uɗarākpusa vi kpam

wa woko tạ ili i'ya a doki a zuba u kune ku de, n uɗarākpa u ushaɗangu u utsina, n kune ku uciga ka i naɗai Magono ma Zuba.

³⁹ <<Kain ka kupa n u tawun a uwoto u shindere, a'ayin a dạ i bolongusi ili i ashina i de, i kirana n abiki a Magono ma Zuba yi a'ayin a shindere. Kain ka gitạ n kain ka kullạ ka abiki yi, ya wunvugusa tạ gbạ.

⁴⁰ Kain ka kagitạ, ya tạ tạ a asuvu a ilimaci i ndanga n dạ n lakai tsulobo, n akere a nshuwan, n atyangi a ndanga n dạ mari n avuku cika, n atyangi a ndanga n dạ mari a ikengi i agatạ. Aku i rongo uyan mazangạ a kapala ka Magono ma Zuba Kashila ka de ubana a'ayin a shindere.

⁴¹ Kayen dem i yain abiki a na yi ubana a asu u Magono ma Zuba ubana a'ayin a shindere. Mele ma na mi ma yan tạ pini a uyan u de ushani ubana.

⁴² A asuvu a'ayin a shindere a abiki a na yi, gbạ aza a uyamba u Sama'ila a ka rongo tạ a asuvu a atani.

⁴³ Nala uyan u de u dạ wa tuwạ a ka reve an n zuwai aza a Isara'ila a rongoi a asuvu a atani a'ayin a dạ n wutukpạ le a uyamba u Masar. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

⁴⁴ Nala Musa zuwukai aza a Isara'ila abiki abiki a Magono ma Zuba a dạ a dangasai.

24

Ukirana nạ ncikalū (Uwt 25:31-40; 27:20,21)

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila a tuko manivi ma ma lobonoi cika, ma a fobusoi adama ncikalū. Ncikalū mi n rongo unạka katyashi kain dem.

³ A ka zuwa tạ ma a kapala ka kunya ku ubarākpạ ka ka kaɗi Akpati u Kazuwamgbani a Katani ka Ugawunsa. Kain dem Haruna wa rongo tạ ukirana n ma n kuvuli ubana usana a kapala ka Magono ma Zuba. Mele ma na mi ma yan tạ pini a uyan u de ushani ubana.

⁴ Haruna wa rongo tạ ukirana nạ ncikalū n dạ mari a kashamkpatu ka

* **23:27 23:27** Kondo kalen ka <<kakuli>> ka na ki a makuna ma iyamba a Aɗkp 16:29. † **23:29 23:29** Kondo: U.MI 18:15-19; Ask 3:23.

zinariya u de ka kari a kapala ka Magono ma Zuba maco.

Iburodi i'ya a ḍarakpai ubana a asu u Kashila

⁵ <<Vu bidya kira ku lewu vu zungu iburodi i apeteli kupa n u re. Burodi dem a yain u ḍa n kira ka ku rawai akundatsu a kuden a re.

⁶ Vu dari i'ya abaru a re, vu taḍamgbanaṣa i'ya i teli i teli, a zuba u teburu u ḍa a yain n zinariya u de a kapala ka Magono ma Zuba.

⁷ Kabaruru dem vu zuwa pini ili i magulani i'ya i lobonoi cika i woko kunzu ku ucibusa, kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba a una u burodi vi.

⁸ Kain ka Ashibi dem, u kana ta kaḍarakpi ka lyai kapala n utaḍamgbanaṣa i'ya a kapala ka Magono ma Zuba; u nala u ḍa wa woko kazuwamgbani ka aza a Isara'ila ubana a asu u Magono ma Zuba a ubana.

⁹ Iburodi i nala yi ya woko ta u kunzu ku Haruna n alobo a ne, kpam a ka lya ta i'ya a asu u uwulukpi, kpaci kunzu ka ku lakai uwulukpi ka a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. U kana ta a rongo uyansa nala a ubana.>>

Mele a kaci ka mavura ma mari dere

¹⁰⁻¹¹ A yan ta vuma u roku uza ḍa tata u ne wari uza u Masar, mma u ne kpam uza u Sama'ila uza u kala Shelomi, ukere u Dibiri a kagali ka Dan. Pini a asu u ḍa a shigbai agali yi, vuma vi u shilakanai n uza u Sama'ila u roku u wishai kpam kala ka Magono ma Zuba, aku a banka yi a asu u Musa.

¹² A kana yi ta a gbagiryai, hal n a vani ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko le.

¹³ Pini nala, Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁴ <<Wutukpa uza ḍa wisha mu vi ubana a uroto u agali yi, vu zuwa kpam gba aza ḍa pana ka yi a taḍangu akere a le a kaci ka ne. Aku gba kakuma ka ama kpam ka varasa yi n atali u kuwa.

¹⁵ Tonuko aza a Isara'ila: Gba uza ḍa baci u wishai kala ka Kashila, u yan ta

unyushi kpam unyushi u nala vi wa ta a kaci ka ne.

¹⁶ Gba uza ḍa baci dem u wishai kala ka Magono ma Zuba, gba kakuma ka ama ki ka varasa yi ta a wuna. Ko kamoci ka baci ko uza u iyamba, u wisha baci gai kala ka nala ki, u kana ta a wuna yi.

¹⁷ <<Uza ḍa baci u lapai vuma u wunai gbani-gbani, eyi dem u kana ta a wuna yi.

¹⁸ Uza ḍa baci u wunai manama ma kuwa ma uza u roku, wa tsupa ta ma n manama ma roku a una u ma u wunai vi. Nala woko ta mele, a tsupa uma n uma.

¹⁹ Uza u zumgba baci utoku u ne, tyoku ḍa u yankai uza u ne vi nala dem a ka yanka yi.

²⁰ U kodo yi baci katele, eyi dem a ka kodo yi ta katele. U fodo yi baci keshi, eyi dem a ka fodo yi ta keshi. Kanga ka baci u takpa yi ka, eyi dem a ka takpa ta ka ne. Icin i uzumgba u ḍa u yankai uza u ne vi, u ḍa dem a ka yanka yi.*

²¹ Uza ḍa baci dem u wunai manama ma kuwa, wa tsupa ta ma n ma roku. Shegai uza ḍa baci u wunai vuma, eyi dem u kana ta a wuna yi.

²² Ucin u afada a ḍa a ka yanka kamoci, a ḍa dem a ka yanka uza u iyamba, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

²³ An Musa kotsoi kadyanshi n aza a Isara'ila, aku a bidyai vuma ḍa wishai kala ka Kashila ki ubana a uroto u agali a varasa yi she ukpa. Aza a Isara'ila a yain tyoku ḍa Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

25

Kayen ka a ka asaka uyamba u wunvuga (U.Ml 15:1-11)

¹ * Magono ma Zuba ma dansai n Musa a Masasa ma Sinai, u danai,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: A'ayin a ḍa baci i uwa a uyamba u ḍa ma naka ḍa, u kana ta i asaka uyamba vi u wunvuga a kayen ka shindere dem tsara a gorimuko Magono ma Zuba.

* 24:20 24:20 Kondo: Uwt 21:23-25; U.Ml 19:21; Mat 5:38.

* 25:1 25:1 Kondo: Uwt 23:10-11.

³ Ya fuda ta ya cimba ashina a de, i kapusa kpam atyaci a cinwi a de kpam i kapi ili i'ya cei vi a asuvu a ayen a teli.

⁴ Shegai a kayen ka shindere, i asaka uyamba vi u wunvugusa gba. Kayen ka a nekei ubana a asu u Magono ma Zuba ka. Ya cimba ashina a de a asuvu a kayen ki wa, ya kapusa tani atyaci a cinwi a de wa.

⁵ Ya kapa adende a da a wutai a ashina a de, ko kpam i tai ilimaci i atyaci a cinwi i'ya bawu i kapusai atyangi a le wa, kpaci kayen ka uyamba vi wa wunvugusa ve gba ka.

⁶ Ko an u wokoi a cimbai uyamba vi a kayen ka nala ki wa, ya naka da ta ilikulya eda n agbashi a de aka n a'ali, n azamalinga a de n amoci a da a ka rongo n ada.

⁷ A ka asaka ta dem kuzuwate ku kuwa ku de na nnama n mete n lyai a asuvu a ilikulya i'ya uyamba vi wa naka.

Kayen ka Utsara u Kaci

⁸ <<I keci ayen a uwunvuga a shindere kushindere, wata, kushindere kadofo kushindere, u 'yanga la vi ayen amangare n kuci.

⁹ A kain ka kupa a uwoto u shindere, Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi ka la vi. A ka fula ta kavana a kayen ka amangarenkupa, n kavana ka kari n mawura cika gba a uyamba vi.

¹⁰ Kayen ka nala ki, a ka neke ta ka n uwulukpi. A ka yan ta kpam kalamu ka Kayen ka Utsara u Kaci ubana a asu u ama a da a'ari pini ndishi. Ka woko da ta kayen ka utsara u kaci, ya dem wa gono ta a kuwa ku agadu ku ne, kagbashi dem ka gono ta a asu u amaci a ne.

¹¹ Kayen ka amangarenkupa ki ka woko da ta Kayen ka Utsara u Kaci. A asuvu a kayen ki, ya ce ili wa, ya kapa tani adende wa, ko i tai ilimaci i cinwi i'ya i kapai atyangi a le wa.

¹² Kayen ka Utsara u Kaci ka, kpam u kana ta i neke ka n uwulukpi. Ya fuda ta i lyai ilimaci i adende yi.

¹³ <<A Kayen ka Utsara u Kaci ki, ya dem wa gono ta a kuwa agadu ku ne.

¹⁴ Uza roku u denke baci utoku u ne uza u Sama'ila uyamba, ko kpam u tsilai

uyamba a asu u utoku vi, kotsu i ryafamgbana wa.

¹⁵ Va tsila baci uyamba ko kpam va denke utoku u vunu uza u Sama'ila uyamba, she vu webele kakuma ka ayen ka vu yankai uyamba vi manyan kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan.

¹⁶ Ayen a buwa baci ushani kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan, ikebe i uyamba yi ya yan ta dem ushani. Ayen a da a buwai a'a baci ushani wa, nala dem ikebe yi ya yan ushani wa, kpaci uyamba vi denke da a ka denke vu a kaci ka ayen ka va lya utsari u ne.

¹⁷ Adama a nala kotsu i ryafamgbana wa, shegai i pana uwonvo u va, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

¹⁸ <<Gorimukoi mele ma va kpam i kiran n udani u va i yanka u da manyan, tsara i dusuku ndishi yaa a uyamba vi.

¹⁹ Uyamba vi kpam wa matsa ta ili, ya lya ta i ciwa, kpam i dusuku ndishi yaa.

²⁰ Gaawan ya wecike ta, i dana, <Ndya tsa lya a kayen ka shindere ki, an u wokoi tsa ce ili ko kpam tsa kapa icanga i kashina wa?>

²¹ Mpa Magono ma Zuba ma zuwuka ta uyamba vi una u shinga a kayen ka teli ki, tsara uyamba vi u matsa ili ushani, i'ya gban ya lyatangu da hal ayen a tatsu.

²² A'ayin da baci ya ce a kayen ka kulla, ya rongo ta ulya ilikulya i'ya i buwai i kayen ka teli. Ya rongo ta ulya ilikulya i nala yi hal i savu i wuta i kayen ka kuci.

²³ <<Ya denke uza u roku uyamba aku u kana u woko u ne gba wa, kpaci uyamba vi u va da. Eda amoci a da aza a ndishi n tsumoci a asu u va.

²⁴ A'ayin a da baci dem ya denge uyamba, she i zuwamgbana kadyanshi ka uza u ili wa fuda wa wusa ili i ne.

²⁵ <<Utoku u vunu u woko baci mayali hal u kana yi u yain kazuwamgbani ka akopi n kapashi ka uyamba u ne ka roku, u kana ta kumaci ku evu ku ne u tuwa u wusa uyamba u da u yankai kazuwamgbani ki.

²⁶ Vuma da yain kazuwamgbani ka akopi n uyamba vi wa baci n uza da wa wusuka yi u da wa, aku u tuwai u tsarai ikebe i'ya wa fuda wa wusuka kaci ka ne,

²⁷ she u keci kakuma ka ayen a da a yain an a yain kazuwamgbani ka akopi n uyamba vi. Aku a keci ikebe yi a kaci ka ayen a da a buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan. Ikebe i'ya i buwai vi a gonuko uza da u tsilai uyamba vi, uyamba vi kpam a gonuko uza u ili.

²⁸ Ili i'ya wari n i'ya i rawa baci u wusi uyamba vi wa, uyamba vi wa rongo ta a kukere ku uza da u tsilai uyamba vi ubana Kayen ka Utsara u Kaci. A kayen ka nala ki ka kpam a ka gonuko uza uyamba vi ili i ne.

²⁹ <<Uza u yan baci kazuwamgbani ka akopi n kuwa a ilyuci i pige i'ya a kyawain n kasaga, wa fuda ta wa wusa kuwa ki kayen ka kyawan baci. Asuvu a kayen ka te wa fuda ta wa wusa.

³⁰ Shegai uza u kuwa ka kari a ilyuci i'ya a kyawain n kasaga ki u fuda baci u wusai kuwa ki asuvu a kayen ka te wa, uza da tsilai kuwa ki ka woko ta ku ne gba ubana uyan u ne u kapala. A ka gonuko kuwa ki a Kayen ka Utsara u Kaci wa.

³¹ Shegai a'uwa da a'ari a ine a da a kyawain n kasaga wa, a ka kece ta a da tyoku da a tsu yan n uyamba u ucimba. Wata, a ka fuda ta a ka wusa a da, kpam u kana ta a gonuko a da a asu u aza a ili a Kayen ka Utsara u Kaci.

³² <<Shegai ilyuci i pige i'ya a nakai aza a Levi, a ka fuda ta a gono a wusa a'uwa a le a da a'ari ilyuci i le ko nwere da baci.

³³ Uza u Levi u denge baci kuwa asuvu a a'uwa a ne a ilyuci i pige i Levi, kpam a fuda a wusa kuwa ki wa, a ka gonuko ta ka a Kayen ka Utsara u Kaci, kpaci a'uwa a ilyuci i pige a aza a Levi a le a da a asuvu a ama a le a aza a Isara'ila.

³⁴ Shegai iyamba i kalina i'ya i kyawain ilyuci i le yi a ka denge i'ya wa, kpaci i le i'ya a ubana.

³⁵ <<Utoku u vunu u da wari evu n avu u woko baci mayali kpam u fuda u banga kaci ka ne wa, u kana ta vu banga yi tyoku da wa banga kamoci, tsara u lyai kapala na ndishi n avu.

³⁶ Kotsu vu naka yi akopi aku vu cigi kapashani wa, shegai vu pana uwonvo u Kashila ka vunu, vu asaka utoku u vunu u dusuku n avu.

³⁷ Va naka yi akopi a ikebe aku vu zuwa a'eshi u naka vu n kapashani wa, ko kpam vu denke yi ilikulya aku vu zami kapashani wa.

³⁸ Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de uza da u wutukpa da a uyamba u Masar, tsara n naka da uyamba Ka'ana n woko kpam Kashila ka de.

³⁹ <<Uza u te asuvu a atoku a vunu u woko baci mayali hal u dengei kaci ka ne ara vunu, kotsu vu matsa yi u yanka vu manyan yavu kagbashi wa.

⁴⁰ Shegai wa dusuku ta kabolo n avu u woko yavu zamalinga u vunu ko kamoci ka vunu, u yansa ka vu manyan hal Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan.

⁴¹ Asuvu a a'ayin nala yi a da eyi n alobo a ne a ka 'yanga a gono a asu u kumaci ku le, a asu u agadu a ikaya i le.

⁴² Kpaci aza a Isara'ila agbashi a va a da, aza da n wutukpai a uyamba u Masar. A ka denge le tyoku u agbashi wa.

⁴³ Va lya tsugono a kaci ka le n vu yansi le mavura wa, shegai vu pana uwonvo u Kashila ka vunu.

⁴⁴ <<Shegai va ciga baci agbashi a'ali ko aka, va fuda ta va tsila le a asu u iyamba i'ya i'ari ukyawin n avu.

⁴⁵ Va fuda ta kpam va tsila agbashi asuvu a amoci a da a'ari ndishi kabolo n ada, n aza a kuwa a le a da a matsai a uyamba u de. A ka woko ta utsari u vunu.

⁴⁶ Va fuda ta va gonuko le ili i agadu a asu u mmuku n vunu, tsara a woko utsari u le. A ka woko le ta kpam agbashi gba. Shegai ukuna u atoku a de aza a Isara'ila, uza u roku wa fuda wa lya tsugono a kaci ku uza u roku n u yan yi mavura wa.

⁴⁷ <<Kamoci ka kari asuvu a de u woko baci uza u utsari, aku utoku u de uza u Sama'ila u woko mayali, hal u dengei kaci ka ne a asu u kamoci ki, ko kpam uza u roku a kuwa ku kamoci ki,

⁴⁸ a ka fuda ta a wusa vuma u aza a Isara'ila vi. Uza u te a asuvu a atoku a ne a evu wa fuda ta wa wusa yi,

⁴⁹ ko tatapige ko tatakenu u ne ko kpam maku ma utoku u tata u ne, ko tani kpam uza roku asuvu a kumaci ku ne ku evu. Eyi n kaci ka ne dem wa fuda ta u wusa kaci ne wa baci n ikebe.

⁵⁰ Eyi n uza da tsila yi vi, da a ka kece ikebe yi. Kakuma ka ikebe ka a ka tsupa adama a utsara u kaci u ne a ka kece ta kakuma ka ayen ka ka buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan. A ka kece ta ikebe yi dere tyoku da a tsu tsupa zamalinga.

⁵¹ Ayen a da a buwai vi a yan baci ushani, wa tsupa ta ikebe yi evu n kakuma ka ikebe ka u wushai an u dengei kaci ka ne ki.

⁵² Shegai ayen a da buwai kenu da baci a'ari kahu Kayen ka Utsara u Kaci, wa tsupa ta ikebe i kenu adama a utsara u kaci u ne.

⁵³ Kamoci ki ka tono ta n uza u Sama'ila tyoku u zamalinga da u biyai manyan ma ayen ayen. Kotsu i asaka yi u lyai tsugono a kaci ka utoku u de n u yan yi mavura wa.

⁵⁴ <<A fuda baci a wusa yi a ire i na yi wa, a ka asaka yi ta u wuta kabolo n alobo a ne a Kayen ka Utsara u Kaci.

⁵⁵ Kpaci aza a Isara'ila agbashi a va a da, ele agbashi a va a da aza da n wutukpai a uyamba u Masar. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

26

Una u shinga adama a ugorimuko (U.Ml 28:1-14)

¹ Magono ma Zuba ma danai, <<Kotsu i sheke kaci ka de kameli, ko urotsoni u ili i roku, ko i shigba katali ka ulyaka u kayala, ko tani i shei atali a ulyaka kayala wa, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.*

² U kana ta i kirana n a'ayin a Ashibi a va kpam i pana uwonvo u kuwa ku uwulukpi ku va. Mpa Magono ma Zuba.

³ <<I tono baci mele ma va, ya gorimuko kpam udani u va,

⁴ ma roko da ta mini ma zuba a'ayin a yan baci, iyamba kpam ya matsa ta ilimaci i shinga, ndanga kpam ma matsasa ta.

⁵ Ucanga u kashina u de wa yan ta ushani ubana a'ayin a uta ilimaci i cinwi, ya rongo ta ubolomgbonuso ilimaci i cinwi she ubana a'ayin a uce a roku. Ya rongo

ta ulyasa ilikulya i de she i ciwa, i dusuku kpam a uyamba u de yaa.†

⁶ <<Ma naka ta uyamba u de ndishi n shinga, ya vaku ta ya pana uwonvo u ili i roku wa. Ma wutukpa ta nnama n mete n cingi asuvu a uyamba u de, kpam ko uza wa doku wa tuko uyamba u de kuvon wa.

⁷ Ya loko ta atokulalu a de, kpam a ka rukpa ta a kapala ka de n ucira u iburundu.

⁸ Ama a de a tawun a ka loko ta ama a le amangatawun, ama a de amangatawun a ka loko ta ama a le azu kupa. Atokulalu a de a ka rukpa ta a kapala ka de n ucira u iburundu.

⁹ <<Ma wenike da ta uciga, n zuwa da i matsasa cika i yain kakuma, kpam ma shadangu ta kazuwamgbani ka n yain n ada.

¹⁰ Ucanga u kashina u de wa yan ta kakuma, i cina gbam pini i kayen ka ka wurai, she i wutukpa i cau yi kahu i tsara kabala ka ya zuwa i savu.

¹¹ Ma rongo ta kabolo n ada kpam ma pana da icadi wa.

¹² Ma wala ta kabolo n ada n woko Kashila ka de, eda kpam i woko ama a va.‡

¹³ Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de, uza da wutukpa da a uyamba u Masar, tsara kotsu i lyai kapala n uwoko agbashi a le wa. N takpai araji a da a'ari a 'yanku da vi, n zuwa da ya wala yaa.

Mavura ma ukpada upana (U.Ml 28:15-68)

¹⁴ <<Shegai i panaka mu baci wa, kpam i kpada utono gba udani u va,

¹⁵ i 'yuwan baci utono mele ma va, i goroi udani u va, kpam i 'yuwain utono kadyanshi ka va, i kodoi kpam kazuwamgbani ka va,

¹⁶ mavura ma ma yan da ma na: Ma sukunku da ta upana u ikyamba u pige, na mbala icun kau-kau n da bawu ma tana, n usudugbi u ikyamba u da wa zuwa da i woko arumba, aku i rongo uramba. Iceshi i de ya woko ta i gbani, kpaci atokulalu a de a da a ka tuwa a lyai i'ya.

¹⁷ Ma yan ta tsilala n ada, n zuwa kpam atokulalu a de a lya da n kuvon. Aza da a

* **26:1 26:1** Kondo: Uwt 20:4; Adkp 19:4; U.Ml 5:8; 16:21-22. † **26:5 26:5** Kondo: U.Ml 11:13-15; 28:1-14. ‡ **26:12 26:12** Kondo: 2 Kor 6:16; Izk 37:27.

ka kovo da a ka lya ta tsugono a kaci ka de, ya rongo ta ilyadi bawu uza da wa loko da.

¹⁸ <<Shegai gba n nala, i pana ka mu baci wa, ma doku ta mavura ma nala mi kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

¹⁹ Ma takpa ta uryagbaji u da wa zuwusa da aradi yi, n bishinka da mini ma zuba, uyamba u da kpam ya cimba vi wa ekpe ta u woko magbata.

²⁰ Ko nida baci i matsai manyan, ma woko ta ma gbani, kpaci uyamba u de wa matsa kpam ili wa, ndanga ma uyamba u de dem ma matsa kpam wa.

²¹ <<I lya baci kapala n u'yangasaka mu, i 'yuwan mu upanaka, ma doku ta upana u ikyamba u de kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

²² Ma sukunku da ta nnama n mete n cingi n da ma wuna mmuku n de, n wacinsa kuzuwate ku kuwa ku de n zuwa da i woko kenu kpam ire i de ya yan n ama wa.

²³ <<Gba mavura ma na mi, ma kpada da baci uzuwa i gono ara va, kpam i lyai kapala n u'yangasaka mu,

²⁴ mpa dem ma lya ta kapala n uyan tsilala n ada, n kaci ka va ka ma yan da mavura she ma la ma cau kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

²⁵ Ma tuko da ta kuvon n yan da mavura adama a kazuwamgbani ka va ka i kodoi. I bolomgbono baci a asuvu a ilyuci i pige tsara i kpawan, ma sukunku da ta usaru kpam n zuwa da i nakangu kaci ka de a asu u atokulalu a de.

²⁶ Ma kimba ta ure u utsara u ilikulya i de, tsara aka kupa a yain ilikulya i de a kalele ka te, a kenishike da i'ya uratsanaski; kpam ya lya ya cuwa wa.

²⁷ <<Gba mavura ma na mi, i 'yuwan mu baci ugorimuko, i lyai kpam kapala n u'yangasaka mu,

²⁸ mpa dem ma lya ta kapala n uyan tsilala n ada n asuvu a shen cika. Mpa n kaci ka va ka ma yan da mavura ma gbam ma lai ma cau kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

²⁹ Ya rongo ta utakuma inyama i mmuku n de adama a kambulu ka pige.

³⁰ N wasasa a asu u ulyasaka ameli a de kayala, n wacinsa asudarakpa u urunuk-pusa ili i magulani u de, n tadamgbansa akushe a de a zuba u ameli a de a da bawu a'ari n uma, n pana da icadi.

³¹ N wasasa ilyuci i de i woko akpongo, n wacinsa asudarakpa u ameli a de. Ma doku ma ciga magulani ma shinga ma udarakpa u de wa.

³² N wacinsa uyamba u de gba, kpam atokulalu a de aza da a'ari pini na ndishi a pana uwonvo u uwacinsa u nala vi.

³³ N zuwa a tuko da kuvon, a wacinsa da gba a iyamba kau-kau. N zuwa uyamba u de u woko akpongo, ilyuci i de kpam i namgba.

³⁴ Pini nala da uyamba u de wa tsara uwunvuga u da u shadangi, an u wokoi i'ari kpam pini wa, i'ari de a asu u tsuwula a iyamba i atokulalu a de. Uyamba vi wa yan ta ayen ayen n u wunvugusi ucun u uwunvuga u da u kpada utsara a'ayin a da i'ari pini.

³⁵ Uyamba vi u woko baci akpongo, wa wunvugusa ta uwunvuga u da u kpada utsara a'ayin a da i'ari pini na ndishi.

³⁶ <<Shegai aza roku a asuvu a de aza da a buwai n uma, ma zuwa ta uwonvo u shadangu atakasuvu a de a uyamba u atokulalu a de yi, ijingi i kavuku gbam ya zuwa da ta ilyadi. Ya rongo ta ilyadi n i rukpusi yavu aza da a ka loko n kuvon, ko an u wokoi ko uza wa tono da wa.

³⁷ Ya rongo ta a magamani n i rukpusi yavu aza da a ka tono n kuvon, ko an u wokoi ko uza wa tono da wa. Ya tsara ucira u da ya shamgba i shilakana n atokulalu a de wa.

³⁸ Ya kuwa ta a uyamba kau-kau u tsuwula, uyamba u atokulalu a de wa lya da ta.

³⁹ Aza a da a buwai asuvu a de yi, a ka rongo ta ukotso sawu a uyamba u atokulalu a de adama a unyushi u cingi u de n unyushi u cingi u ikaya i de.

⁴⁰ <<Shegai mmuku n tsikaya n de ma dansa ta unyushi u cingi u le, n unyushi u cingi u ikaya i le aza da a lyai kapala n u'yangasaka mu, kpam a kpada mu uyanka ukuna u maci.

⁴¹ Adama a nala a da i zuwai mpa dem n lyai kapala n uyan tsilala n ele, hal n tutsuku le tsuwula a uyamba u atokulalu a le. A makorishi, mmuku n tsikaya n le n savada baci atakasuvu a uryagbaji a le, a wushuki n mavura ma unyushi u le,

⁴² ma ciba ta n kazuwamgbani ka n yain n Yakubu n Ishaku n Ibirahi, n ciba kpam n uyamba vi. §

⁴³ Shegai u kana ta uyamba vi u woko akpongo tsara u wunvuga uwunvuga u maci, kpam a yan le mavura adama a da a goroi udani u va kpam a 'yuwain mele ma va.

⁴⁴ Gba n nala, a'ayin a da i'ari a uyamba u tsuwula vi, ma 'yuwan da wa, ma pana da tani icadi n wacinsa da gba wa. Ma kodo kazuwamgbani ka va n ada wa, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁴⁵ Adama a nala, ma ciba ta n kazuwamgbani ka n yain n ikaya i de, aza da n wutukpai a uyamba u Masar a kapala ka aletsu a ama da a buwai, tsara n woko Kashila ka le. Mpa Magono ma Zuba.>>

⁴⁶ Nala mele ma, n udani, n uwenishike u da Magono ma Zuba ma yain a mere ma ne n aza a Isara'ila a una u Musa a Masasa ma Sinai.

27

Utsupa kune a asu u Magono ma Zuba

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila udani u na vi: A'ayin a da baci dem uza u tsinai u neke vuma ubana a asu u Magono ma Zuba, aku u tuwai wa ciga u wusa yi,

³ tyoku da a ka ratsanaka kakuma ka ikebe i azurufa i vuma yi a ili i uratsanaka i'ya a ka yansa manyan a kuwa ku uwulukpi da na: Vali da baci u yain ayen kamanga ubana ayen amangatatsu, a tsupa ikebe i azurufa amangarenkupa.

⁴ Uka da baci u yain ayen kamanga ubana amangatatsu, a tsupa ikebe i azurufa kamankupa.

⁵ Kalobo ka baci ka yain ayen a tawun ubana kamanga, a tsupa ikebe i azurufa kamanga, maku ma uka ma baci, a tsupa ikebe i azurufa kupa.

⁶ Maku ma vali ma baci ma yain uwoto u te ubana ayen a tawun, a tsupa ikebe i azurufa u tawun, maku ma uka ma baci, a tsupa ikebe i azurufa u tatsu.

⁷ Vali da baci u lai ayen amangatatsu, a tsupa ikebe i azurufa kupa n u tawun, uka da baci, a tsupa ikebe i azurufa kupa.

⁸ Vuma vi mayali ma baci cika, kpam u kpadai utsupa ili i'ya a kidumkpai, she u banka vuma da u tsinai a kaci ka ne ki a asu u kadaraki, kadaraki ki ka kidumkpa kakuma ka ikebe i vuma yi dere n ucira u vuma da u tsinai vi.

⁹ <<Utsina vi u kana baci u manama ma ma gain a naka Magono ma Zuba ma, kune ki ku kana ta ku woko ka uwulukpi.

¹⁰ Uza u utsina vi wa shuwandana manama mi ko u savada n ma roku wa, wata, wa shuwandana ma ma lobonoi n ma ma kpadai ulobono wa, ko tani ma bawu ma lobonoi n ma ma lobonoi wa. U kana baci u yain nala, gba nnama n re mi she n woko n da mari uwulukpi.

¹¹ Shegai utsina vi u kana baci manama ma nshinda ma ma gain a naka Magono ma Zuba kune wa, uza vi u kana ta u banka manama mi a asu u kadaraki.

¹² Kadaraki ka ratsanaka ta kakuma ka ikebe i manama yi dere tyoku da ikebe i ne ya kana, aku u tonuko uza vi ili i'ya wa tsupa. Ikebe i'ya baci dem kadaraki ki ka kidumkpai, i shamgba ta.

¹³ Shegai uza vi wa ciga baci u wusa manama mi, she u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun ka ili i'ya a zuwai vi.

¹⁴ <<Uza u neke baci kuwa ku ne n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba, u kana ta kadaraki ka ratsanaka kakuma ka ikebe i kuwa yi, ko ka ku lobonoi ko kpam ka ku lobonoi wa. Ikebe i'ya baci dem kadaraki ki ka kidumkpai, i shamgba ta.

¹⁵ Uza da nekei kuwa ki wa ciga baci u gono u wusa ka, she u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun ka ikebe i'ya a kidumkpai vi. Aku kuwa ki ku woko ku ne.

¹⁶ <<Uza u neke baci kapashi ka kashina ka agadu ka ne n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba, she a kidumkpa ikebe

i kashina yi a kaci ka kakuma ka icun i'ya a ka fuda a cei pini a kashina ki. A kidumkpa ikebe i akundatsu a kuden kamanga i ilya i bale dem ikebe i azurufa kupa.

¹⁷ U neke baci kashina ki a asuvu a Kayen ka Utsara u Kaci, ikebe i'ya a tonuko yi vi ya shamgba ta.

¹⁸ Shegai u neke baci kashina ki cina Kayen ka Utsara u Kaci vi ka wurai, she kadaraki ka kidumkpa kakuma ka ikebe ki a kaci a ayen a da a buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka roku ka kyawan. Aku a jebe kakuma ka ikebe yi.

¹⁹ Uza da nekei kashina ki wa ciga baci u wusa ka, she u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun ka ili i'ya a kidumkpai vi, aku kashina ki ka woko ka ne.

²⁰ Shegai u wusa baci kashina ki wa, kpam u denkei ka uza u roku, wa wusa kpam ka wa.

²¹ An u wokoi u wusai kashina ki wa, a asuvu a Kayen ka Utsara u Kaci, kashina ki ka woko ta ili i'ya a nekei gba n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba ka bawu a ka fuda a ka wusa ka kpam, aku ka woko kashina ka adaraki.

²² <<Uza u neke baci kashina ka u tsilai n ikebe ka kari agadu a ne wa, ubana a asu u Magono ma Zuba,

²³ kadaraki ka kidumkpa ta ikebe i kashina yi a kaci ka ayen a da a buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka roku ka kyawan. Uza vi wa tsupa ta ikebe yi tyoku da a kidumkpai i'ya kain ki. Kune ka uwulukpi ka la vi ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁴ Asuvu a Kayen ka Utsara u Kaci ki, kashina ki ka gono ta ka uza da a tsilai ka a kukere ku ne, uza da kashina ki kari agadu a ne yi.

²⁵ A ka kidumkpa ta gba ikebe i'ya a ka tsupa vi a kaci ka ili i uratsanaka i'ya a tsu yansa manyan a kuwa ku uwulukpi.

²⁶ <<Shegai ilimaci i kagita i manama ma kuwa ma baci, wata, kanaka ko macon i Magono ma Zuba i'ya, adama a nala va neke i'ya wa, kpaci i Magono ma Zuba i'ya a kagita.

²⁷ Manama mi ma nshinda ma baci, a ka fuda ta a ka wusa ma a kaci ka kakuma ka

ikebe ka kadaraki ka kidumkpai, kabolo n kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun. A wusa baci ma wa, kadaraki ka denge ta ma a kakuma ka ikebe ka a kidumkpai vi.

²⁸ Ili i'ya dem vuma nekei gba, wata, ko vuma ko manama ko kapashi ka kashina ka ne ubana a asu u Magono ma Zuba, a ka denge kpam i'ya ko a wusa i'ya wa, kpaci i woko de i uwulukpi cika a asu u Magono ma Zuba.

²⁹ A neke baci vuma gba adama a uwuna, a ka wusa yi wa. U kana ta a wuna yi.

³⁰ <<Ili i te asuvu a kupa i'ya baci dem a wutukpai, wata, ilya ko ilimaci i ndanga, i Magono ma Zuba i'ya. Gba ili i nala yi i'a ta n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

³¹ Uza da baci dem wa ciga u wusa ili i te asuvu a kupa i'ya u nekei, u kana ta u tsupa ikebe i ili yi aku u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun.

³² Gba ili i te a asuvu a kupa i ushiga u anaka, ko u ncon ko u nryadiga i Magono ma Zuba i'ya. A ka kece baci nnama, ma baci ma rukpai ma kupa a asu u ukece, ma woko ta ma uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

³³ A ka dangasa manama adama a tsulobo tsu ne ko tani a adama a ukpada u tsulobo tsu ne wa, a ka savada tani n ma roku wa. A savada baci manama n ma roku, n re gba ma woko ta n uwulukpi, a ka fuda a ka wusa n da wa.>>

³⁴ Mele ma Magono ma Zuba ma nakai Musa ubana a asu u aza a Isara'ila a Masasa ma Sinai ma la vi.

Tagarada u Rutu Ukukpa u kadyanshi

Tagarada u Rutu alabari a da a kumaci ku Sama'ila a a'ayin a tagarada u Aza a Afada, a'ayin a da ama a Kashila a kpatalaka yi kucina. Kumaci ku nala ki a tuwa ta a wokoi n kalen cika a asu u aza a Isara'ila, kpaci uza u te a asuvu a mmuku n tsikaya n Rutu aya Dawuda magono. Uza da kpam u yain manyan a tagarada u na vi aya Na'omi, uza da u rongoi a ilyuci i Batalami a Sama'ila eyi n vali u ne n alobo a le a re. Shegai ili i kashina i matsa mai wa, aku a purai ve ubana a uyamba u Muwabu. Vali u Na'omi u ba u kuwai de, aku alobo a ne a zuwusai aka a aza a Muwabu. Rutu wa ta a asuvu a aka a nala yi.

Alobo a Na'omi ama a re a le gba dem a kuwai a Muwabu vi, aku u yawunsai u gono a Batalami. Shegai Rutu wenikei Na'omi uciga an u 'yuwain ushamgba a Muwabu u zami vali u roku, u banai kabolo n eyi a Batalami vi. Ili i'ya i buwai a tagarada vi i wenike ta tyoku da Rutu yain iyolo i roku i uza u ikebe, kumaci ku evu ku Na'omi uza kala Boza.

An u wokoi aza a Isara'ila a'a ta n agadu icun kau-kau, ili i roku a tagarada u Rutu vi i takpa ta kau n agadu a tsunu. Tyoku da mele ma Kashila mari, a wushunku aza a Muwabu a woko aza a Isara'ila wa. Shegai tagarada u na u wenike ta tyoku da Rutu akaya a pige a Dawuda magono, uza u aza a Muwabu u wokoi ushadangi n ukuna u mayun a asu u Magono ma Zuba, u wokoi dem a asuvu a aza a Isara'ila. Agadu a roku a le kpam a da, mele ma Kashila ma dana ta u kana ta acimbi a asaka ili i kashina i le i roku a ashina, tsara aza a unambi a tuwa a 'yara. (Adkp 19:9-10; 23:22; U.Ml 24:19-22.) Agadu a le a da dem, vali kuwa baci u asakai uka, u kana ta utaku ko vangu u vali vi u sotuku uka vi, tsara u kangu kpam u banga uka vi. (U.Ml

25:5-10.) Agadu a roku a le kpam a da, u kana ta kumaci ku vuma da u kuwai vi u kirana n aza da a buwai a kumaci ki. Uza kuwa baci a asuvu a kumaci kpam wari n uyamba, u kana ta kumaci ku ne ku gono ku wusuka kumaci ku uza da u kuwai uyamba vi. U kana ta dem u zuwa marana mi, u bidya kpam ucanga vi na mmuku mi dem. Gba ili i nala yi i ne i'ya wa, shegai i kumaci ku uza da u kuwai vi da. Agadu a roku a da, nkoshi ma ilyuci alya a ka dusuku a utsutsu u ilyuci a sheshi, aku a kida ugana a ukuna vi.

Ili i'ya i'ari pini a tagarada u na vi

Na'omi n Rutu a gonoi a Batalami (1:1-22)

Rutu yain ku'yarua a kashina ka Boza (2:1-23)

Rutu n Boza a dansai ukuna u iyolo (3:1-18)

Boza sotuki Rutu kpam a wokoi ikaya i Dawuda magono (4:1-22)

Elimele n aza a kuwa a ne a dusuki a Muwabu

¹⁻² A'ayin a da aza a afada a ka lya tsugono tsu aza a Isara'ila, a yan ta vuma roku uza u kala Elimele, kala ka uka u ne ka Na'omi, a'a ta kpam na mmuku ma alobo n re, Malo n Kiliyo, gba le a kagali ka aza a Efurata, a ilyuci i Batalami a uyamba u Yahuda. An a ka yan kambulu ka pige a uyamba vi, u 'yangai ubana a uyamba u Muwabu, eyi n uka u ne na mmuku n ne a ba a dusuki ve de.

³ An a yain a'ayin, vali u Na'omi vi u tuwai u kuwai, u asaka yi na alobo a re yi.

⁴ Alobo yi ama a re a le gba a zuwai nkere ma uyamba u Muwabu. Uza u te zuwai uka uza u kala Orfa, uza u ire kpam u zuwai uza u kala Rutu.* Shegai ubana ayen kupa ele pini a uyamba vi,

⁵ aku Malo n Kiliyo a kuwai. Pini nala, Na'omi wokoi utyoku u ne, vali wa la wa kpam dem mmuku ma la wa.

Na'omi n Rutu a gonoi a Batalami

⁶ A'ari pini, Na'omi tuwai u panai a da Magono ma Zuba ma banga de ama a ne

* **1:4 1:4** Pini a makpanda ma na mi a kasansa ko ya vali u Rutu ko Orfa wa, shegai tagarada u Rutu u wenike ta kala ka vali u Rutu ka Malo, Orfa kpam vali u ne da Kiliyo.

a za a Isara'ila u na_ka le ilikulya. Adama a nala, u fobusoi n ajene a ne a a_saka Muwabu a gono a kuwa.

⁷ Eyi n ajene a ne yi a a_saka asu u da a'ari ndishi vi, a kana_ ure ugono a Yahuda.

⁸ Ele pini a nwalu, aku Na'omi tonukoi ajene yi, <<Walai i gono a'uwa a isheku i de. Magono ma Zuba ma wenike da uciga tyoku da i wenikei a'ali a de na mpa.

⁹ Magono ma Zuba kpam ma zuwa i tsara a'ali, i tsara kpam uwunvuga a a'uwa a de.>>

Aku u wobo le, u tonuko le, <<U yan tsu ben.>>

A gitai kushen cika,

¹⁰ a tonuko yi, <<A'a! Tsa bana ta dem a asu u ama a vunu.>>

¹¹ Shegai Na'omi danai, <<Mmuku n va, gonoi a a'uwa a de. Nda i zuwai ya ciga i bana kabolo na mpa? Mpa n buwa kpam ilimaci hal ma fuda ma matsaka da a'ali a da a ka sotuku da wa.

¹² Mmuku n va, walai i gono, mpa n yan de mamici, n buwa kpam uyan iyolo wa. Ko ma baci gbam n maluwa ma iyolo i roku, a dana gbam ma tsara vali n kayin ka na ki, hal n matsa mmuku ma a'ali,

¹³ ya fuda ya vana hal a gbonguro? Ya 'yuwan uyan iyolo adama a le? Nala wa yan wa, mmuku n va, unamgbukatsuma u va u la ta u de cika, kpaci Magono ma Zuba ma ma ronuko mu upana u ikyamba u na vi.>>

¹⁴ Aku a doki a gitai kushen cika. Pini nala, Orfa wobo anuku a ne, u tonuko yi u yan tsu ben, aku u lazai ugono a kuwa. Shegai Rutu gbagbalai Na'omi vi u matsai she u bana kabolo n eyi.

¹⁵ Aku Na'omi tonuko yi, <<Wundya na, utoku u vunu da wa laza de ugono a asu u ama a ne n a asu u ameli a ne. Wala vu tono yi.>>

¹⁶ Shegai Rutu danai, <<Kotsu vu folo mu n gono ko n a_saka vu utono wa. A asu u da baci dem vu banai, ma bana ta. A asu u da baci dem vu dusuki, nte dem ma dusuku pini. Ama a vunu a ka woko ta ama a va, Kashila ka vunu kpam ka woko ta Kashila ka va.

¹⁷ A asu u da baci vu kuwai, nte ma kuwa pini, kpam nte dem a ka cidangu mu pini. Ili i roku i pece mu n avu, bamu n ukpa, n folo ta Magono ma Zuba ma yan mu mavura cika.>>

¹⁸ An Na'omi wenei Rutu zuwa ta uma u ne u toni yi, aku u a_saka yi utonusuko u gono.

¹⁹ Aku a lyai kapala na nwalu, hal a rawai a ilyuci i Batalami. An a uwai, aku gba ama yi a yain mazanga cika adama a le. Aka a ilyuci yi a danai, <<Na'omi da gbam naha vi?>>

²⁰ U wushunku le, <<Kotsu i doku i isa mu Na'omi† wa, shegai Mara, kpaci Kashila Uza u Ucira Gba u na_ka mu ta unamgbukatsuma cika.

²¹ An n lazai, ma ta gba n ili i'ya ma ciga, shegai gogo-na Magono ma Zuba ma gonuko mu de a kuwa akere a de. Nida ya isa mu Na'omi cina Magono ma Zuba ma kpatalaka mu de kucina, kpam Uza u Ucira Gba u sukunku mu mada_ka?>>

²² Tyoku da a yain Na'omi gonoi a uyamba u ne da la vi, kabolo n kajene ka ne Rutu uza u Muwabu. An a rawai a Batalami, cina a gita de manyan ma ilya i bale.

2

Rutu yain ku'yar u a kashina ka Boza

¹ A yan ta vuma u roku vuma u pige kpam uza u utsari a ilyuci i Batalami uza u kala Boza, kumaci ku vali u Na'omi, wata, Elimele.

² Kain ka te, Rutu uza u Muwabu u tonukoi Na'omi, <<A_saka n bana ku'yar u ku ilya a kashina ka uza da baci dem u wushunku mu n yain.>>

Aku Na'omi danai, <<Maku ma va, wala.>>

³ Pini nala, u banai wa tono aza a manyan yi a kucina. Aku u woko i a kashina ka wa yan ku'yar u ki ka Boza ka, kumaci ku Elimele.

⁴ A'ari pini, aku Boza wutai a Batalami u rawai tsara u dana_za azamalinga yi, u danai, <<Magono ma Zuba ma rongo n ada.>>

† 1:20 1:20 Kalen ka kala ka Na'omi n Tsiyahuda ka ipeli, Mara tani akoni, wata, unamgbukatsuma.

Azamalinga yi a wushuki, <<Magono ma Zuba ma zuwuka vu dem una u shinga.>>

⁵ Aku u wecei uzapige u azamalinga yi, <<Ukere u yai u da nide vi?>>

⁶ U wushunku yi, <<Makere ma aza a Muwabu ma nala mi ma, uza da u tuwai kabolo n Na'omi.

⁷ Aya u tonuko tsu, <Yanyi ahankuri asaka numu n yain ku'yaru n cirangusu ilya i'ya aza a manyan ma ukapa yi a ka asakasa.> U gita ta manyan mi ili i usana utuwa gogo-na. Gogo-na da u tsarai u dusuki a kulu tsara u wunvuga kenu.>>

⁸ Aku Boza rabai ara ne, u tonuko yi, <<Maku ma va, pana ka mu! Kotsu vu bana ku'yaru a kashina ka roku wa, she a kashina ka na. Vu yansa manyan pini na vu rongo utono kucina ku nkere n da ma yansaka mu manyan.

⁹ Vu zuwa a'eshi a kashina ka baci dem a ka yan manyan, vu tono nkere mi de. Kpaci n tonuko de azamalinga yi kotsu a sawa vu wa. A'ayin a da baci dem vu panai kakuli, vu ba vu soi mini a ndele n da azamalinga yi a kenei.>>

¹⁰ Rutu kudangi u varai kaci a iyamba, u tonuko yi, <<Mpa kamoci ka, nida n tsarai mpasa n shinga ara vunu naha hal vu wenike mu ukuna shinga?>>

¹¹ Boza wushunku yi, <<N pana ta gba ili i'ya vu yankai anuku a de tun a'ayin a da vali u vunu u kuwai. N reve ta tyoku da vu asakai tata u vunu, na mma u vunu, n uyamba u vunu, n tyoku da kpam vu tuwai vu dusuki a uyamba u ama da vari vu revei wa.

¹² Asaka Magono ma Zuba ma tsupa vu ili i'ya vu yain. Asaka Magono ma Zuba Kashila ka Isara'ila uza da vu tuwai ara ne uzama asu u ukpawan u naka vu katsupi!>>

¹³ U danai, <<Uzapige, asaka n rongo utsarasa mpasa n shinga ara vunu. Vu yanka ta kagbashi ka vunu kadyanashi ka ugbamatangu asuvu, ko an u woko mpa ma a asuvu a nkere n da ma yansaka vu manyan wa.>>

¹⁴ A'ayin a ulya ilikulya Boza tonuko yi, <<Tuwa vu lyai ilikulya. Dabusa burodi u vunu a mini ma kalam ma mini ma cinwi.>> Aku u dusuki evu n azamalinga

yi, Boza kpam naka yi ilya i'ya a zungi. U lya ta u cuwai hal gban u lasai i roku.

¹⁵ An u yangai wa gita ku'yaru, aku Boza tonukoi azamalinga a ne, <<Asaka ni u 'yara a asuvu a ndolu n da i cai vi, kotsu i bishinka yi wa.

¹⁶ Kotsu i tala a ndolu mi n i varangusi a iyamba tsara u purusa, kotsu i barana yi wa.>>

¹⁷ Adama a nala, Rutu yan ta ku'yaru a kashina ki hal kuvuli. An u lapai ili i'ya u tsarai, u tsai ta ilya evu n akundatsu a kuden kamanga.

¹⁸ U cangai u gonoi a ilyuci u ba u wenikei anuku a le ili i'ya u tsarai. U nakai kpam anuku a le kabuwi ka ilikulya ka u lyai u lasai vi.

¹⁹ Na'omi wece yi, <<Nte vu yain ku'yaru ara? Nte vu yain manyan? Kashila ka zuwuka uza da u kiranai n avu una u shinga!>>

Pini nala, Rutu tonuko yi ukuna u uza da u yain ku'yaru a kashina ka ne ki, u danai, <<Uza da n yain ku'yaru a kashina ka ne ara vi kala ka yi Boza.>>

²⁰ Na'omi tonukoi Rutu, <<Asaka Magono ma Zuba ma zuwuka yi una u shinga. Magono ma Zuba ma asaka uwenishike ukuna u shinga u ne a asu u aza uma n akushe wa.>> U doki u danai, <<Vuma nala vi kumaci ku evu ka tsu, uza u te da a asuvu a aza da a'ari malen ma uwusa tsu.>>

²¹ Aku Rutu uza u Muwabu danai, <<Bamu n nala gban, Boza vi u tonuko mu ta n bansa ku'yaru a kashina ka ne n rongo utono kucina ka azamalinga a ne hal she a kotso manyan mi.>>

²² Na'omi wushunki Rutu, <<Makere ma va, yan tyoku da u danai. U la ta shana vu yain ku'yaru a kashina a asu u da nkere n da ma yansaka Boza vi manyan a'ari. Vu bana baci a kashina ka roku kau, a ka fuda ta a yanka vu ili i gbani de.>>

²³ Pini nala, Rutu lyai kapala n ku'yaru evu na nkere mi, hal she an a kotsoi manyan ma ilya i bale n ityabi. Gba a'ayin a nala yi u lya ta kapala na ndishi n anuku a ne Na'omi.

3

Rutu n Boza a asu u ulapa u ilya

¹ Kain ka te, Na'omi anuku a Rutu a tonuko yi, <<Makere ma va, u gan ta n zamuka vu vali vu tsara kuwa ka va wunvuga.

² Wundya na, Boza uza da u wushunku vu vu yain ku'yaruru evu na nkere n da ma yansa ka yi manyan vi, kumaci ku tsunu ka ku evu. Pana na, ara n kuvuli wa welikpe ta ilya i bale a asu u da a lapuka yi ilya yi.

³ Yan baci aku vu sumba vu gbara manivi ma magulani, vu uka aminya a vununu a da a lakai tsulobo. Pini nala, vu bana a asu u da a ka lapuka yi ilya yi, shegai kotsu vu asaka u reve an vari pini wa, she u kotso ulya n uso gba.

⁴ A'ayin a da baci wa bana nvain, vu zuwa a'eshi mai a asu u da wa vaku; aku vu talukpa a'ene a ne vu vaku pini. Wa tonuko vu ta ili i'ya va yan.>>

⁵ Rutu vi danai, <<Ma yan ta gba ili i'ya vu danai.>>

⁶ U lazai ubana a asu u da a ka lapa ilya yi, u yain kpam gba ili i'ya anuku a ne a tonuko yi.

⁷ An Boza kotsoi ulya n uso, wari a asuvu a upana kayanyan ka ne, aku u zama asu u vaki evu n kabolo ka ilya ka a cirangi vi. Pini nala, Rutu banai sawu a asu u da Boza vaki u talukpai a'ene a ne u vaki pini.

⁸ An kayin ka pecei mere, aku Boza rikpanakai ulapani, u kpatalai u wenei uka nvain evu n a'ene a ne.

⁹ U wece yi, <<Yayi?>>

U wushuki, <<Mpa Rutu kagbashi ka vununu. An u wokoi ada kumaci ku evu ku va, ada vari n malen ma va wusa mu. Ma folo vu, zuwa mu.>>*

¹⁰ Aku Boza danai, <<Maku ma va, asaka Magono ma Zuba ma zuwuka vu una u shinga. Ukuna u shinga u da vu wenikei aza a kuwa a tsunu gogo-na u la ta gban u da vu gitai vu wenikei anuku a vununu. Kpaci vu tono alobo wa, ko uza u utsari ko mayali.

¹¹ Adama a nala maku ma va, kotsu vu dambula wa, ma yanka vu ta gba ili i'ya va

ciga. Gba aza a ilyuci i na a reve ta uma u vununu u lobonoi.

¹² Mayun da, mpa kumaci ku evu ka, uza da wari n malen ma wa wusa vu, shegai uza da lakai uwoko evu da kpam pini.

¹³ Wansa pini na. Kain ka wansa baci, u wushuku baci u sotuku vu, asaka yi u yain nala. Shegai wa ciga baci u yain nala wa, n tsina ta n kala ka Magono ma Zuba ma sotuku vu ta. Vaku pini na she usana.>>

¹⁴ Aku Rutu vaki a asu u a'ene a ne hal usana. Shegai u 'yangai n kpasani ku de kahu ama a wene yi a reve, kpaci Boza tonuko yi ta kotsu u asaka uza roku reve an uka tuwai a asu u ulapa u ilya vi wa.

¹⁵ Aku Boza tonuko yi, <<Tuko kunya ku upalaka ku vununu vu polo ka pini na.>> An u poloi, aku u tsunku yi pini akundatsu a ilya i bale kamanga. U canka yi aku u gonoi a ilyuci.

¹⁶ An u gonoi a kuwa, aku anuku a ne a wece yi, <<Nida wa, maku ma va?

Aku u tonuko yi gba tyoku da a yain n Boza vi.

¹⁷ U doki u danai, Boza tonuko mu ta, <<Ma asaka vu vu gono asu u anuku a vununu akere a de wa, da u naka gba mu ilya i bale i na yi.>>

¹⁸ Aku Na'omi danai, <<Maku ma va, vana vu wene ili i'ya ya gita, kpaci Boza wa wunvuga wa, she u wene ukuna u na u kotso ara.>>

4

Boza zuwai Rutu

¹ A'ari pini, aku Boza lazai ubana a asu u da a tsu dusukusu a utsutsu u ilyuci u dusuki de. Aku u wenei vuma da u danai kumaci ka ku lakai evu uza da wari n malen ma uwusa vi wa wura, u tonuko yi, <<Uza u va, tuwa na vu dusuku.>> Aku u ba u dusuki.

² Boza bolomgbonoi nkoshi ma ilyuci ama kupa u tonuko le a dusukusu. Aku a dusukusi.

³ Aku Boza tonukoi kumaci ku ne ku evu ki, u danai, <<Na'omi uza da u wutai a uyamba u Muwabu u gonoi vi, wa ciga ta u denge kashina ka Elimele utoku u tsunu.

* **3:9 3:9** N Tsiyahuda a yanka ta udani u <Pala mu n kunya ku upalaka ku vununu>, kpam kalen ka ne ka <Zuwa mu.>

⁴ N wene ta u lobono ta vu reve. Va ciga baci vu wusa ka, she vu wusa ka pini na a kapala ka nkoshi ma ama a va kpam dem n a kapala ka aza da a'ari pini na ndishi. Va ciga tani baci wa, she vu dana tsara n reve i'ya ma yan. Kpaci uza wa la a kapala ka vunuwu, mpa kpam ma tonovuvu.>>

Aku vuma vi danai, <<Ma wusa ta ka.>>

⁵ Aku Boza tonuko yi, <<Kain ka baci va tsila kashina ki a kukere ku Na'omi, va sotuku ta dem Rutu uza u Muwabu, tsara kala ka vali u ne u da u kuwai ka rongo pini, ucanga u agadu u ne dem u rongo pini.>>

⁶ Aku kumaci ku ne ka ka lakai evu vi u danai, <<Nala baci, ma fuda kpam ma wusa kashina ki wa. Kpaci n yan baci nala, ma nangasa ta agadu a da ma naka mmuku n va. Ma fuda ma wusa ka wa, avu wusa ka.>>

⁷ Caupa de, aza a Isara'ila a'a ta n agadu, a da gba uza da baci wa naka utoku u ne kabala ka uwusa ili ko kpam utsila, u tsu fodo ta akpata a ne u naka uza da wa wusa ko wa tsila vi. Nala a tsu shamkpa ukuna vi a kapala ka ama.

⁸ Adama a nala, aku vuma vi fodoi akpata a ne u nakai Boza u tonuko yi ku te, <<Tsila kashina ki.>>

⁹ Boza tonukoi nkoshi mi n aza da a'ari pini a asu vi, <<Ara eda i wenei ukuna u na vi; wata, n tsila ta gba ili i'ya i'ari i Elimele n i mmuku n ne Kiliyo n Malo a kukere ku Na'omi.

¹⁰ Ma sotuku ta dem Rutu uza u Muwabu uza da wari wa wolo Malo u woko uka u va. Tsara kala ka vali u ne u da u kuwai ka rongo pini, ucanga u agadu u ne dem u rongo pini. Kpam kala ki ka cimba a asu u aza a kuwa a ne ko kpam aza a ilyuci i ne wa. Eda i wenei ukuna u na vi ara.>>

¹¹ Aku gba nkoshi mi n ama a da a'ari a utsutsu u ilyuci yi a danai, <<Tsu wene ta. Asaka Magono ma Zuba ma zuwa uka da wa uwa a kuwa ku vunuwu ara na vi u woko tyoku u Rahila n Liyatu, aza da a wokoi ikaya i aza a Isara'ila. Asaka vu yain utsari a kagali ka Efurata vu yain kpam kala a Batalami.

¹² Asaka Magono ma Zuba ma naka vu mmuku a asu u uka u na vi, aza da a ka

yan kala tyoku u mmuku ma akaya tsunu Periza maku ma Tama n Yahuda.>>

Mmuku n tsikaya n Boza

¹³ Pini nala, Boza sotuki Rutu u banka yi a kuwa ku ne. Magono ma Zuba ma zuwukai Rutu una u shinga, u yain katsuma u matsai maku ma vali.

¹⁴ Aku aka a ilyuci yi a tonukoi Na'omi, <<Uza u una u shinga da Magono ma Zuba! Gogo-na u naka vu de matsikaya ma mari n malen ma ukirana n avu. Asaka maku mi ma yain kala a asuvu a Sama'ila!

¹⁵ Wa woko ta uza da wa zuwusa uma u vunuwu u woko yavu usavu, u kirana kpam n avu vu kutsa baci. Kpaci kajene ka vunuwu uza da wa ciga vu, uza da u laka vu mmuku ma a'ali n shindere, aya u matsa yi!>>

¹⁶ Na'omi cangasa ta maku mi u wo yi yavu aya u matsa yi.

¹⁷ Aku atoku a ne aka aza a karen a le a danai, <<A matsaka de Na'omi maku ma vali.>> A neke yi kala Obida. Obida da tata u Yese, Yese kpam aya tata u Dawuda.

¹⁸ Makeci ma kagali ka Periza ma na: Periza da tata u Hezuron,

¹⁹ Hezuron da tata u Ram, Ram da tata u Aminadabu.

²⁰ Aminadabu da tata u Nashon, Nashon da tata u Salumuna.

²¹ Salumuna da tata u Boza, Boza da tata u Obida.

²² Obida da tata u Yese, Yese da tata u Dawuda.

Tagarada u Mika

¹ Kadyanshi ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Mika matsumate vuma u Moreshetu a kaci ka kuwene ka u wenei a kaci ka ilyuci i Samariya n Urishelima, a'ayin a da Jotam n Ahazu n Hazakaya a ka lya tsugono tsu Yahuda.*

Ushipa u ulapa u una adama a Samariya n Urishelima

² Panai na gba de, kakuma ka ama, panai na, gba aza da a'ari a likimba! Asaka Magono ma Zuba Uzapige n kaci ne u woko uza da wenei ukuna vi a kaci ka de, panai kadyanshi ka ne ka ka wuta a kuwa ka uwulukpi ka ne.

³ Webelei! Magono ma Zuba ma wuta a asu u ndishi n ne wa tuwa, wa tuwa ta iyamba u wala a bilibili u nsasa n likimba.

⁴ Nsasa ma darakpa ta a kere ku ne arara kpam a ka batsa ta kure.

Nsasa kpam ma darakpa ta yavu akawa a ishigi a asuvu a akina, yavu mini ma ma yene a kakonguro ubana a asu u arara.

⁵ Gba nala vi wa gita ta na mmuku n tsikaya n Yakubu, wata, aza a Isara'ila an a yain unyushi u cingi kpam a 'yangasakai Kashila.

Ya zuwai Yakubu yain unyushi u cingi? Aza a Samariya a da, ilyuci i pige i ne! Nte da a asu u ulyasaka ameli kayala a Yahuda? Urishelima da n kaci ka ne!

⁶ Magono ma Zuba ma danai, <<Adama a nala ma wacinsa ta Samariya u woko akpongo hal u woko agbaji, asu u da a ka shigbusa ashina a cinwi.

Ma wacinsa ta atali a kuma ki a asuvu a karara, n mudagbusa kpam atali a kami ka kuma ku ne.

⁷ Gba ameli a ne a ka tasasa ta a da yuku-yuku; gba kune ka a tukusoi a kuwa ku ameli ku ne a ka runukpa ta ka n akina; ma wacinsa ta gba a'ulu a ne.

An u wokoi u bolomgbonoi kune ku ne a asu u katsupi ka tsu tsishankala, a asu u tsishankala da kpam ka kotso.>>

Kushen ku Mika adama aza a Isara'ila n Yakubu

⁸ Adama a nala ma sa ta, n yain ndishi ma ulapa una; ma fodo ta aminya n tamba kataba kpam bawu akpata.

Ma wura ta yavu nshe n kakamba n sai yavu makubi.

⁹ Kpaci usan u Samariya usan u da bawu wa tana. U tambura de hal a Yahuda, u rawa de a ilyuci i ama a va, wata Urishelima dem.

¹⁰ Kotsu i tonuko atokulalu a tsunu a Gatu wa; kotsu kpam i sai wa ko kenu. A Bete-leyafara da ya gandalasa a iyamba.†

¹¹ Aza a Shafiru, banai tsuwula, i wala kataba n uwono. Aza a da i'ari ndishi a Za'ana a ka wuta wa. Aza a Bete-ezelu a'a ta a asuvu a ulapa u una kpaci a tsara u banga a asu u le wa.

¹² Aza a da a'ari ndishi a Marotu a ka vana tsara a tsara ili i shinga, shegai Magono ma Zuba ma zuwai madaaka ma rukpai a utsutsu u Urishelima.

¹³ Eda aza a da i'ari ndishi a Lakishi, fobusoi nringongo ma adoki n de, tsara i suma. Kpaci eda ilyuci i kagita a Yahuda

* **1:1 1:1** Kondo: 2 Ngo 15:32-38; 2 Alb 27:1-9; 2 Ngo 16:1-20; 2 Alb 28:1-27; 2 Ngo 18:1--20:21; 2 Alb 29:1--32:33

† **1:10 1:10** Mika matsumate u yan ta kadyanshi a kaci ka ilyuci ushani i'ya atokulalu a ka lya a ka tuwa baci a Urishelima a lyai u da. A makpanda ma na mi (10-15), Mika yanka ta idyani i'ya i'ari evu n a'ala a ilyuci yi tsara u wenike ilyuci i'ya atokulalu yi a ka lya n kuvon.

i tonoi aza a Isara'ila a asu u
'yangasaka u le,
i zuwai kpam aza a Sihiyona a yain
unyushi u cingi.

¹⁴ Adama a nala, aza a Yahuda
tonukoi aza a Moreshetu-gatu
u yan tsu ben i naka le kune.
Ngono ma Isara'ila a ka pityanangu ta
n ilyuci i Akiziba
shegai a ka tsara u banga wa.

¹⁵ Mpa Magono ma Zuba n danai,
eda aza da i'ari ndishi a Maresha
ma doku ta ma tuko uza da wa lya da
n kuvon.

Azapige a Isara'ila
a ka suma ta ubana a Adulam.

¹⁶ Punai a'aci a de asuvu a ulapa u una
adama a mmuku n de aza da ya ciga;
gonukoi kaci ka de yavu kukpani ka
kasakali,
kpaci mmuku n de a ka laza ta
tsuwula.

2

Ter de aza u 'yankusu aza a unambi

¹ Ter de aza da a tsu fobuso tsicingi,
aza da kpam a tsu fobuso
ukuna u cingi a ivamkpatu i le!
Kain ka wansa baci a tsu yan ta i'ya a
fobuso i vi,
kpaci n ucira u le da a tsu fuda ta yain
i'ya.

² A tsu yan ta maluwa ma gbani
n ashina n ama, a wusa a da.
A tsu yan ta kpam maluwa ma gbani
n a'uwa a ama, a wusa a da.
A tsu ryafa ta ama tsara a wusa a'uwa
a le n iyamba i le.

³ Adama a nala ili i'ya Magono ma Zuba
ma danai i'ya na:
<<Ma fobuso ta uwacinsa a kaci ka ama yi,
ucun u da bawu ya fuda ya wauwa
kaci ka de.

Ya doku ya wala n i yanyi aradi wa,
kpaci wa woko da ta a'ayin a madaa.

⁴ A kain ka nala ki, ama a ka yanka da ta
majari,
a ka yanka da ta majari a shipuka da
ushipa u unambukatsuma, a dana,
<A nangasa tsu de gba!

Magono ma Zuba ma wusa de uyamba
u tsunu!
U nakai ashina a tsunu a asu u aza a
da a yinsa tsu.> >>

⁵ Adama a nala, a'ayin a tuwa baci
a da a ka gonuko uyamba vi
a asu u ama a Magono ma Zuba,
ko uza u te asuvu a de
wari n kapeci pini wa.

⁶ Ama ushani a danai,
<<Kotsu i yain kubari wa!
Asaka uyan kubari a kaci ka ili i nala yi,
ili i uwono i roku i'a la ya gita n atsu
wa.>>

⁷ Dere da a dana nala, mmuku n tsikaya n
Yakubu?
Ahankuri a Kulu ku Magono ma Zuba
a gusa da?
Ko aya u yain ili i nala yi?

Kadyanshi ka Magono ma Zuba kari n
kalen
a asu u uza da wa tono yi n ukuna u
maci wa?

⁸ Magono ma Zuba ma danai,
<<Shegai i tsu 'yanga ta yavu atoku-
lalu a asu u ama a va,
I tsu fodo ta ntogo ma aza da a ka wura
yaa,
aza da a ka gono a asu u kuvon.

⁹ I tsu loko ta aka a ama va
a wuta a a'uwa a shinga a le.
I takpa kpam una u shinga u va
a asu u mmuku n le ubana.

¹⁰ 'Yangai, i laza!
Asu u na vi asu u uwunvuga u de da
wa,
kpaci a zuwa de asu vi u wokoi na
nshinda,
i nangasai u da gba gba.

¹¹ Uza u kaban n uyinsa u tuwa baci u
danai,
<Ma yan ta kubari a kaci ka mini ma
cinwi
n ili i'ya ya zuwa ugutukpa ushani,>
icun i uza u kubari u da ama a ka ciga
da la vi!>>

Kazuwamgbani ka uzuwa uma

¹² Magono ma Zuba ma danai,
<<Mayun ma bolomgbono da ta gba
de,

mmuku n tsikaya n Yakubu;
 ma bolomgbono ta aza da a buwai a
 Isara'ila.
 Ma bolomgbono le ta asu u te
 yavu ncon a asu u da a kanzai,
 yavu ushiga u ncon a asu u kalina;
 a woko kabolo ka pige ka ama.
¹³ Uza da wa dapa kafon a kasaga, aya wa
 tono ta n ele;
 a ka batsa ta a utsutsu a laza.
 Magono ma le ma uwa ta a kapala ka le,
 Magono ma Zuba ma ma tono n ele n
 kaci ka ne.>>

3

Azapige a cingi n atsumate a kaban

¹ Aku n danai,
 <<Eda azapige a mmuku n tsikaya n
 Yakubu, panai na,
 aza da ya lya tsugono tsu Isara'ila.
 U gan ta i reve n afada a a'ari dere,
²⁻³ eda aza da ya kovo ili i shinga aku
 ya ciga ukuna u cingi.
 Ya muna ukpan u ikyamba u ama a va
 n i kidasi inyama i ikyamba i le asuvu
 atele a le.
 I kodomgbonusoi kpam atele a le yuku-
 yuku,
 i kidasa i'ya yavu inyama aku i tsungu
 i'ya a magbodo
 i takuma inyama i ama a va.
⁴ Pini nala ya saka ta Magono ma Zuba
 tsara u banga da,
 shegai wa wushunku da wa.
 A'ayin a nala da wa sokongu upetiwa'eshi
 a ne a asu de
 adama ukuna u cingi u da i yain.>>
⁵ Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai i'ya
 na:
 <<A kaci ka ntsumate
 n da ma puwusan ama a va,
 a tsu 'yanga sa ta alagatsu a le a dansa
 <Ukuna u ndishi n shinga,>
 a'a baci n ilikulya i'ya a ka lya.
 Shegai a tsu fobuso ta kuvon
 a asu a aza da bawu a naka le ili i roku.
⁶ Adama a nala, kayin ka tuwa da ta, bawu
 kuwene,
 n karimbi ka aza a ukonduso bawu a
 ka wene ili.

Eda ntsumate, a'ayin a de a ka kotsu ta
 kpaci kaara ka rukpa da ta,
 kaara ka woko da ta karimbi cika.
⁷ Aza a kuwene a ka yan ta uwono
 n aza a ukonduso a ka pana ta uwono.
 A ka kimba ta upetiwa'eshi a le
 kpaci Kashila ka wushunku le wa.>>
⁸ Shegai mpa, n ma ta ushadangi n ucira,
 n Kulu ku Magono ma Zuba,
 u yain afada a maci n ucira.
 Ma tonuko ta mmuku n tsikaya n Yakubu
 unyushi u cingi u le,
 aza a Isara'ila kpam unyushi u le.

⁹ Panai na, eda azapige a mmuku n tsikaya
 n Yakubu,
 eda aza da ya lya tsugono tsu Isara'ila,
 aza da i 'yuwain afada a maci
 i gonukoi ili i'ya i'ari dere i wokoi i
 cingi.
¹⁰ I yain uboku n mawunuka i tsarai ikebe
 i i'ya i mai Sihiyona,
 i mai kpam Urishelima n ukuna u
 cingi.
¹¹ Eda azapige a Urishelima i tsu wusha ta
 ukimba u una adama a afada.
 Eda adarakpi ya wenishike mele ma
 Kashila adama u zami ikebe,
 eda kpam ntsumate ya konduso ili i'ya ya
 tuwa ya gita adama ikebe.
 Gba n nala i pityanangi n Magono ma
 Zuba wa, i danai,
 <<Mada ka ma tuwa a asu tsunu wa
 kpaci Magono ma Zuba ma ta kabolo
 n atsu.>>
¹² Adama a nala
 a ka lima ta Sihiyona u woko kashina
 adama a de,
 Urishelima wa woko ta akpongo,
 masasa ma Kuwa ku Kashila kari ma
 woko ta kutsu.*

4

Masasa ma Magono ma Zuba (Isha 2:2-4)

¹ A a'ayin a da a ka tuwa
 masasa ma Kuwa ku Kashila ku
 Magono ma Zuba
 ma woko ta masasa ma ma lai
 karinga;

* 3:12 3:12 Kondo: Iri 26:18

a ka raḍugba ta ma ma lai agalala.
Ama a ushani a ka taṣa ta ubana pini
tyoku u agaṭa a da a ka yene.

² Kakuma ka ama ushani a ka tuwa ta a
dana,

<<Tuwai tsu banai a masasa ma Magono
ma Zuba,

ubana a Kuwa ku Kashila ku Yakubu.
Wa wenishike tsu ta ire i ne,
tsu wala kpam a ure u ne.>>

Kpaci mele ma wuta ta a Sihiyona,
a Urishelima kpam kadyanshi ka
Magono ma Zuba ka tambura a ubana
a asu u ama.

³ Wa yanka ta ama ushani afada
kpam wa tuko ta makorishi ma ibili
ma uyamba u ucira u da wari mbari.
A gonuko iburundu i le mberu ma ucimba,
asovu a le kpam mmuwun ma ugyara
ndanga.

Uyamba wa doku wa raḍugba burundu
u ne a uyamba u roku wa,
kpam a ka doku a rotsongusu ure u
kuvon wa.*

⁴ Ya dem wa dusuku ta yaa
u lyai ilimaci i katyaci ka cinwi
n madanga ma kapopi a kuwa ku ne.
Uza wa la wa giruwusa yi wa,
kpaci Magono ma Zuba ma Ucira Gba
aya u danai nala.

⁵ Ko an u wokoi gba ama
ya dem wa tono ta ameli a ne;
shegai atsu tsa tono ta Magono ma
Zuba
Kashila ka tsunu a ubana.

*Magono ma Zuba ma gonuko ta ama a
ne a kuwa*

⁶ Magono ma Zuba ma danai, <<A kain ka
nala ki,
ma bolomgbono ta awunu,
aza da n bankai tsuwula,
wata, aza da n yain mavura.

⁷ Ma gonuko ta awunu ama va aza da a
buwai,
aza da a lokoi kpam a woko kakuma
ka ama ka ucira.

Magono ma Zuba ma lya ta tsugono
a kaci ka le a masasa ma Sihiyona
ili i'ya i bidyai a kain kala ki ubana.

⁸ Avu Urishelima, kunukuzuba ku uza u
uwundya ushiga,
asu u kpawan u aza a Sihiyona,
asu u de da tsugono tsu cau tsa gono,
tsugono tsu nala tsi tsu de tsa aza a
Urishelima.>>

⁹ Ndya i zuwai gogo-na ya sa cika,
i'ari n magono wa da?
Uza u naka adooki u de u kuwa de da?
Adama a nala da i'ari a asuvu a upana u
ikyamba
yavu uka da wari asuvu mbala ma
ilimaci.

¹⁰ Aza a Sihiyona, ikai n ucira,
yavu uka u da wari nkudi ma ilimaci,
kpaci gogo-na u kana ta i asaka a ilyuci yi,
i bana i dusuku a kakura.
Ya bana ta a Babila,
de da a ka wauwa da.
De da Magono ma Zuba ma wusa da
a kukere ku atokulalu a de.

¹¹ Shegai gogo-na uyamba ushani
a bolomgbono de a ka yan tsilala n
ada.
A dana, <<U kana ta Urishelima u woko n
nshinda!
Asaka tsu wene uwono u ilyuci yi.>>

¹² Shegai a reve
uyanwusa u Magono ma Zuba n afofi
a ne wa,
kpaci u bolomgbono le ta yavu ndolu ma
ilya,
ilya i'ya a bankai asu u ulapa u ilya.

¹³ Magono ma Zuba ma danai,
<<'Yangai i kpatsa uyamba, aza a Si-
hiyona!
Kpaci ma naka da ta avana a urim,
a'ene a de kpam a urim u shili,
adama da i kpatsa uyamba ushani
yuku-yuku.

Pini nala utsari u le u da a bokoi
ya neke ta u da gba a asu u Magono
ma Zuba,
udukuyan u le kpam asu u Uzapige u
likimba gba.>>

5

¹ Bolomgbono asoje a vununu, ilyuci i asoje,
kpaci a kyawan tsu de n kuvon.

* 4:3 4:3 Kondo: Isha 2:4; Juw 3:10

A ka lapa ta tsugono tsa aza a Isara'ila
a kagbaguzu ka a ka lapa yi n kalangu.

*Kashila ka yain kazuwamgbani a kaci
ka magono ma ma wuta a Batalami*

² Magono ma Zuba ma danai, <<Batalami
Efurata,
avu ilyuci i kenu i'ya a asuvu a kumaci
ku Yahuda.

Ma dangasa ta uza u te
a asuvu a ama a vunuu u lyai tsugono
tsu Isara'ila,
uza da kagali ka ne kari tun caupa.>>*

³ Adama a nala, Magono ma Zuba ma neke
ta
aza a Isara'ila a asu u atokulalu a le,
hal she a'ayin a da uka da wari
asuvu nkudi ma ilimaci u matsai
maku ma vali.
Aku atoku a ne aza da a buwai
a ka gono a asu u aza a Isara'ila.

⁴ Wa shamgba ta ulinaka ushiga u ne,
n ucira n kala ka tsupige ka
Magono ma Zuba Kashila ka ne.
Ama a ne a ka rongo ta mai,
kpaci ureve u tsupige tsu ne wa rawa
ta
hal a makorishi ma likimba.

⁵ Wa zuwa ta tsu tsara ndishi n shinga,
a'ayin a da baci aza a Asiriya a uwai
asuvu
a uyamba u tsunu n kuvon,
a ka wala ta asu u ukpawan u asaga a
pige.

Tsa dangasa ta azapige a asoje ama shin-
dere
hal gbam kulla a yain tsilala n ele.

⁶ A ka lya ta tsugono tsu Asiriya n bu-
rundu,
uyamba u Nimurodu kpam n ibu-
rundu i le ufobusi.

Wa wauwa tsu ta a asu u aza a Asiriya
a'ayin a da baci a pasai karen ka tsunu
a tukoi uyamba u tsunu kuvon†.

⁷ Pini nala ama a Yakubu a da buwai
a ka dusuku ta asuvu a kakuma ka
ama

yavu cinza tsa tsu wutai a asu u Magono
ma Zuba
yavu mini ma zuba ma ma rukpusa a
mete,

ma bawu ma vana uza
ko kpam u pityanangu n vuma.

⁸ Ama a Yakubu a da buwai a ka dusuku ta
a asuvu a kakuma ka ama,
a mere ma ama ushani
a ka woko ta n ucira yavu gabako a mere
ma nnama a kutsu,
yavu gabako asuvu a ishiga i nlala,
a'ayin a da baci u radugi u uwai a mere ma
le
uza wa la wa wauwa le wa.

⁹ A ka yangasa ta akere a de a kaci ka
atokulalu a de.
kpam atokulalu a de a ka wacinsa le
ta.

¹⁰ Magono ma Zuba ma danai, <<A kain ka
nala ki,
ma wacinsa ta adoki a de
n nangasa kpam nringongo ma adoki
a de.

¹¹ Ma wacinsa ta ilyuci i uyamba u de,
n wasasa asaga da a'ari ukyawin n
ilyuci i de.

¹² Ma tuko ta makorishi ma aza a adabu a
uyamba u de,
ya doku ya tsara aza a ukonduso wa.

¹³ Ma wacinsa ta ameli a de
n atali a ulyasaka ameli kayala a de.

Ya doku ya kudanku
ili i'ya i yain n akere a de i lyaka le
kayala wa.

¹⁴ Ma mudusa ta ashamkpatsu a ameli a
Ashera asuvu a de,
n wacinsa kpam ilyuci i de.

¹⁵ Ma yan ta katsupi ka va n asuvu a shen
n upan
a asu u kakuma ka ama a da gba a tsu
'yuwain ugorimuko mu.>>

6

*Magono ma Zuba ma sapulai aza a
Isara'ila*

¹ Aza a Isara'ila, panai ili i'ya Magono
ma Zuba ma danai:
<<'Yangai, i dana usapula de
a kapala ka nsasa,

* 5:2 5:2 Kondo: Mat 2:6; Yah 7:42 † 5:6 5:6 Kondo: Kag 10:8-11

asaka agalala a pana alagatsu a de.
² Nsasa, panai usapula u Magono ma Zuba
 a kaci ka Isara'ila;
 zuwai atsuvu i pana, eda kami ka
 likimba tun caupa.
 Panai! Kpaci Magono ma Zuba ma sapulai
 ama a ne,
 wa ta n kadyanshi n Isara'ila.

³ <<Ama a va, ndya n yanka da?
 Nida n wokoi kalandam a asu u de?
 Tonuko na mu!

⁴ N wutukpa da a uyamba u Masar
 a asuvu a tsugbashi, n wusa da kpam.
 N suki Musa utuwa u toni n ada,
 hal n Haruna n Mariya.*

⁵ Ama a va, cibai
 ili i'ya Balaku magono ma Muwabu
 ma fobusoi ma yain,
 cibai kpam ili i'ya Bala'am kalobo ka
 Beyo u wushunki yi.
 Cibai na nwalu n de a Shitim ubana a
 Giligal,
 adama i reve manyan ma maci ma
 Magono ma Zuba.>>†

Ili i i'ya Magono ma Zuba ma ciga

⁶ Ndy a ma tuwa n i'ya a kapala ka Magono
 ma Zuba
 n kudangu n lyai kayala a kapala ka
 Kashila ka zuba?
 N tuwa a kapala ka ne n udarakpa u
 urunukpa
 na ndyondyom ka kayen ka te da?
⁷ Magono ma Zuba ma pana kayanyan ka
 a'ondom azu azu,
 n ayenete a manivi ma zayitum azu
 kupa (10,000)?
 N yain udarakpa n maku ma kagita ma va
 adama a unyushi u va,
 mmuku n va kpam adama a unyushi
 u cingi u va?

⁸ Nala wa, vuma, Magono ma Zuba
 ma wenike vu de ili i'ya i'ari i shinga,
 Ili i'ya va yan i'ya na:
 Vu yain afada a maci n uciga u wenike
 asuvayali,
 vu vakunku kpam kaci ka vunu a asu
 u tono Kashila ka vunu.

⁹ Zuwai atsuvu i pana, Magono ma Zuba

ma isa ama i ilyuci i Urishelima.
 Kakiri ka, a pana uwonvo u Magono
 ma Zuba.
 Magono ma Zuba ma danai,
 <<Kakuma ka ama n aza a da a
 bolomgbonoi a ilyuci,
 zuwai atsuvu i pana!

¹⁰ Ama a cingi, hal ma asansa n udukuyan
 u da i tsarai a ure u cingi?
 Ko ma asansa n kakundatsu ka i doi
 ka n kovoi?

¹¹ Shegai mpa, Magono ma Zuba, ma
 kpada da uyan mavura wa
 adama kakundatsu ka kaban n
 maryafuka.

¹² Aza a utsari a de a tsu 'yankusu ta ama;
 ama a de a da a'ari na ndishi de a tsu
 yansa kaban,
 n una u le da a tsu yinsa ama.

¹³ Adama a nala ma lapa da ta na mbala,
 n wacinsa da adama a unyushi u cingi
 u de.

¹⁴ Ya lya ta ilikulya shegai ya ciwa wa,
 katsuma ka de ka rongo ta n kambulu.
 Ya bolomgbono ta ucanga u de, shegai ko
 ili ya zuwa wa,
 i'ya kpam i zuwai kenu ma wacinsa ta
 i'ya a asu u kuvon.

¹⁵ Ya ce ta, shegai ko ili ya kapa wa.
 Ya pisha ta ilimaci i zayitum shegai ya
 yan manyan n manivi ma ne wa.
 Ya pisha ta ilimaci i cinwi, shegai ya
 so mini ma cinwi mi wa.

¹⁶ Kpaci i tono ta mele ma cingi ma Omiri,
 n gba manyan ma kuwa ku Ahabu;‡
 i tonoi afobi a cingi a le.

Adama a nala ma gonuko da ta akpongo
 aza da a'ari ndishi de a ka woko ta ili
 i magori.

Nala ya woko, eda ama a va, ko n te
 wa a ka goro da ta.>>

7

Vanai Kashila ka iwauwi

¹ Ter va! Kpaci n woko de
 yavu uza da wa pana kambulu,
 uza da bawu u tsarai ili an u bolomgbonoi
 ilimaci i kashina.
 An a 'yarai kashina ka cinwi,

* 6:4 6:4 Kondo: Uwt 12:50-51; Uwt 4:14-16; Uwt 15:20
 6:16 Kondo: 1 Ngo 16:25-28; 1 Ngo 16:29-34; 1 Ngo 21:25-26

† 6:5 6:5 Kondo: Mkc 22:2-24:25; Jos 3:1-4:19 ‡ 6:16

ilimaci i cinwi i'a la i'ya ka kasa a lyai wa,
kpam bawu ilimaci i kapopi i gewi
i'ya ma ciga.

² Ama a maci a kotsu de a uyamba vi;
aza a ukuna u mayun a buwa wa.

Ya dem wa putsa utoku u ne tsara u wuna,
ya dem u wandaga ta utoku u ne
utyangi.

³ Ya dem wa ta n ureve a asu u uyan ukuna
u cingi n akere a ne,
azapige a ka ciga a naka le kune,
aza a afada kpam a ka wusha ukimba u
una,

uzapige u tsu zuwa ta a yain ili i cingi
i'ya katakasuvu ka ne ka ciga,
nala a tsu kpatalasa ukuna u mayun.

⁴ Vuma da lai uyansa ili i shinga a asuvu a
de,

wa ta yavu madanga ma kaworo,
vuma da lai u ukuna u maci asuvu a le
wa ta yavu madanga ma kawana.

Kain ka mavura ma de ka tuwa de
kain ka a ka bara da a una u ntsumate,
gogo-na da ya dem wa lapa.

⁵ Kotsu i pityanangu n aza a karen a de wa,
kotsu i wushuku n aje a de wa.

Ko aka a de a da ya ciga,
i kirana n kadyanshi ka una u de.

⁶ Kpaci maku ma vali u tsu goro ta tata u
ne,
maku ma uka kpam u tsu 'yanga-saka
ta mma u ne,

kajene n anuku a ne kpam u tsu yan ta
tsilala.

Atokulalu a vuma, a'a ta a kuwa ku
te.*

⁷ Shegai mpa, ma zuwa ta a'eshi
a asu u Magono ma Zuba u banga mu,
ma vana ta Kashila ka iwauwi ka va;
Kashila ka va wa panaka mu ta,

⁸ Atokulalu a va, kotsu i yain mazanga a
kaci ka va wa!

Ko n rukpai baci, ma 'yanga ta.

Ko n dusuku baci a karimbi,
Magono ma Zuba ma woko ta
katyashi ka va.

⁹ N yan ta unyushi u cingi a asu u Magono
ma Zuba
adama a nala ma kawunku ta adama
upan u ne,

shegai a makorishi wa shamkpa mu ta,
kpaci u pana ta usapula u va, u yanka
mu afada da a'ari dere.

Wa tuko mu ta a asu u katyashi,
n wene ukuna u maci u ne.

¹⁰ Pini nala da atokulalu a va a ka wene,
aku uwono u kimba aza da a tonuko
mu,

<<Nte Magono ma Zuba Kashila ka
vunu?>>

A'eshi a va a ka wene ta urukpa u le,
gogo-na a ka kpatsa le ta yavu cin a
ure.

¹¹ Kain ka a ka lapula a mai asaga a de ka
tuwa ta,

kain ka a ka doku upeti u karen u de.

¹² A kain ka nala ki, ama ushani a ka tuwa
ta a asu u de,

a wuta a Asiriya n ilyuci i Masar,

hal gbam ili i'ya bidyai a Masar hal Agata
a Yufiriti,

n mala ubana a mala
n masasa ubana a masasa.

¹³ Likimba wa woko ta akpongo
adama tsicingi tsa aza a da dusuki pini
a yansai.

Kavasus ka Mika ubana ara Magono ma Zuba

¹⁴ Magono ma Zuba, kirana n ama a vunu
tyoku da kaliniki ka tsu yan n kalangu
ka ne,

ushiga u nlala u agadu u vunu,
u da wari ndishi utyoku u ne
a kutsu ka kari n asu u kalina u
tsishinda.

Asaka a wuta a lina a kabon ka Bashan n
kabon ka Giliyadu
yavu a'ayin a cau.

¹⁵ Magono ma Zuba ma danai,
<<Ma yanka da ta manyan ma ikune-
savu

tyoku da n yain an n wutukpa da a asu
u tsugbashi a Masar.>>

¹⁶ Kakuma ka ama a ka wene ta kpam a
pana uwono

ko an u wokoi a'ari n ucira.

A ka kimba ta una u le a pada bini
a woko kpam yavu agulani.

* **7:6 7:6** Kondo: Mat 10:35-36; Luk 12:53

17 A ka woko ta yavu ili i'ya ya kabura a
iyamba,
a ka lya ta kabuta yavu a'ali.
A ka wuta ta n a jeki ikyamba,
a asu u ukpawunsa u le.
A ka giruwa ta a kapala ka vunu
Magono ma Zuba Kashila ka tsunu;
a ka pana vu ta uwonvo.

Vuma wa la tyoku u Kashila wa

18 Kashila ka roku ka la tyoku u vunu wa,
uza da u tsu cimbusa unyushi u cingi
n unyushi u ama a ne
a da a buwai a aza a agadu a vunu.
Vu tsu kana upan u vunu hal ubana wa,
kpaci vu tsu pana ta kayanyan ka
uwenike
uciga u vunu u da bawu wa savaa.
19 Va doku ta va wenike tsu asuvayali a
vunu.
Va lya ta kaci ka unyushi u tsunu
vu vutala kpam unyushi u cingi u
tsunu a mala ma mari lyungu-
lyungu.
20 Va wenike ta ukuna u mayun u vunu
n uciga u vunu u da bawu wa savaa,
a asu u mmuku n tsikaya ma Ibrahi n
Yakubu
tyoku da vu yain kazuwamgbani n ikaya i
tsunu a'ayin a cau.

Tagarada u Nahum

Ukukpa u kadyanshi

A tagarada u na vi, Nahum matsumate danai, Magono ma Zuba ma yanka ta Niniba ilyuci i pige i Asiriya afada n mavura. Uyamba u nala vi, atokulalu a aza a Isara'ila a da a tsu 'yankusu le ta n a yanyi aradi. Niniba u rukpa ta kpam a lyai u da a kayen ka amangatawanteli n kupa n re kahu utuwa u Kawauwi (612 B.C). Itagarada ushani a asuvu a kazuwamgbani ka cau i yan ta kadyanshi a kaci ka a asuvayali a Magono ma Zuba an a yain kadyanshi ka ukuna u afada da a'ari dere a Magono ma Zuba, shegai a tagarada u na vi Magono ma Zuba ma pana ta asuvayali a aza da kpatalai a gonoi a asu u ne u yanka le kpam ukuna u shinga (Kondo 1:7).

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Upan u Magono ma Zuba a kaci ka Niniba (1:1-15)
Niniba wa rukpa ta (2:1--3:19)

¹ Akani a Kashila a kaci ka Niniba.* Tagarada u kuwene u Nahum uza u Elikoshiya.

Upan u Magono ma Zuba a kaci ka Niniba

² Magono ma Zuba Kashila uza u malyon da,
Magono ma Zuba katsupuki ka n upan cika.
Magono ma Zuba u tsu tsupuka ta kaci ka ne
a asu u atokulalu a ne
u tsu gonuko ta upan u ne a asu u atokulalu a ne.

³ Magono ma Zuba wari n maloko ma uyan upan wa,
shegai wa ta n ucira cika,
Magono ma Zuba ma kpaɗa uyanka aza a unyushi mavura wa.
Ure u ne wa ta n uwule u pige u kabatarakpa n ulima,
aku alishi a da kabuta ka adeshikpetsu a ne.

⁴ U tsu barana ta mala n agata a wumkpa, u tsu zuwa ta a da kpam a ekpe.

Mete ma mari a Bashan n Karumelu ma tsu lumba ta
aku apalu a Lebanon a sakata.

⁵ Nsasa n tsu gbaɗa ta a kapala ka ne agalala kpam a tsu darakpa ta.

Uyamba u gbaɗa a kapala ka ne,
likimba n gba n ili i'ya i'ari pini a asuvu i giruwa ta.

⁶ Ya wa fuda wa shamgba a kapala ka ne u yan baci upan?

Ya wa fuda u kawunku n upan u shen u ne?

Upan u ne wa ta shen yavu akina;
atali a tsu yuruwa ta a kapala ka ne yuku-yuku.

⁷ Magono ma Zuba ma ta ukuna u shinga, eyi asu u ukpawan da a'ayin a upana a ikyamba.

U tsu kirana ta n aza da a kpawain a asu u ne.

⁸ Shegai yavu uwayi u mini ma kushiva da wa tuko makorishi ma Niniba gba; wa loko ta atokulalu a ne a ubana a karimbi.

⁹ Ndya i'ari ufobuso a kaci ka Magono ma Zuba?

Ko ndya baci wa, wa tuko ta i'ya gba a makorishi;
uza u tsu yan tsilala n eyi hal kure wa.

¹⁰ Atokulalu a ne a'a ta yavu awana a da a bolomgbonoi,
yavu asoi a da a gutukpai a ka wala n a rukpusi,
a ka runukpa le ta gba yavu mete ma ekpi.

¹¹ Asuvu a vunuu, Niniba uza roku wa wuta ta
uza da u fobusukoi Magono ma Zuba tsicingi
u naka adooki a cingi.

¹² Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai i'ya na:

<<Ko an u wokoi aza a Asiriya a'ari ushani kpam n ucira,

a ka wacinsa le ta kpam a wuna le.

Ko an u wokoi n yan vu ta mavura, avu Yahuda,

* **1:1 1:1-3:19** Kondo: Isha 10:5-34; Isha 14:24-27; Zaf 2:13-15

ma doku kpam ma yan vu mavura wa.
 13 Gogo-na ma kodo ta madanga ma
 kulima ma a tadangi a udyoku u
 vunu,
 n kidaša kpam ikani i'ya a sirasa vu n
 i'ya.>>

14 Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a kaci
 ka vunu Niniba i'ya na:
 <<Va doku va tsara mmuku n tsikaya
 aza da a ka wushuku kala ka vunu
 wa.
 Ma wacinsa ta gba ameli a vunu, hal n
 ameli a urim a da vu darakpusai
 a da a'ari a kunu ka ameli a vunu.
 Ma fobusuko vu ta kasaun,
 kpaci vara n kalen wa.>>

15 Wundya, uza da wa tuko kadyanshi
 ka shinga ki wa wala a zuba u nsasa,
 uza u da wa yan kalamu ka ndishi n
 shinga!†
 Kirana n abiki a vunu Yahuda,
 kpam vu shadangu utsina u vunu.
 Aza a cingi a ka doku a ka tuko vu kuvon
 wa;
 a ka wacinsa le ta gba.

2

Niniba wa rukpa ta

1 Utokulalu u vunu u 'yangasaka vu de,
 avu Niniba,
 zuwa awundi a asaga a pige a ilyuci i
 vunu, awundi ure,
 fobuso kaci ka vunu adama a kuvon,
 bolomgbono gba avonshi a vunu!

2 Kpaci Magono ma Zuba ma gonuko ta
 karinga ka Yahuda
 yavu ka aza a Isara'ila,
 ko an u wokoi atokulalu a nangasai u da u
 wokoi bawu kalen
 kpam a nangasai atyangi a atyaci a le.

3 Nraga ma avonshi a utokulalu yi n shili
 n da;
 avonshi a ne aminya a mini ma ma
 iyen ma a ukai.
 Nringongo ma urim ma adoki a le ma lafa
 kain ka a fobuso le;
 a'ari uradugbusa nsari n le.

4 Adoki a da a'ari na nringongo ma adoki
 a'ari ilyadi cika a ure,
 a'ari a ubana n agoni ko nte wa a
 asuvu a akura a ilyuci yi.
 A ka wakanasa yavu akina a macikalu;
 a ka wurusa yavu ulafa.

5 Magono ma Niniba ma isai azapige a
 asoje a ne,
 gba n nala a tadatsai a ure.
 A'ari maloko a ubana a asu u asaga a ilyuci
 yi;
 a zuwai nraga n da ma kanga le a asu
 vi.

6 A karakpai ure u mini
 aku kuwa ku tsugono ku wasai.

7 A fodoi aminya a uka u magono
 a lazai n eyi.
 Nkere n da mari agbashi a ka yan ulapa u
 una
 a ka sa yavu a'adya
 a ka lapusa akamba a le adama a
 unamgba u asuvu.

8 Niniba wa ta yavu kadaka ka mini,
 kpam mini ma ne ma tsu wumkpa ta.
 A ka dansa, <<Shamgba, shamgba!>>
 shegai ko uza u kpatala kucina wa.

9 Purai azurufa n zinariya a asu u kuvon!
 Kuwa ku ucanga u le kari n utyoku
 wa,
 a'a ta gba n utsari i icun kau-kau!

10 A wacinsai Niniba, a nangasa u da u
 wokoi akpongo!
 Atakasuvu a ama a darakpai,
 a ka jeke ikyamba, a'a kpam n ucira wa
 upetiwa'eshi u le u waramai.

11 Nte gogo-na kadaka ka igabako kari,
 a asu u da a ka linaka mmuku n le,
 a asu u da agono n anuku a igabako a tsu
 bansa,
 na mmuku n le, a ka pana kpam
 uwonvo wa?

12 Gabako u tsu wuna ta ili i'ya i tsu rawa
 yi na mmuku n ne
 u piyanla kpam udyoku u manama mi
 u wuna,
 aku u shadangu kaaburu ka ne n ili i'ya u
 wunusai
 kadaka ka ne kpam na nnama n mete
 n da a wunai.

† 1:15 1:15 Kondo: Isha 52:7

13 Magono ma Zuba ma Ucira Gba u danai,
 <<Ma yan ta tsilala n avu.
 Ma runukpa ta gba nringongo ma adoki a
 vunu,
 kpam burundu u kuvon wa wuna ta
 asoje a vunu.
 Ma bishinka vu ta vu wuna ama a
 likimba.
 Alagatsu a asuki a vunu
 a ka doku a ka pana a da wa.>>

3

Ter u Niniba

1 Ter vunu ilyuci i uwotsongusu mpasa,
 u da u shadangi n kaban
 n ucanga u da a purai a asu u kuvon!
 2 Pana! Mawura ma kajaɓu,
 n mawura ma nshingi ma nringongo
 ma adoki,
 n tyoku da adoki a tsu suma kuzugam-
 kuzugam
 n ugbaɗa u nringongo ma adoki!
 3 Ayuwi adoki a'ari a uyan kuvon,
 iburundu i'ari ulada
 nsari dem mari a ulada!
 Aza da a kuwusa alya pini ushani.
 ikyamba ya akushe,
 i wura ta ukece,
 ama a'ari a utaɗatsa a ikyamba i
 akushe.
 4 Gba nala gita ta an u wokoi Niniba
 kashankala,
 kashankala ka shinga ka nala ka ka
 revei mayinsaɓa, anuku a tsukunu,
 uza u da u yinsaɓi kakuma ka ama n
 tsishankala tsu ne a woko agbashi,
 ama kpam n tsuboci tsu ne.
 5 Magono ma Zuba ma Ucira Gba u danai,
 <<Ma yan ta tsilala n avu.
 Ma filikpa ta mafatari ma vunu n pala
 upetiwa'eshi a vunu.
 Kakuma ka ama a ka wene vu ta
 kataɓa
 kpam tsugono tsa wene ta uwono u
 vunu.
 6 Ma tsunku va ta ili i icadi,
 n yan ka vu ili i'ya bawu i gain,
 n gonuko vu ili i magari.
 7 Gba uza da baci dem u wene vu, wa suma
 ta, aku u dana,
 <Niniba u woko de kakpongo, ya wa
 saka yi?>

An te ma tsara uza da wa tanaɓa vu
 katakasuvu?>>

8 Avu vu la ilyuci i Tebesu da,
 u da wari a ikengi i Agata a Nilu,
 u da mini ma kyawain?
 Agata a da asu u kangu u ne,
 mini kpam kasaga ka ne.
 9 Kushu n Masar da ucira u ne u da bawu
 wari n utyoku,
 aku Putu n Libiya alya aɓangi a ne.
 10 Gba n nala a banka yi ta tsuwula
 a uyamba u tsumoci.
 Hal gbam a gbashangusi mmuku n kenu n
 ne
 a nsandu ma ure gba.
 A varanku ta azapige a ne uruta,
 aku a saraɓai gba azapige a ne n ikani.
 11 Avu dem Niniba va so ta vu gutukpa;
 va zama ta asu u da va kpawan
 aku vu boli asu u da va kpawan a asu
 u utokulalu u vunu.
 12 Gba ilyuci i vunu i'ya a kanzai n asaga a
 pige a'a ta yavu ndanga n kapopi
 n ilimaci i kagita i le;
 a'ayin a da baci a zangatai i'ya,
 ilimaci i le i tsu rukpa ta a una a aza
 da a ka takuma.
 13 Webele asoje a vunu,
 a woko de yavu aka!
 Itsutsu i iyamba i vunu a giduwa ta i'ya
 cika adama atokulalu a vunu;
 akina kpam a ka lya ta ndanga ma
 uguramgbana ma itsutsu i vunu.
 14 Kene mini kpaci a ka kyawan vu ta n
 kuvon,
 yan ucira u da va kangu kaci ka vunu!
 Doku ucira u asaga a vunu,
 deshinku cin tsi vu yain abuku,
 aku vu fufuso a da adama a kuma!
 15 Gba n nala, akina a da a ka runukpa vu;
 burundu kpam u wuna vu
 tyoku u acu u da wa lya vu.
 Vu doku ta kakuma ka vunu yavu acu,
 vu yain kpam kakuma yavu abaruma!
 16 Vu doku ta kakuma ka aza a tsilaga tsu
 vunu
 hal gbam a lai atala a zuba,
 shegai a'a ta yavu acu a da a tsu takuma ili
 gba

aku kpam a imkpa a laza.

17 Awundi a vunu a'a ta yavu acu,
azapige a vunu a'a ta yavu kakuma ka
acu
aza a da a rukpusai a asaga a'ayin a
kutanu,
shagai kaara ka wuta baci a tsu imkpa ta,
kpam vuma reve asu u da a banai wa.

18 Avu magono ma Asiriya, aliniki a vunu
a ka gbadiga de
azapige a vunu a vakusu de a ka
wunvugusa.

Ama a vunu a wacuwa de a nsasa
kpam uza wa la wa bolomgbono le
wa.

19 Ili i'a la ya zuwa usan u vunu u yain
shana wa;
usan vunu wa tana wa.
Gba uza da baci dem u panai ukuna u
wacinsa u vunu
wa basa ta akere adama a mazanga,
kpaci ya bawu u panai ikyamba
a tsicingi tsu vunu tsa bawu tsari n
utyoku?

Tagarada u Habaku Ukukpa u kadyanshi

Habaku matsumate korongu ta tagarada u na vi kahu kakuma ka ama ka Babila a wacinsa Urishelima a bidya kpam aza a Yahuda ubana a tsuwula. Akorongi a ushani a yawunsa ta udani u ili I'ya ya tuwa a yan ta u da kahu makorishi ma tsugono tsu Josaya a Yahuda.

A kapashi ka kagita ka tagarada u na vi, matsumate mi ma dambula ta an unamba u ucira u Yahuda wari a udoku kakuma, shegai kadambula ka ne ka yan ta ushani n u'yangasaka u pige n uwacinsa u da aza a Babila a yankai kakuma ka ama ka ka kyawan le. Nala da u zuwai u yain kadyanshi n Magono ma Zuba kpam n kamatsakundama a kaci ka afada a da a'ari dere, u wecikei, <<Ndya i zuwai vu padai bini, va wundya ama a cingi a ka wacinsa aza da a la le ukuna u maci?>> (1:13). Uzapige wushuki u danai wa yan ta afada a'ayin a da u dangasai. A kapashi ka ire ka tagarada vi, u wutukpa ta u da karara an a ka gba kakuma ka ama mavura adama ukuna u cingi u le (2:5-20; kondo dem 1:6).

A makorishi ma tagarada u na vi u wenike ta ya Kashila. Habaku yan ta kavas u wenikei tsupige tsu ne tsa tsa tuwa (3:3-15). Ko an u wokoi matsumate mi ma reve gba ili I'ya Magono ma Zuba ma yan wa, u rotsongusu ta tyoku da wa pityanangu n kakiri n ukuna u da wari dere u ne, kpam u yain mazanga asuvu a ne.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi:

Kamatsakundama ka re ka Habaku n u wushuku kure u Magono ma Zuba (1:1—2.4)

Ter de aza da bawu ya yan dere (2:5-20)
Kavas u ka Habaku (3:1-19)

¹ Akani a Kashila a da Habaku matsumate u wenei a asuvu a kuwene a da na.

Kushen ku kagita ku Habaku ubana ara Magono ma Zuba

² Magono ma Zuba, hal ubana n were da ma lya vu kapala n u'isa adama a ubanga,

kpam vu panaka mu wa?

N tuko kushen ku va ara vunu, adama a u'yangasaka, kpam vu wauwa mu wa?

³ Ndya i zuwai vu zuwa mu n wenei ukuna u cingi u na?

Ndya i zuwai vu asakai aza a ukuna u cingi?

Mawunuka n u'yangasaka u da na a kapala ka va;

ama da a kyawan mu aza a uciga kushulu n kananamgbani a da.

⁴ Adama a nala a ka tono kpam mele wa, afada a da a'ari dere a ka yan kpam manyan wa.

Tsicingi tsu kyawan de ukuna u maci, adama a nala da a ka kpatalasa afada a maci.

Magono ma Zuba ma wushunki matsumate

⁵ Magono ma Zuba ma danai, <<Webele kakuma ka ama vu wene, va yan ta majiyan cika,

kpaci ma yan ta ili i roku a'ayin a de

i'ya bawu ya wushuku n i'ya,

ko a tonuko da baci.*

⁶ Wundya, ma naka ta aza a Babila† ucira, uyamba u da wari n asuvu a shen n kushulu.

Aza a da a'ari a kutambu ko nte wa a likimba,

tsara a wususa asu u ndishi da bawu wari u le.

⁷ Aza da a'ari n u yanki u uwonvo n u giruwuka,

n a yanyi afada a le tyoku da a ka ciga a yanka kpam kaci ka le tyoku da u gan le.

⁸ Adoki a le a la ta anama ilyadi, asuvu a shen a le a la ta a nleweni n da mari n kambulu.

Adoki a asoje a le a tsu tuwa ta n agoni, asoje a le kpam mbari n da a tsu wuta.

A tsu imkpa ta tyoku maguri

* 1:5 1:5 Kondo: Ask 13:41 † 1:6 1:6 Babila Babila kala ka roku ka ka Kaldiya. Aza a Kaldiya kaletsu ka roku ka asuvu a kapashi ka daka ka tsugono tsu Babila. Pini nala a gita ta ulya ucira u asu vi.

- n maloko ma ufula.
 9 Gba le a tsu tuwa ta adama a u'yangasaka, a tsu pana ta uwonvo u le kahu a rawa.
 A tsu bolomgbono ta agbashi ushani yavu kayala.
 10 A tsu yanka ta ngono majari, a dosuso kpm nkoshi.
 A tsu goro ta ilyuci i'ya a kanzai n asaga, aku a bolomgbono kayala a yuwa a lyai i'ya n kuvon.
 11 A tsu wura ta n maloko yavu uwule. Ele aza a unyushi a da, aza da a bidyai ucira u le u woko le kashila.>>

Habaku doki u bankai kushen ku ne ara Magono ma Zuba

- 12 Magono ma Zuba, a da vari hal a ubana! Magono ma Zuba Kashila ka va, ka Uwulukpi u va, avu va kuwa wa.
 Magono ma Zuba, ada vu zuwai aza a Babila a yanka tsu afada. Ada Katali ka va, ada vu dangasa le a yan tsu mavura.
 13 A'eshi a vunu a'a ta uwulukpi, vu tsu fuda vu webele ukuna u cingi wa, kpaci vu tsu ciga ukuna u cingi wa. Nda i zuwai vu asakai aza a ukuna u cingi n aza a mayinsaka?
 Nda i zuwai vu padai bini, va wundya ama a cingi a ka kaduwunsa aza da a la le ukuna u maci?
 14 Nida va yan n ama tyoku u adan a kushiva, ko yavu ili i'ya ya kabura i'ya bawu a'ari n uzapige?
 15 Aza a Babila yi, a tsu kana ta ama tyoku da uza u kuga u tsu kana adan. A rono le n ibilili aku a yain isali i mazanga an a kana le.
 16 Adama a nala, a tsu lyaka ta ibilili i le kayala hal a yain udarakpa, kpaci ibilili i le i kanaka le ta ili i shinga i'ya a lakai uciga.

- 17 Nala va asaka a lyai kapala n ukanasa u ama n ibilili i le a ubana, tsara a lyai kapala n uwacinsa kakuma ka ama bawu asuvayali?

2

- 1 Ma yuwa ta kunukuzuba ku uza u uwundya n wene, n pana kpm ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko mu, n tyoku da ma wushuku a kaci ka kushen ku va ki.

Magono ma Zuba ma wushunki Habaku

- 2 Aku Magono ma Zuba ma wushunku mu, u danai, <<Korongu kuwene ki kpm ku wuta mai a agbagala a atali, kotsu uza da wa yan kaneshi vi u yain u da mai n u wali.
 3 Korongu kuwene ki, kpaci a'ayin a da a dangasakai kuwene ki kotsu a yan wa. Shegai a'ayin a ka tuwa ta n maloko, kpm ili i'ya n wenike vu vi ya woko ta mayun. Ko a'ayin yi a tuwa baci n maloko wa, vu vana. Mayun da ukuna vi wa gita, kpm wa barakpa wa.*

- 4 <<Akani a da na: <Uza da baci bawu katakasuvu ka ne kari dere, wa kuwa ta, shegai uza da wa yan ukuna u maci wa yan ta uma, kpaci wa yan ta ukuna u mayun n Kashila.> >>†

Ter de aza da bawu ya yan dere

- 5 Mini ma cinwi ma tsu vurusu ta vuma, a'a ta n ugbami u kaci n aradi bawu a ka wunvuga, wa ta yavu ukpa bawu wa ciwa. Adama a nala da a tsu lya uyamba adama a kaci a le.
 6 <<Gba ama yi a ka yanka yi ta majari n a dosusi yi n magori, n a dansi, <<Ter vunu, avu uza da va bolomgbonusuko kaci ka vunu ili i'ya bawu i'ari i vunu!

* 2:3 2:3 Kondo: K.Ib 10:37 † 2:4 2:4 Kondo: Rom 1:17; Gal 3:11; K.Ib 10:38

Hal nwere da va bolomgbonusuko
kaci ka vunū udukuyan a asu
maryafuka?>>

⁷ Maken ma la wa, aza da a ka tono vu
kutan a ka 'yangasaka vu ta bawu
vu revei.

Aza da a ka tono vu kutan a ka
rikpanaka ta a zuwa vu ujeke
ikyamba,

kpam va woko le ta ucanga u da a
purai a asu u kuvon.

⁸ An u wokoi vu purusai ucanga u ama a
uyamba ushani,
gba aza da a lai a ka purusa vu ta dem
ucanga.

Nala wa gita ta kpaci vu wotsongusu ta
mpasa ma ama,
n kunangasu ka vu yankai iyamba,
n ilyuci i pige i pige n aza da a'ari pini
ndishi gba.

⁹ <<Ter vunū, avu uza da va zamuka kuwa
ku vunū utsari a asu u yan ukuna u
cingi,
va maka kaci ka vunū kuwa a zuba u
masasa,
tsara vu wauwa kaci ka vunū a asu
ukuna u cingi!

¹⁰ Afobi a cingi a vunū a ronuko ta kuwa
ku vunū uwono,
an u wokoi vu wunusai ama ushani,
kpam avu dem a ka wuna vu ta.

¹¹ Hal n atali a kuma ku asaga a vunū a ka
sa a kaci ka vunū,
ndanga n kusapu dem n wushuki.

¹² <<Ter vunū, avu uza da va ma ilyuci na
mpasa ma ama,
kpam va shigba ilyuci i pige a asu u
uyan ukuna u cingi.

¹³ Panai na, uciga u Magono ma Zuba Uza
u Ucira Gba
u da ama a yain manyan tsara akina a
lyai gbani wa?
Iyamba kpam i wowotongusu kaci ka
le gbani wa?

¹⁴ Shegai likimba wa shadangu ta n ureve
u tsupige tsu Magono ma Zuba,
tyoku da mini ma shadangi mala.‡

¹⁵ <<Ter vunū, avu uza da va zuwa aza a
karen a vunū a soi,
va tsungusuku le tsukonu a ncuwani
n a soyi hal a gutukpa,
tsara vu wundi le kataba.

¹⁶ A una u karinga, va shadangu ta n
uwono.

Gogo-na ada va so hal vu gutukpa!

Kpaci macuwani ma mari a kukere ku
lyaki ku

Magono ma Zuba ma gono ta ara
vunū,

aku uwono u kimba tsupige tsu vunū.

¹⁷ Kunangasu ka vu yain a Lebanon, ka
gono ta a kaci ka vunū.

Vu wunai nnama n da mari pini, gogo-
na a ka ne vu ta uwonvo.

Nala wa gita ta kpaci vu wotsongusu ta
mpasa ma ama,
n kunangasu ka vu yankai iyamba,
n ilyuci i pige i pige n aza da a'ari pini
ndishi gba.

¹⁸ <<Nte kalen ka kameli ka vuma rumai,
ko kameli ka urim ka ka wenishike
kaban maco?

Kpaci uza da u rumai ka vi u pityanangu
ta n ili i'ya u rumai,
u rumai kameli ka bawu ka dansa.

¹⁹ Ter vunū, avu uza da wa tonuko kag-
bukulu, <Rikpanaka!>

Ko kpam u tonuko katali ka bawu kari
n uma, <'Yanga!>

Kameli ka fuda ka wenike ili i'ya i'ari
usokongi?

Wundya, a kumana ta ka n azurufa n
zinariya,
shegai kari n kuvi wa.

²⁰ Magono ma Zuba tani ma ta a Kuwa ku
ne ku uwulukpi.

Asaka likimba gba u pada bini a ka-
pala ka ne.>>

3

Kavasū ka Habaku

¹ Naha da kavasū ka Habaku matsumate
ka u yain n ulingu u Shigiyonotu.

² Magono ma Zuba, n pana ta alabari a ili
i'ya vu yain,
aku uwonvo u kana mu.

Gogo-na, doku vu yain ikunesavu yi a
a'ayin a tsunu.
A'ayin a da baci vu yain upan n atsu,
ciba, vu pana asuvayali a tsunu.

³ Kashila ka wuta a Teman a uyamba u
Edom wa tuwa,
Uza u Uwulukpi wa wuta a masasa ma
Paran wa tuwa.
Tsupige tsu ne tsu kimba ta zuba;
likimba kpam u shadangi n icikpali i
ne.

⁴ U tuwa ta n ulada yavu katyashi;
katyashi ki ka wakanasa a akere a ne,
a asu u da ucira u ne wari ukpawin.

⁵ U suku ta usaru a kapala ka ne,
usaru u ukpa kpam wa tono yi.

⁶ An u shamgbai, likimba gba da ta,
an u webelei, u zuwa ta kakuma ka
ama ka giruwai.

U tashaj nsasa n agalala yuku-yuku n da
mari pini tun caupa.

Pini da ire i ne i'ari tun caupa.

⁷ N wene ta ama da a'ari ndishi a atani
aza a Kushan a asuvu a upana u
ikyamba,
aza a Midiya a ka jeke ikyamba adama
a uwonvo.

⁸ Magono ma Zuba, va yan upan n agata
ko ayenete a mini da?

Va sudugba asuvu n mala da?

An vu yuwai adoki a vunu
na nringongo ma adoki a vunu, vu
tuwa ta adama a iwauwi.

⁹ Vu fobuso ta utaun u vunu,
aku vu fobuso vu taku aya.

An katyashi ka vunu ka wakanai aku
iyamba i batsai agata a wutai.

¹⁰ Nsasa n pige n wene vu, aku a ka jeke
ikyamba.

A ro ta mini ma pige;
mala mari a mawura,
aku abali a yangai ubana a zuba.

¹¹ Kaara n uwoto a shamgba ta asu u te a
zuba,
a'ayin a da aya a vunu ka wurusa n a
lafi
kabolo n katyashi ka masari ka vunu.

¹² Asuvu a upan u vunu vu batsamgbana
ta likimba,
n asuvu a shen a vunu kpam vu
kpatsa ta kakuma ka ama.

¹³ Vu tuwa ta adama da vu wauwa ama
vunu,
vu wauwa uza da vu tsunki manivi.
Vu wuna ta uzapige u uyamba u ama a
cingi
aku vu filikpa yi ili i'ya i bidyai a kaci
hal a ubana a a'ene.

¹⁴ Vu tawa ta kaci ka uza u kuvon n kaya
ka ne,
a'ayin a da a tuwai yavu kabatarakpa
adama a wacinsa tsu.
A ka yan mazanga yavu aza da a ryafai
aza a unambi a usokongi.

¹⁵ Va wala n adoki a vunu vu pasai mala,
vu gba da ta abali a mini.

¹⁶ An n panai ukuna u nala vi, ikyamba i
va i gigira ta,
ajiri a va a je ta dem adama a uwonvo.
Atele a ikyamba a va a kuwa ta,
mpa pini kushani, aku a'ene a va a
gitai udagatsa.

Gba n nala, ma shamgba ta shiriri n vana
kain ka upana u ikyamba,
u da wa rukpa a asu u ama da a ka
tukuso tsu kuvon.

¹⁷ Ko an u wokoi ndanga n kapopi n topo
wa,
kpam atyaci a cinwi a matsa wa,
ndanga n zayitum kpam n naka ilimaci
wa,
ashina kpam a matsa ilikulya wa,
ncon n buwa pini a asu u nkulatsu n le wa,
kpam anaka dem a'a pini asu u nvain
u le wa,

¹⁸ gba n nala ma yan ta mazanga a asu u
Magono ma Zuba,
n yain ipeli n Kashila Kawauwi ka va.

¹⁹ Magono ma Zuba Uzapige aya ucira u
va;
u gonuko ta a'ene a va a wokoi yavu
a'ene a maren,
u zuwa mu n walai yaa a zuba u
masasa yavu maren.

Udani ubana asu u uzapige u ashipi: A
shipi u da n imolo n igogi.